

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Psikoloji Anabilim Dalı

Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**BÜYÜKLENMECİ VE KIRILGAN NARSİSİSTİK KİŞİLİK
ÖZELLİKLERİ İLE İLİŞKİLİ FAKTÖRLERİN ŞEMA TERAPİ
MODELİ ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ**

Elif Üzümcü

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2016

BÜYÜKLENMECİ VE KIRILGAN NARSİSİSTİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE
İLİŞKİLİ FAKTÖRLERİN ŞEMA TERAPİ MODELİ ÇERÇEVESİNDE
İNCELENMESİ

Elif Üzümcü

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Psikoloji Anabilim Dalı

Klinik Psikoloji Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2016

Ankara, 2016

KABUL VE ONAY

Elif ÜZÜMCÜ tarafından hazırlanan “Büyükleme ve Kırılgan Narsistik Kişilik Özellikleri ile İlişkili Faktörlerin Şema Terapi Modeli Çerçevesinde İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, 15.06.2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Gonca SOYGÜT PEKAK (Danışman)

Prof. Dr. H. Gülsen ERDEN (Başkan)

Doç. Dr. Sait ULUÇ

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Sibel BOZBEYOĞLU

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun ..1.. yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

15.06.2016

Elif Üzümcü

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam boyunca bilgi ve birikimi ile bana her türlü desteği sağlayan değerli danışmanım Prof. Dr. Gonca SOYGÜT PEKAK'a değerli katkıları ve üzerimdeki emeği için sonsuz teşekkür ederim. Değerli jüri üyelerim Prof. Dr. Gülsen ERDEN ve Doç. Dr. Sait ULUÇ'a tez savunma sınavı sırasındaki değerli katkılarından ve önerilerinden dolayı yürekten teşekkür ederim.

Klinik psikoloji eğitimim boyunca üzerimde büyük emeği geçen ve kendilerinden çok şey öğrendiğim saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. İhsan DAĞ, Prof. Dr. Ferhunde ÖKTEM, Prof. Dr. Elif BARIŞKIN, Doç. Dr. Sait ULUÇ, Doç. Dr. Sedat IŞIKLI ve Yrd. Doç. Dr. Athanasios MOURATIDIS'e çok teşekkür ederim. Süpervizyon sürecindeki değerli katkılarından ve kıymetli yol göstericiliğinden dolayı Doç. Dr. Sait ULUÇ'a teşekkürü bir borç bilirim. İyi ki varsınız hocam.

Çalışmamın veri toplama sürecindeki katkılarından dolayı değerli hocalarım Doç. Dr. Sedat IŞIKLI'ya, Öğr. Gör. Dr. Hayal YAVUZ GÜZEL'e, Öğr. Gör. Dr. Melike EĞER AYDOĞMUŞ'a, Yrd. Doç. Dr. Mehmet UYSAL'a çok teşekkür ederim. Tezim ile ilgili tüm katkılarından ve değerli geri bildirimlerinden dolayı Dr. Volkan GÜLÜM'e çok teşekkür ederim. Veri toplama sürecindeki yardımlarından dolayı değerli arkadaşlarım Tezcan Zeynep ÖZKAN'a ve Reyhan ARSLAN'a teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca verdiği burs desteğinden dolayı TÜBİTAK'a çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans dönemi boyunca yanımda olan, kendilerinden çok şey öğrendiğim, birlikte çok güzel anılar biriktirdiğim, tezin her aşamasında yanımda olan, acı tatlı her duyguyu birlikte paylaştığımız, umutsuzluğa düştüğüm her anda beni motive edip cesaretlendiren, yüzümü güldüren canım arkadaşlarım Reyhan ARSLAN, Cansu ALSANCAK, Sema EREL ve Ezgi TRAK'a yürekten teşekkür ederim. Sizin dostluğunuza sahip olduğum için çok şanslıyım, sizleri çok seviyorum. İyi günde kötü günde, her anımda yanımda olarak beni yüreklendiren değerli arkadaşım Psk. Cansu SÖNMEZ'e dostluğu ve üzerimdeki emeği için çok teşekkür ederim.

Beni her anımda destekleyen ve koşulsuz her anımda yanımda olan Sait CAN BARIN'a her şey için teşekkür ederim. Sen olmasaydın başaramazdım. Senin varlığın benim için en büyük armağan. Son olarak, bütün eğitim hayatım boyunca beni destekleyen, bana inanan, güvenen, her koşulda arkamda olan, beni benden çok düşünen, tezin her aşamasında benden çok emek sarfeden, benimle gülen ve benimle ağlayan, her zaman kendime örnek aldığım, tüm başarılarımı borçlu olduğum canım Annem ve Anneannem'e yürekten teşekkür ederim. İyi ki sizin kızınızım. Üzerimdeki emeğiniz ve koşulsuz sevginiz benim için her şeyden kıymetliydi. Tezimi size ithaf ediyorum, sizleri çok seviyorum.

ÖZET

ÜZÜMCÜ, Elif, *Büyükleme ve Kırılgan Narsisistik Kişilik Özellikleri ile İlişkili Faktörlerin Şema Terapi Modeli Çerçevesinde İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2016.

Bu çalışmada büyükleme ve kırılgan narsisistik kişilik özellikleri, algılanan ebeveynlik biçimleri ve erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çalışmada anne ve babaya ilişkin algılanan ebeveynlik biçimleri ile büyükleme ve kırılgan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünü değerlendirmek amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini 460 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Veri toplamak amacıyla Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ), Young Şema Ölçeği Kısa Form-3 (YŞÖ-KF3), Narsistik Kişilik Envanteri (NKE) ve Kırılgan Narsisizm Ölçeği (KNÖ) kullanılmıştır.

Erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rollerini değerlendirmek amacıyla bir dizi Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi yürütülmüştür. Sonuçlar anneye ilişkin algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik ve babaya ilişkin algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynlik ile büyükleme narsisizm arasındaki ilişkide zedelenmiş sınırlar şema alanının aracı rol oynadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca anne ve babaya ilişkin algılanan kuralcı/kalıplı, küçümseyici/kusur bulucu ve kötümser/endişeli ebeveynlik ile kırılgan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkide diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının aracı rol oynadığı bulunmuştur. Anneye ilişkin algılanan aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik biçiminin zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar ve diğeri yönelimlilik şema alanları aracılığıyla; cezalandırıcı ebeveynlik biçiminin ise diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları aracılığıyla kırılgan narsisistik kişilik özelliklerini yordadığı görülmüştür. Son olarak; sonuçlar babaya ilişkin algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik biçiminin zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları aracılığıyla; değişime kapalı/duyguları bastıran ebeveynliğin ise diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları aracılığıyla kırılgan narsisistik kişilik özelliklerini yordadığını ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak; anne ve babaya ilişkin algılanan ebevenlik biçimleri ile büyüklenmeci ve kırılgan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rol oynadığı görülmüştür. Bulguların büyüklenmeci ve kırılgan narsisistik kişilik özelliklerinin birbirinden ayrıştığına işaret ettiği düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler

Narsisistik kişilik özellikleri, büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri, kırılgan narsisistik kişilik özellikleri, erken dönem uyumsuz şemalar, şema alanları, algılanan ebevenlik biçimleri, Şema Terapi

ABSTRACT

ÜZÜMCÜ, Elif, *Examining the Factors Associated with Grandiose and Vulnerable Narcissistic Personality Characteristics in the Context of Schema Therapy Model*, Master's Thesis, Ankara, 2016.

This study examined the relationships between grandiose and vulnerable narcissistic personality characteristics, perceived parenting styles and early maladaptive schemas. In the study it was aimed to evaluate the mediator role of early maladaptive schema domains in the relationship between perceived parenting styles and grandiose and vulnerable narcissistic personality characteristics. The sample of the study consisted of 460 university students. Young Parenting Inventory (YPI), Young Schema Questionnaire Short Form-3 (YSQ-SF3), Narcissistic Personality Inventory (NPI-16) and Hypersensitive Narcissism Scale (HSNS) were used in the study.

A series of Parallel Multiple Mediator Analysis was conducted to investigate the mediator roles of early maladaptive schema domains. Results indicated that the relationship between perceived maternal overpermissive/boundless and paternal conditional/achievement focused parenting and grandiose narcissistic personality characteristics was mediated by impaired limits schema domain. It was also found that other directedness and unrelenting standards schema domains mediated the relationship between perceived maternal and paternal normative, belittling/criticizing and pessimistic/worried parenting and vulnerable narcissistic personality characteristics. Results showed that impaired autonomy, impaired limits and other directedness schema domains mediated the relationship between perceived maternal overprotective/anxious parenting and vulnerable narcissistic personality characteristics; other directedness and unrelenting standards schema domains mediated the relationship between perceived maternal punitive parenting and vulnerable narcissistic personality characteristics. Finally, results indicated that impaired autonomy, impaired limits and unrelenting standards schema domains had a mediator role in the relationship between perceived paternal emotionally depriving parenting and vulnerable narcissistic personality characteristics; other directedness and unrelenting standards schema domains had a

mediator role in the relationship between perceived paternal restricted/emotionally inhibited parenting and vulnerable narcissistic personality characteristics.

In conclusion, in this study it was found that early maladaptive schema domains mediated the relationship between perceived parenting styles and grandiose and vulnerable narcissistic personality characteristics. Results indicated that grandiose and vulnerable narcissistic personality characteristics differentiated from each other.

Keywords

Narcissistic personality characteristics, grandiose narcissistic personality characteristics, vulnerable narcissistic personality characteristics, early maladaptive schemas, schema domains, perceived parenting styles, Schema Therapy

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar DİZİNİ	xv
ŞEKİLLER DİZİNİ	xix
EKLER DİZİNİ.....	xxi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. NARSİSİZM KAVRAMI	1
1.1.1. Normal ve Patolojik Narsisizm.....	3
1.1.2. Narsisistik Kişilik Bozukluğu.....	5
1.1.3. Narsisistik Kişilik Özellikleri	7
1.1.4. Büyüklenmeci ve Kırılgan Narsisizm.....	9
1.2. ŞEMA TERAPİ MODELİ.....	12
1.2.1. Erken Dönem Uyumsuz Şemalar.....	13
1.2.1.1. Şema Alanları ve Erken Dönem Uyumsuz Şemalar	14
1.2.2. Algılanan Ebeveynlik Biçimleri	19
1.3. ŞEMA TERAPİ MODELİ VE NARSİSİSTİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ .	20
1.3.1. Narsistik Kişilik Özellikleri ve Erken Dönem Uyumsuz Şemalar	20
1.3.2. Narsisistik Kişilik Özellikleri ve Algılanan Ebeveynlik Biçimleri	24
1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI VE SORULARI	28

2. YÖNTEM	30
2.1. KATILIMCILAR	30
2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	34
2.2.1. Demografik Bilgi Formu	34
2.2.2. Young Şema Ölçeği - Kısa Form 3 - YŞÖ-KF3	34
2.2.3. Young Ebeveynlik Ölçeği-YEBÖ	35
2.2.4. Narsistik Kişilik Envanteri – NKE	36
2.2.5. Kırılgan Narsisizm Ölçeği- KNÖ	37
2.3. İŞLEM	37
2.4. VERİLERİN ANALİZİ	38
3. BULGULAR	39
3.1. ÇALIŞMADA ARAŞTIRILAN DEĞİŞKENLER İLE SOSYODEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERE DAİR BULGULAR	40
3.1.1. Büyüklenmeci Narsisistik Kişilik Özellikleri ve Kırılgan Narsisistik Kişilik Özellikleri ile Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular	40
3.1.2. Büyüklenmeci Narsisistik Kişilik Özellikleri ve Kırılgan Narsisistik Kişilik Özelliklerinin Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması	42
3.1.3. Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması.....	43
3.1.4. Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinin Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması	44
3.2. DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERE YÖNELİK KORELASYON ANALİZİ SONUÇLARI	47
3.3. ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİ VE BÜYÜKLENMECİ NARSİSİSTİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ERKEN	

DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARININ ARACI ROLÜNÜN İNCELENMESİNE YÖNELİK ANALİZLER 52

3.3.1. Anneye İlişkin Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinin Büyüklenmeci Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları 52

3.3.1.1. Anneye İlişkin Algılanan Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynliğin Büyüklenmeci Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları..... 54

3.3.2. Babaya İlişkin Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinin Büyüklenmeci Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları 58

3.3.2.1. Babaya İlişkin Algılanan Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynliğin Büyüklenmeci Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları..... 60

3.4. ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİ VE KIRILGAN NARSİSİSTİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARININ ARACI ROLÜNÜN İNCELENMESİNE YÖNELİK ANALİZLER 64

3.4.1. Anneye İlişkin Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinin Kırılğan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları 64

3.4.1.1. Anneye İlişkin Algılanan Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynliğin Kırılğan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı

Değişken Analizi Sonuçları	68
3.4.1.2. Anneye İlişkin Algılanan Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynliğin Kırılğan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları.....	71
3.4.1.3. Anneye İlişkin Algılanan Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynliğin Kırılğan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları.....	74
3.4.1.4. Anneye İlişkin Algılanan Kötümser/Endişeli Ebeveynliğin Kırılğan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları	77
3.4.1.5. Anneye İlişkin Algılanan Cezalandırıcı Ebeveynliğin Kırılğan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları	80
3.4.2. Babaya İlişkin Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinin Kırılğan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları	83
3.4.2.1. Babaya İlişkin Algılanan Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynliğin Kırılğan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları	86
3.4.2.2. Babaya İlişkin Algılanan Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynliğin Kırılğan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları.....	90
3.4.2.3. Babaya İlişkin Algılanan Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynliğin Kırılğan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken	

Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları	93
3.4.2.4. Babaya İlişkin Algılanan Kötümser/Endişeli Ebeveynliğin Kırılgan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları	96
3.4.2.5. Babaya İlişkin Algılanan Değişime Kapalı/Duyguları Bastıran Ebeveynliğin Kırılgan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları	99
4. TARTIŞMA.....	104
4.1. ÇALIŞMADA ARAŞTIRILAN DEĞİŞKENLER İLE SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERE DAİR BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	104
4.2. ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİ, ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMALAR İLE BÜYÜKLENMECİ VE KIRILGAN NARSİSİSTİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	106
4.3. ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİ VE BÜYÜKLENMECİ NARSİSİSTİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARININ ARACI ROLÜNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER.....	111
4.4. ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİ VE KIRILGAN NARSİSİSTİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARININ ARACI ROLÜNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER.....	113
4.5. GENEL DEĞERLENDİRME.....	117
4.6. ÇALIŞMANIN KLİNİK DOĞURGULARI.....	117
4.7. ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI.....	121

4.8. YENİ ÇALIŞMALAR İÇİN ÖNERİLER	122
KAYNAKÇA	124
EKLER	138

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1.1. Şema Alanları ve Erken Dönem Uyumsuz Şemalar.....	15
Tablo 2.1. Katılımcılara Ait Sosyo-Demografik Değişkenlere İlişkin Sıklık ve Yüzdelerik Değerleri.....	31
Tablo 2.2. Katılımcılara Ait Sosyo-Demografik Değişkenlere İlişkin Sıklık ve Yüzdelerik Değerleri.....	32
Tablo 2.3. Katılımcılara Ait Sosyo-Demografik Değişkenlere İlişkin Sıklık ve Yüzdelerik Değerleri.....	33
Tablo 3.1. Katılımcıların Büyüklenmeci ve Kırılgan Narsisistik Kişilik Özellikleri Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması.....	43
Tablo 3.2. Katılımcıların Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarından Aldıkları Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması.....	44
Tablo 3.3. Katılımcıların YEBÖ-A Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması.....	45
Tablo 3.4. Katılımcıların YEBÖ-B Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması.....	46
Tablo 3.5. NKE Toplam Puanı, KNÖ Toplam Puanı, YŞÖ, YEBÖ-A ve YEBÖ-B Boyutlarına İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları.....	48
Tablo 3.6. YEBÖ-A Alt Boyutları ve NKE Toplam Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	52
Tablo 3.7. YEBÖ-A Alt Boyutları ve Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	53
Tablo 3.8. Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları ve NKE Toplam Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	53
Tablo 3.9. YEBÖ-A, Şema Alanları ve NKE İçin Yürütülen Aracı Değişken Analizi.....	54
Tablo 3.10. YEBÖ-A Aşırı İzin Verici/Sınırsız ve NKE Arasındaki İlişkide Şema	

Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi ile Açıklanması	57
Tablo 3.11. YEBÖ-A Alt Boyutları ve NKE Toplam Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları	58
Tablo 3.12. YEBÖ-B Alt Boyutları ve Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları	59
Tablo 3.13. Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları ve NKE Toplam Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları	59
Tablo 3.14. YEBÖ-B, Şema Alanları ve NKE İçin Yürütülen Aracı Değişken Analizi	60
Tablo 3.15. YEBÖ-B Koşullu/Başarı Odaklı ve NKE Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi ile Açıklanması	63
Tablo 3.16. YEBÖ-A Alt Boyutları ve KNÖ Toplam Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları	65
Tablo 3.17. YEBÖ-A Alt Boyutları ve Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları	66
Tablo 3.18. Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları ve KNÖ Toplam Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları	66
Tablo 3.19. YEBÖ-A, Şema Alanları ve KNÖ İçin Yürütülen Aracı Değişken Analizleri	67
Tablo 3.20. YEBÖ-A Kuralcı/Kalıplayıcı ve KNÖ Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi İle Açıklanması	70
Tablo 3.21. YEBÖ-A Küçümseyici/Kusur Bulucu ve KNÖ Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi İle Açıklanması	73

Tablo 3.22. YEBÖ-A Aşırı Koruyucu/Evhamlı ve KNÖ Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi İle Açıklanması	76
Tablo 3.23. YEBÖ-A Kötümser/Endişeli ve KNÖ Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi İle Açıklanması	79
Tablo 3.24. YEBÖ-A Cezalandırıcı ve KNÖ Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi İle Açıklanması	82
Tablo 3.25. YEBÖ-A Alt Boyutları ve KNÖ Toplam Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları	83
Tablo 3.26. YEBÖ-B Alt Boyutları ve Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları	84
Tablo 3.27. Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları ve KNÖ Toplam Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları	85
Tablo 3.28. YEBÖ-B, Şema Alanları ve KNÖ İçin Yürütülen Aracı Değişken Analizleri.....	85
Tablo 3.29. YEBÖ-B Kuralcı/Kalıplayıcı ve KNÖ Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi İle Açıklanması	89
Tablo 3.30. YEBÖ-B Küçümseyici/Kusur Bulucu ve KNÖ Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi İle Açıklanması.....	92
Tablo 3.31. YEBÖ-B Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı ve KNÖ Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi İle Açıklanması.....	95
Tablo 3.32. YEBÖ-B Kötümser/Endişeli ve KNÖ Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi İle Açıklanması	98

Tablo 3.33.YEBÖ-B Değişime Kapalı/Duyguları Bastıran ve KNÖ Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi İle Açıklanması.....	101
Tablo 3.34.Büyüklenmeci Narsisistik Kişilik Özellikleri İçin Yapılan Aracılık Analizlerinin Toplu Halde Sunumu	102
Tablo 3.35.Kırılgan Narsisistik Kişilik Özellikleri İçin Yapılan Aracılık Analizlerinin Toplu Halde Sunumu	103

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Araştırmada incelenecek değişkenler.....	28
Şekil 2.1. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler.....	55
Şekil 2.2. Anneye ilişkin algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik ile büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi.....	56
Şekil 2.3. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler.....	61
Şekil 2.4. Babaya ilişkin algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynlik ile büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi.....	62
Şekil 2.5. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler.....	68
Şekil 2.6. Anneye ilişkin algılanan kuralcı/kalıpılayıcı ebeveynlik ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi.....	69
Şekil 2.7. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler.....	71
Şekil 2.8. Anneye ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi.....	72
Şekil 2.9. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler.....	74
Şekil 2.10. Anneye ilişkin algılanan aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı paralel çoklu aracı değişken analizi.....	75
Şekil 2.11. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler.....	77
Şekil 2.12. Anneye ilişkin algılanan kötümser/endişeli ebeveynlik ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi.....	78
Şekil 2.13. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler.....	80

Şekil 2.14. Anneye ilişkin algılanan cezalandırıcı ebeveynlik ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi.....	81
Şekil 2.15. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler.....	87
Şekil 2.16. Babaya ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi.....	88
Şekil 2.17. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler.....	90
Şekil 2.18. Babaya ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi.....	91
Şekil 2.19. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler.....	93
Şekil 2.20. Babaya ilişkin algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi.....	94
Şekil 2.21. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler.....	96
Şekil 2.22. Babaya ilişkin algılanan kötümser/endişeli ebeveynlik ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi.....	97
Şekil 2.23. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler.....	99
Şekil 2.24. Babaya ilişkin algılanan değişime kapalı/duyguları bastıran ebeveynlik ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi.....	100
Şekil 3.1. Büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri için Şema terapi çerçevesinde geliştirilen model.....	120
Şekil 3.2. Kırılğan narsisistik kişilik özellikleri için Şema terapi çerçevesinde geliştirilen model.....	120

EKLER DİZİNİ

EK 1. Demografik Bilgi Formu	138
EK 2. Narsistik Kişilik Envanteri (NKE)	140
EK 3. Kırılgan Narsisizm Ölçeği (KNÖ).....	142
EK 4. Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ).....	143
EK 5. Young Şema Ölçeği-Kısa Form 3 (YŞÖ-KF3)	147
EK 6. Gönüllü Katılım Formu	152
EK 7. Etik Kurul İzni	153
EK 8. Orjinallik Raporu.....	154

1. GİRİŞ

Narsisizm kişinin kendi benliğine karşı duyduğu hayranlık ve özseverlik olarak tanımlanmaktadır (Kernberg, 1975). Narsisistik kişilik özelliklerine sahip bireylerin özel haklara ve ayrıcalıklara sahip olduklarına dair inançları, empati duygusundan yoksun olmaları ve eleştiriye karşı aşırı hassasiyet göstermeleri dikkat çekmektedir. Narsisistik kişilik özelliklerinin gelişiminde erken dönem yaşantıların önemli rol oynadığı düşünülmektedir. Bu nedenle mevcut çalışmada narsisistik kişilik özellikleri Şema terapi modeli çerçevesinde ele alınmıştır.

Bu bölümde ilk olarak narsisizm kavramının tarihsel gelişimi aktarılmış, normal ve patolojik narsisizm arasındaki farklar ele alınmıştır. Ardından büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özelliklerine yer verilmiştir. İzleyen bölümde Şema terapi modeli kapsamında erken dönem uyumsuz şemalar ve algılanan ebeveynlik biçimleri aktarılmıştır. Üçüncü bölümde ise büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri Şema terapi modeli çerçevesinde ele alınmıştır. Son olarak araştırmanın amacı ve sorularına yer verilmiştir.

1.1. NARSİSİZM KAVRAMI

Narsisizm kavramının kökeni Yunan mitolojisindeki Narkissos'a dayanır. İrmak tanrısı Kephissos'un oğlu olan Narkissos tüm tanrıları kışkırtacak güzellikte doğmuştur. Böyle bir canlının uzun süre yaşayıp yaşayamayacağı sorulduğunda bilge Tiresias yanıt verir: "Uzun yaşayabilir, kendini tanımadığı müddetçe!". Büyüdüğünde oldukça yakışıklı olan ve tüm perileri kendisine aşık eden Narkissos bir gün sudaki yansımını görür ve bu yansıma aşık olur. Kendisine olan sevgisiyle yanan Narkissos o güzellikten vazgeçemeyeceğini anlar. "Artık yalnızca ölüm kurtarır beni" diyen Narkissos böylece su kıyısında eriyip yok olur (Hamilton, 1942; Ovid, 1717/1958). Narsisizm kavramı ilk olarak cinsel bilimci Havelock Ellis (1898) tarafından Narkissos mitolojisiyle ilişkilendirilmiş ve cinsel heyecanlardaki kendine hayranlık eğilimi olarak açıklanmıştır. Nücke (1899)'nin Ellis'in makalesinin Almanca özetini yayımlayarak bu yazıda "narsisizm" terimini ilk kez kullanması, Sadger (1908)'in makalesinde ilk kez psikanalitik açıdan ele alınan bir kavram olarak narsisizme yer vermesi ve Otto Rank (1911)'in narsisizmle ilgili ilk psikanalitik makaleyi yayınlaması narsisizm kavramının

gelişmesine katkıda bulunmuştur. Narsisizm, öncelikle psikanalitik kuramcılarının ardından nesne ilişkileri ve kendilik psikolojisi kuramcılarının büyük önem verdiği bir kavram haline gelmiştir.

Psikanalitik yaklaşım açısından Freud (1914/1957) Narsisizm Üzerine: Bir Giriş adlı makalesinde narsisizmi dış dünyadan çekilen libidonun kişinin benliğine yöneltilmesi olarak tanımlamış ve narsisizmi cinsel gelişimin bir dönemi olarak ele almıştır. Freud'un narsisizmi aynı zamanda insanlığın gelişimindeki ilkel bir evre, bir nesne ilişkisi biçimi, nesne seçme biçimi, ego ideali, benlik değeri ve patolojik bir kişilik tipi olarak tanımladığı görülmektedir (Freud, 1911/1986; 1913/1964; 1914/1957). Freud (1914/1957) birincil narsisizmi çocuğun libidinal yatırımı kendi benliğine yönelttiği ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan büyüklenmeci tutumların ve eşlik eden kusursuz ve güçlü olma hislerinin ağır bastığı bir süreç olarak tanımlar. İkincil narsisizmi ise ilerleyen dönemlerde nesne ilişkilerinin başlamasıyla yaşanan hayal kırıklıkları sonucunda libidonun dış nesnelere çekilerek tekrar benliğe yöneltilmesi süreci olarak değerlendirmiştir.

Diğer taraftan Jones (1913) büyüklenmeci, soğuk, ulaşılamaz, teşhirci, kendi güç ve bilgisine hayran olma, sevmeye, beğenilmeye ve ilgiye yoğun bir şekilde ihtiyaç duyma ve omnipotens fantezilere sahip olma şeklinde tanımladığı patolojik narsisistik karakter özelliklerini “tanrı karmaşası” olarak adlandırmıştır. Wälder (1925) de yayımladığı vaka öyküsünde narsisistik kişiliğe sahip bireyleri üstünlük taslayan, kendileri ile aşırı ilgilenen, diğer insanlardan farklı olduğunu hisseden, suçluluk duygusundan yoksun olan, özellikle cinsellikte belirgin bir şekilde bencil davranışlar gösteren kimseler olarak tasvirlemiştir. Wälder'in ardından Freud (1931/1961) narsisistik kişilik tipini ya da diğer bir deyişle narsisistik libidinal tipi tanımlamış, bu kişileri bağımsız, dışadönük, sevgi beslemekte ve yakın ilişkiler kurmakta yetersiz kimseler olarak betimlemiştir. Wilhelm Reich (1933) Karakter Analizi adlı kitabında fallik-narsisistik karakteri kendine güvenli, kibirli, enerjik ve etkileyici özellikleri ile betimlemiş, duygusal açıdan incindiklerinde narsisistik bireylerin açık bir biçimde agresif tutumlar sergilediklerini dile getirmiştir. Narsisizmin sonuçlarının her zaman kötü olmayacağını savunan Reich narsisizmin hem sağlıklı hem de patolojik gelişim açısından önemini vurgulamıştır. Karen Horney (1939) ise narsisizmi farklı görünüşleri

olan bir kişilik özelliği olarak ele almıştır. Horney, sağlıklı özgüveni patolojik narsisizmden ayırarak narsisizmi gerçekçi temellere dayanmayan bir benlik kabarması olarak değerlendirmiştir.

Kernberg (1967) narsisizmi bir kişilik yapılanması olarak tanımlamış ve normal ve patolojik narsisizm arasındaki ayrıma dikkat çekmiştir. Narsisistik kişilik bozukluğu kavramını literatüre kazandıran ise Kohut (1968) olmuştur. Kohut narsisizmi sağlıklı gelişim sürecindeki gelişimsel bir duraklama olarak ele almıştır. Narsisistik kişilik bozukluğunun temel patolojisini benlik yapısındaki temel kusur olarak tanımlayan Kohut bu temel kusurların aşırı savunmacı ve telafi edici yapılar ile gösterildiğini belirtmiştir. Kohut (1971) narsisistik kişilik bozukluğuna sahip hastaları ilişki kurmakta ve sürdürmekte zorluk çeken, diğer insanların duygularına ve ihtiyaçlarına karşı duyarsızlık gösteren, yoğun ilgi arayışında olan, büyüklenmeci görünümünün altında derin değersizlik ve reddedilmişlik duygularına sahip bireyler olarak tanımlar. Kohut (1971) narsisizmi patolojik ve normal narsisizm arasında süregiden bir devamlılık olarak değerlendirirken Kernberg (1975) patolojik narsisizmi normal narsisizmden kesin çizgilerle ayırmıştır. Kernberg narsisistik kişilik yapılanmasını klinik gözlemlerinden yola çıkarak şöyle tanımlar: kişilerde yoğun bir şekilde kendileri ile meşgul olma hali, büyüklenmeci fanteziler kurma, güç, güzellik ve mükemmellik arayışı, empatiden yoksun olma, diğer insanları sömürme, hissedilen yoğun boşluk duyguları ve kronik derecede kıskançlık. Kernberg (1975) narsisizmin büyüklenmeci özelliklerini patolojik olarak değerlendirmiş, bu özelliklerin gelişim sürecinin bir parçası olduğu fikrine karşı çıkmıştır.

1.1.1. Normal ve Patolojik Narsisizm

Narsisizm kavramı ilk kullanıldığı tarihten itibaren çeşitli araştırmacılar tarafından sıklıkla tartışılan bir konu haline gelmiştir. Narsisizm ve narsisizmin boyutlarının kuramcılar tarafından farklı şekillerde ele alındığı görülmektedir. Kimi araştırmacılar narsisizmi sadece patolojik olarak ele alırken kimileri narsisizmin normal ya da sağlıklı bir boyutunun olabileceğini ileri sürmüştür. Narsisistik kişilik özelliklerinin her zaman olumsuz sonuç doğurmayacağı ve her insanın doğasında bu özelliklerin bir miktar bulunabileceği, kişinin ruh sağlığına olumlu etkileri bulunabilen bu kişilik özelliklerinin

“normal narsisizm” olarak adlandırılabilceği belirtilmiştir (Foster, 2007; Rozenblatt, 2002).

Normal ya da sağlıklı narsisizm kişinin özgüvenin gerçek hayatla uyumlu bir şekilde yüksek olması, başarılarından keyif alması ve çevreden gelen eleştirilerin kişinin benlik algısında yıkıma yol açmaması şeklinde tanımlanmaktadır (Kernberg, 1975). Normal narsisizm kişilerin amaçları doğrultusunda dikkatle ilerlemeleri ve yaşanan olumsuzluklara rağmen yeniden toparlanmaları için itici gücü oluşturmaktadır. Bu açıdan normal narsisizmin koruyucu bir yanı olduğundan söz edilmektedir (Pincus ve Lukowitsky, 2010). Rozenblatt (2002) normal narsisizmin bireyin hem kendisi hem de çevresindekilerle uyum içinde olması ile yakından ilişkili olduğunu vurgulamıştır. Çevreden gelen olumsuz yorumların ve eleştirilerin bireyin özgüveninde ciddi düşüşlere neden olmaması normal narsisizmi patolojik narsisizmden ayıran en belirgin özellik olarak kabul edilmektedir (Rozenblatt, 2002).

Narsisizmi normal gelişim sürecinin bir parçası olarak ele alan Kohut (1971) bu gelişim sürecinde sorunlar olsa dahi kusurların telafi edilmesi halinde normal gelişimin gerçekteşebileceğini vurgulamaktadır. Kernberg (1975) ise sağlıklı narsisizmi benliğin libidinal yatırımı olarak tanımlamıştır. Sağlıklı özsevgi, özsaygı ve benlik değer benliğin libidinal yatırıma uğraması sonucunda ortaya çıkmaktadır. Nesnelere içselleştirilmiş temsillerinin bütünleşmiş bir yapıya ulaşması, ego beklentilerine ve amaçlarına uygun yaşama, içgüdüsel gereksinimlerin sosyal açıdan kabul edilebilir bir şekilde doyurulması ve benlik saygısının sağlıklı yollarla dengelenmesi benliğe yönelik libidinal yatırımı arttıran ve sağlıklı narsisizmin gelişiminde etkili olan faktörlerdir (Kernberg, 1975).

Patolojik narsisizm kendini büyük görme, özsaygı ile ilgili konularla aşırı ilgilenme, beğerilme gereksinimi ve empati yoksunluğu şeklinde tanımlanmaktadır (Kernberg, 1975). Patolojik narsisistik kişilik özelliklerine sahip bireyler özel olduklarına, diğer insanlardan üstün, ayrıcalıklı ve farklı kimseler olduklarına inanırlar. Toplumda özel bir konumları olduğunu, çok özel ve sınırsız haklara sahip olduklarını düşünürler (Masterson, 1990). Patolojik narsisistik bireyler soğuk, mesafeli, kendini beğermiş, kibirli, kendinden emin ve aynı zamanda çekici bir izlenim bırakırlar (Kernberg, 1975). Bu abartılı ve büyüklenmeci tavırlarının altında ise diğer insanların beğerisini,

sevgisini, onayını, takdirini ve ilgisini kazanma peşinde koşan ve kırılgan benlik algısına sahip kimseler yatmaktadır.

Patolojik narsisizmin en önemli özelliklerinden biri empati yoksunluğudur. Patolojik narsisistik bireyler diğer insanların duygularını, düşüncelerini, isteklerini ve gereksinimlerini anlamakta zorluk çekerler (Kernberg, 1975). Diğer insanlarla duygusal yakınlık içeren bir ilişkiye girmek ve bu tür ilişkileri sürdürmek onlar için oldukça zordur. Narsisistik bireylerin kendi duygularını fark etmede, ayırtmada ve ifade etmede başarısız oldukları görülmektedir. Patolojik narsisizmde diğer insanları kullanma ve sömürme eğilimi göze çarpmaktadır. Patolojik narsisistik kişilik özelliklerine sahip bireylerin amaçlarına ulaşmak için her yola başvurdukları ve diğer insanların zayıf yanlarını kullanmaktan çekinmedikleri görülmektedir (Ronningstam ve Gunderson, 1990). Patolojik narsisistik bireylerdeki kronik ve yoğun kıskançlık duyguları da ayrıca dikkat çekmektedir (Kernberg, 1975). Patolojik narsisizmde sahip bireyler çevreden gelen ilgi, onay ve beğeniler ile beslenen kimseler olarak tanımlanmaktadır. Bu açıdan diğer insanların kendisi hakkındaki duygu ve düşünceleri narsisistik birey için kritik önem taşımaktadır. Kernberg (1975) benlik saygıları her daim kırılgan olan patolojik narsisistik kişilerin eleştiriye ve başarısızlığa karşı oldukça duyarlı olduklarını belirtmektedir. Herhangi bir olumsuz yorumla karşılaşan, eleştirilen ya da yenilgiye uğrayan bireyin bu duruma yoğun bir öfke ile tepki verebileceği ya da depresif özellikler gösterebileceği dikkat çekmektedir (Masterson, 1990).

Patolojik narsisizm bir kişilik bozukluğu olarak değerlendirilmektedir. Klinik alanyazında patolojik narsisizm, narsisistik bozukluk ve narsisistik kişilik bozukluğu kavramlarının birbirlerinin yerine kullanıldığı görülmektedir (Ronningstam, 2005). Patolojik narsisizm; bozukluğun düzeyine, görünümünün aleni ya da gizli olmasına ve türünün büyüklenmeci ya da kırılgan olmasına göre farklı şekillerde tanımlanmaktadır (Pincus ve Lukowitsky, 2010; Ronningstam, 2005). Patolojik narsisizm düzeyinin hafif, ortaya çıkan tablonun geçici ve durumsal olması “narsisistik özellikler” olarak adlandırılmaktadır. Yoğun patolojik narsisistik belirtilerin mevcut olduğu kalıcı ve uzun süreli karakterolojik özellikler ise narsisistik kişilik bozukluğuna işaret etmektedir (Ronningstam, 2005).

1.1.2. Narsisistik Kişilik Bozukluğu

Patolojik narsisizm ilk defa Amerikan Psikiyatri Birliği (American Psychiatric Association- APA) tarafından 1980’de yayınlanan Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel Elkitabının (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders – DSM-III) 3. baskısında yer almıştır. Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel Elkitabının 3. baskısının gözden geçirilmiş versiyonunda (DSM-IIIi) narsisistik kişilik bozukluğuna büyüklenmeci biçimde önemli ve eşsiz olma hissi, sınırsız başarı, güç, güzellik veya ideal aşk fantezileriyle uğraşı, eleştiriye, başkalarının ilgisizliğine veya başarısızlığa tahammülsüzlük, herhangi bir sorumluluk kabul etmeksizin özel imtiyaz beklemek ve buna yönelik hak iddiasında bulunmak, kişilerarası ilişkilerde sömürücülük, aşırı yüceltme ve değersizleştirme kutupları arasında değişen ilişkiler ve empatiden yoksunluk tanı ölçütleri ile yer verilmiştir. 1994 yılında DSM-IV’ün yayınlanmasıyla kişilik bozuklukları hiyerarşik biçimde sınıflandırılarak A, B ve C olmak üzere üç kümede toplanmıştır. Narsisistik kişilik bozukluğu; antisosyal kişilik bozukluğu, borderline kişilik bozukluğu ve histrionik kişilik bozukluğu ile birlikte dramatik/duygusal küme olarak tanımlanan B kümesinde yer almıştır.

DSM-V narsisistik kişilik bozukluğunu “erken erişkinlikte başlayan ve değişik bağlamlarda ortaya çıkan, büyüklenme (düşlemlerde ya da davranışlarda), beğenilme gereksinimi ve empati gösterememe ile giden yaygın bir örüntü” şeklinde tanımlamaktadır (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2013). “Narsisistik (Özsever) kişilik bozukluğu tanısı için aşağıdaki dokuz özelliğten en az beşinin karşılanması gerekmektedir:

1. Büyüklenir (örn. başarılarını ve yeteneklerini abartır; gösterdiği başarılarla orantısız bir biçimde, üstün biri olarak görülme beklentisi içindedir).
2. Sınırsız başarı, güç, zeka, güzellik ya da yüce bir sevgi düşlemleriyle uğraşır durur.
3. “Özel” ve eşi benzeri bulunmaz biri olduğuna ve ancak özel ya da üstün diğer kişilerce (ya da kurumlarca) anlaşılabilieceğine ve ancak onlarla ilişki kurması gerektiğine inanır.
4. Çok beğenilmek ister.
5. Hak ettiği duygusu içindedir (özellikle kayırılacak bir tedavi göreceğine ya da her ne istiyorsa yapılacağına ilişkin anlamsız beklentiler içinde olma).

6. Kendi çıkarları için başkalarını kullanır (kendi amaçlarına ulaşmak için başkalarından yararlanır).
7. Eşduyum yapamaz: Başkalarının duygularını ve gereksinmelerini anlamak istemez.
8. Sıklıkla başkalarını kıskanır ya da başkalarının kendisini kıskandığına inanır.
9. Başkalarına saygısız davranır, kendini beğenmiş davranışlar ya da tutumlar sergiler” (Köroğlu, 2013, sf. 333).

Narsisistik kişilik bozukluğu için DSM tanı kriterlerinin yalnızca büyülenmeci narsisistik kişilik özelliklerini tanımladığı, mevcut kriterlerin kırılğan, örtük ve aşırı duyarlı narsisizm olarak tanımlanan narsisizm tipini tespit etmekte başarısız olduğu belirtilmektedir (Cooper ve Ronnigstam, 1992). Tanı kriterlerinin patolojik narsisizmi yalnızca büyülenmeci narsisizm ile sınırlaması bu açıdan eleştirilmektedir.

Kişilik bozuklukları ile kişilik özelliklerini ayırt etmek büyük önem taşımaktadır. Kişilik bozukluklarıyla kişilik özellikleri arasındaki temel ayırım belirtilerin süreğenliğinde ve işlevsellikteki bozulmanın derecesinde yatmaktadır (Köroğlu, 2011). Kişilik bozukluğu genel olarak “kişinin içinde yaşadığı kültürün beklentilerinden belirgin olarak sapan, süregiden bir içsel yaşantı ve davranış örüntüsü” şeklinde tanımlanmaktadır (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2013). Kişilik bozukluğunda davranış özelliklerinin esneklikten yoksun ve kapsamlı olduğu, süregiden örüntünün kalıcı ve uzun süreli olup belirgin bir sınıtıya ve önemli işlevsellik alanlarında belirgin bir düşmeye yol açtığı belirtilmektedir (Köroğlu, 2011). Her kişide kişilik bozukluğunun bir takım özelliklerinin bulunabileceği dikkat çekmektedir.

1.1.3. Narsisistik Kişilik Özellikleri

Narsisistik kişilik özellikleri DSM-V tarafından tanımlanan narsisistik kişilik bozukluğundan farklılık göstermektedir (Miller ve Campbell, 2010). Öncelikle, narsisistik kişilik özelliklerinin kavramsallaştırılmasında kategorik yerine boyutsal bir yaklaşım kullanılmaktadır. Patolojik narsisizm bir süreklilik olarak değerlendirilmekte, narsisistik kişilik özelliklerinin farklı boyutları, farklı dereceleri ve farklı görünimleri olabileceği belirtilmektedir (Pincus ve Lukowitsky, 2010). İkinci olarak; narsisistik kişilik özellikleri ile ilgili yapılan çalışmalar klinik olmayan popülasyonlara odaklanmaktadır. Ayrıca narsisistik kişilik özellikleri ile ilgili yürütülen çalışmalar

linik görüşmeler yerine öz bildirim ölçeklerine dayanmaktadır (Miller ve Campbell, 2010).

Miller ve Campbell (2010) narsisistik kişilik özellikleri ile ilgili yürütülen çalışmaların Narsisistik kişilik bozukluğunun anlaşılmasına ışık tutacağını belirtmektedir. Narsisistik kişilik bozukluğunun en nadir görülen kişilik bozukluklarından biri olduğu, görülme sıklığının genel popülasyonda %1 ile %6 arasında değiştiği belirtilmektedir (Mattia ve Zimmerman, 2001; Stinson ve ark., 2008). Narsisistik kişilik bozukluğunun görülme sıklığı göz önünde bulundurulduğunda, narsisistik kişilik bozukluğunun araştırılmasında narsisistik kişilik özellikleri ile yapılan çalışmaların önemi ortaya çıkmaktadır. Tanı almamış, tanı kriterlerini karşılamayan ya da narsisistik kişilik bozukluğu tanı kriterlerinin bir kısmını karşılayan narsisistik kişilik özelliklerine sahip bireylerle yapılan çalışmaların patolojik narsisizmin anlaşılmasında kilit rol oynayacağı düşünülmektedir. Narsisistik kişilik özellikleri ile ilgili yapılan çalışmalar son yıllarda klinik psikolojinin yanı sıra sosyal psikoloji, kişilik psikolojisi, gelişim psikolojisi ve örgütsel psikoloji alanlarında da hız kazanmaktadır. Narsisistik kişilik özelliklerinin ölçülmesinde en yaygın kullanılan ölçeğin Narsisistik Kişilik Envanteri (Narcissistic Personality Inventory- NPI; Raskin ve Terry, 1988) olduğu görülmektedir.

Narsisistik kişilik özelliklerinin çeşitli işlevsellik alanlarında bozulmaya yol açtığı görülmektedir (Miller ve Campbell, 2010). Yapılan çalışmalar, narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerin bilişsel açıdan gerçekle uyumsuz derecede abartılı bir benlik algısına sahip olduklarını göstermektedir (John ve Robins, 1994). Narsisistik kişilik özelliklerine sahip bireylerin yakın ilişkileri sürdürmekte zorluk yaşadıkları (Campbell ve Foster, 2002), eleştiriye karşı agresif tutumlar sergiledikleri (Bushman ve Baumeister, 2002), dürtüsel, manipülatif ve dominant özelliklere sahip oldukları (Bushman ve Baumeister, 1998; Emmons, 1984) araştırmalarca gösterilmektedir. Narsisistik kişilik özelliklerine sahip bireylerde dışadönüklüklüğün yüksek olduğu (Raskin ve Hall, 1981) ancak uyumluluğun düşük olduğu (Trull ve McCrae, 2002) görülmektedir. Araştırmalar narsisistik kişilik özelliklerinin pek çok Eksen 1 bozukluğuna eşlik edebileceğini göstermektedir (Pincus ve ark., 2009). Narsisistik kişilik bozukluğunun psikopati, dışavurum ve heyecan arama davranışlarıyla yakından ilişkili olabileceği belirtilmektedir (Miller ve ark., 2009; Pincus ve ark., 2009).

Narsisistik kişilik özelliklerine sahip bireylerde intihar düşüncelerinin sıklıkla görülebileceği de bulgular arasındadır (Ronningstam, Weinberg ve Maltzberger, 2008).

1.1.4. Büyüklenmeci ve Kırılğan Narsisizm

Son yıllarda patolojik narsisizmin tek boyutlu bir yapı olmadığı, büyüklenmeci ve kırılğan narsisizm olmak üzere en az iki boyuttan oluştuğu öne sürülmektedir (Akhtar ve Thompson, 1982; Gabbard, 1989). Yapılan araştırmalar da patolojik narsisizmin çok boyutlu olduğunu ve tüm boyutların iki ana boyut altında birleştiğini desteklemektedir (Levy,2012; Rathvon ve Holmstrom, 1996; Rose, 2002; Wink, 1991). Büyüklenmeci ve açık narsisizm olarak adlandırılan narsisizm biçimi grandiyözite, teşhircilik, empati yoksunluğu, saldırganlık, sömürücülük, baskın olma, düşmanca tutumlar, dışa vurulan yoğun öfke ,yüksek beklentiler ve hak görme ile yakından ilişkilendirilmiştir (Gabbard, 1989; Wink, 1991). Öte yandan, kırılğan, örtük ve aşırı duyarlı narsisizm biçimine sahip bireylerin kaygı düzeylerinin yüksek olduğu, utanç, boşluk ve yetersizlik duygularının yoğun olduğu, olumsuzluğa, eleştiriye ya da başarısızlığa karşı bireylerin aşırı hassasiyet gösterdikleri ve sosyal açıdan içedönük ve kaçınan özellikler sergiledikleri dikkat çekmektedir (Dickinson ve Pincus, 2003; Gabbard, 1989; Wink, 1991).

Patolojik narsisizmin kuramcılar tarafından farklı şekillerde ele alındığı görülmektedir. Kernberg (1975) narsisizmi büyüklenmeci, benmerkezli ve kibirli özellikleri ile ele alırken Kohut (1977) narsisizmi boşluk duygusu, depresyon ve kırılğanlık ile tanımlamıştır. Narsisistik kişilik bozukluğu için geliştirilen DSM tanı kriterlerinin patolojik narsisizmi bir bütün olarak yansıtmaması ve yalnızca büyüklenmeci narsisizmi ele alması tartışmalara neden olmuştur. Patolojik narsisizmin açık boyutunun yanı sıra örtük bir boyutunun daha bulunduğu ve “kırılğan narsisizm” olarak adlandırılan bu boyutun narsisistik kişilik özelliklerinin anlaşılmasında kritik öneme sahip olduğu dikkat çekmektedir. Patolojik narsisizmin boyutlarının kuramcılar ve araştırmacılar tarafından farklı şekillerde adlandırıldığı, bu boyutların açık ve örtük narsisizm (Akhtar ve Thomson, 1982), kayıtsız ve tedirgin narsisizm (Gabbard, 1989), inatçı ve aşırı duyarlı narsisizm (Wink, 1992), teşhirci ve gizli narsisizm (Masterson, 1993) ve büyüklenmeci ve kırılğan narsisizm (Dickinson ve Pincus, 2003) şeklinde isimlendirildiği görülmektedir.

Gabbard (1989) narsisistik kişilik özelliklerine sahip bireylerin kayıtsız ve tedirgin narsisistler olmak üzere ikiye ayırdıklarını belirtmektedir. Kayıtsız narsisistlerin büyüklenmeci, kibirli ve agresif özellikleri dikkat çekmektedir. Yalnızca kendileriyle meşgul olan kayıtsız narsisistlerin diğer insanların duygularına, düşüncelerine ve tepkilerine karşı oldukça duyarsız oldukları görülmektedir. Kayıtsız narsisist bireyler için ilgi merkezi olmak ve diğer insanları meziyetleri ile etkilemek temel bir ihtiyaç haline gelmiştir. Öte yandan; tedirgin narsisistlerin utangaç ve içe dönük özellikleri dikkat çekmektedir. Tedirgin narsisist bireylerin ilgi merkezi olmaktan şiddetle kaçtıkları, kendilerinden ziyade diğer insanlar ile meşgul oldukları göze çarpmaktadır. Tedirgin narsisist bireyler diğer insanların tepkilerine karşı oldukça duyarlıdır. Gabbard (1989) bu durumu “sessiz büyüklenmecilik” olarak tanımlamaktadır. Tedirgin narsisistlerde görülen sessiz büyüklenmecilik bu kişilerin eleştirilmeye karşı oldukça hassas olmalarına ve her konuşmada kendilerine yönelik olumsuz bir yorumun kanıtını aramalarına neden olmaktadır. Başkaları tarafından değerlendirildiğini hisseden tedirgin narsisist birey kolayca incinebilmekte ve sıklıkla kaçınma davranışları göstermektedir. Masterson (1993) ise gizli narsisist olarak tanımladığı kişilerin büyüklenmeci ve kibirli özelliklerini açıkça göstermediklerini, narsisistik kişiliklerini gizleme yoluna gittiklerini belirtmektedir. Buna göre, narsisistik gereksinimlerini başka kişiler aracılığıyla doyuran gizli narsisistler, çevrelerindeki kişileri idealleştirerek onların hayranlığını ve beğenisini elde etme peşinde koşmaktadırlar.

Öte yandan, Wink (1991) büyüklenmeci ve kırılğan narsisizm ile ilgili yaptığı çalışmada büyüklenmeci narsisizmin grandiyözite, teşhircilik, dışadönüklük, bağımsız olma, iddialı olma, benmerkezcilik, gösterişçilik, dikkat çekme ve beğenilme arzusu ile yakından ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Kırılğan narsisizmde ise savunmacı, hassas, içedönük, endişeli, karamsar ve çekingen özelliklerin ön plana çıktığı aktarılmaktadır. Araştırmada büyüklenmeci ve kırılğan narsisizmin kibirlilik, benmerkezlilik, kendi ihtiyaçlarını ön planda tutma, diğer insanların ihtiyaçlarını önemsememe ve kişilerarası ilişkilerde sorun yaşama açısından benzerlik gösterdiği bulgusuna yer verilmiştir. Büyüklenmeci ve kırılğan narsisizmin farklı şekillerde dışa vurulduğu dikkat çekmektedir. Büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliğine sahip bireyler genel olarak kendilerinden emin ve kibirli bir görünümde dirler. Fakat başarısızlıkla karşılaştıklarında bu kişilerin sıklıkla dibe vurmuş, tükenmiş ve aşağılanmış hissettikleri göze

çarpmaktadır (Levy, 2012). Öte yandan, kırılğan narsisistik bireylerin utangaç ve kaygılı görünümünün altında büyüklenmeci duyguların yattığı belirtilmektedir. Bu büyüklenmeci beklentiler ve diğerlerini sömürme eğilimi ise ancak yakın ilişkilerde görünür hale gelmektedir (Gabbard, 1998; Kernberg, 1986).

Benzer şekilde, Ronningstam (2005) narsisizmin iki boyutunun kişilerarası ilişkiler, duygulanımın ve özsaygının düzenlenmesi açısından benzerlikler ve farklılık gösterdiğini belirtmektedir. Dickinson ve Pincus (2003) büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özelliklerine sahip bireylerin kişilerarası ilişkilerde baskıcı ve aşırı müdahaleci bir tarza sahip olduklarını belirtmektedir. Narsisizmin iki boyutunda da büyüklenmeci beklentilerin olmasına karşın kırılğan narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerin büyüklenmeci fantezilerini inkar etme eğiliminde olmaları dikkat çekmektedir. Narsisistik gereksinimlerinin karşılanmamasının ardından hayal kırıklığı yaşayan kırılğan narsisistik bireyin öfke patlamaları yaşayabileceği, öfke patlamalarını ise yoğun utanç duygusunun izleyebileceği kaydedilmiştir. Hayal kırıklığına uğramaktan ya da reddedilmekten korkan kırılğan narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerin bu nedenle sosyal ilişkilerden kaçındığı belirtilmektedir. Büyüklenmeci narsisistiklerin algıladıkları özsaygı düzeyinin kırılğan narsisistik bireylere oranla çok daha yüksek olduğu çalışmalarca desteklenmektedir (Rohmann ve ark., 2012; Rose, 2002; Watson ve ark., 1992). Büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerdeki algılanan özsaygı düzeyinin mutluluk düzeyine aracılık ettiği ortaya konmuştur. (Rose, 2002). Öte yandan, kırılğan narsisistik bireylerdeki algılanan mutsuzluk düzeyinin düşük özsaygı ile açıklanabileceği vurgulanmaktadır. Büyüklenmeci narsisistik bireylerin özsaygı düzeylerinin yüksek olması bu kişilerin kendileri ile ilgili olumsuz durumları görmezden gelmesi ve yalnızca özsaygılarını arttıran durumlara ve yorumlara odaklanmaları ile açıklanmaktadır (Baumeister ve Vohs, 2001; Krusemark, Lee ve Newman, 2015). Büyüklenmeci narsisistik bireyin başarısızlığını dış faktörlere, başarılarını ise kendisine atfetmesi yaygın olarak görülmektedir (Campbell ve ark., 2000). Ayrıca büyüklenmeci narsisistik bireylerin özsaygılarını yüksek tutmak adına diğer insanları aşağılama ve sömürme gibi yollara başvurabilecekleri; benlik algılarının tehlikeye girdiğini hissettikleri durumlarda ise saldırganlaşabilecekleri bulgusu dikkat çekmektedir (Rhodewalt ve Morf, 1998). Kırılğan narsisistik bireylerin ise özsaygılarını korumak amacıyla dış çevreden gelen

yorumlara odaklandıkları ve olumsuz durum ve yorumlara aşırı hassasiyet gösterdikleri vurgulanmaktadır (Krusemark ve ark., 2015; Ronningstam, 2005).

Büyükleme narsisizmin dışadönüklükle pozitif, nörotizm ve uyumluluk ile negatif ilişkili olduğu (Miller ve Campbell, 2008); kırılma narsisizmin ise içedönüklük ve nörotizm ile pozitif ilişkili, uyumluluk ile negatif ilişkili olduğu (Miller ve ark., 2013) görülmektedir. Büyükleme narsisizmde öfke, kıskançlık gibi duyguların açıkça ifade edildiği, kırılma narsisizmde ise bu tür duyguların kolaylıkla dışa vurulmadığı belirtilmektedir (Ronningstam, 2005). Kırılma narsisizmin yoğun utanç, boşluk ve çaresizlik duygusu, depresyon, kaygı bozuklukları ve somatizasyon ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Büyükleme narsisizmin ise depresyon, kaygı bozuklukları ve psikolojik stres ile negatif ilişkili bulunması dikkat çekmektedir (Rathvon ve Holmstrom, 1996).

Gelişimsel süreçlerin ele alınması ve erken dönem olumsuz yaşantıların değerlendirilmesi açısından Şema terapi modelinin katı ve kökleşmiş bir yapıya sahip olarak nitelenen narsisistik kişilik özelliklerine sahip bireylerin tedavisinde oldukça kapsamlı bir model önerdiği düşünülmektedir. Bu nedenle yazının devamında Şema terapi modeli tanıtılacak ve narsisistik kişilik özellikleri açısından ele alınacaktır.

1.2. ŞEMA TERAPİ MODELİ

Young ve arkadaşları (1990, 1999) tarafından geliştirilen şema terapi modeli bilişsel davranışçı, bağlanma, Gestalt, nesne ilişkileri, yapısal ve psikanalitik kuramlardaki elementlerin bir araya gelmesiyle oluşturulan yenilikçi ve bütünleştirici bir terapi (Young, Klosko ve Weishaar, 2003). Şema terapide temel ihtiyaçlara, şemalara, erken dönem çocukluk yaşantılarına, baş etme biçimlerine ve şema modlarına odaklanılmaktadır. Şema terapi modeli köklü ve değiştirilmesi zor olarak tanımlanan psikolojik bozuklukların, özellikle kişilik bozukluklarının ve kronik Eksen 1 bozukluklarının temelinde yatan faktörlerin açıklanması ve tedavisine yönelik bir modeldir. Şema terapi modelinin kişilik bozukluklarının tedavisinde oldukça başarılı olduğu ve narsisistik kişilik yapısına sahip bireyler için oldukça uyumlu bir yaklaşım önerdiği görülmektedir (Young ve ark., 2003). İlerleyen bölümlerde erken dönem uyumsuz şemalar ve anne ve babaya ilişkin algılanan ebeveynlik stilleri ele alınacaktır.

1.2.1. Erken Dönem Uyumsuz Şemalar

Erken dönem uyumsuz şemalar çocukluktan başlayarak gelişen ve yaşam boyunca tekrar eden kalıplar olarak tanımlanmaktadır (Young, 1990). Yaşamın erken yıllarında çoğunlukla ebeveynlerle yaşanan incitici deneyimler sonucunda öğrenilen şemalar kişinin duygularını, düşüncelerini, davranışlarını ve dış dünya ile ilişki kurma biçimini yakından etkilemektedir (Young ve Klosko, 1994). Erken dönem uyumsuz şemalar belirgin bir derecede uyum bozucu, katı, geniş ve yaygın örüntülerdir. Şemaların gelişiminde temel duygusal ihtiyaçların karşılanmaması, çocukluk dönemindeki yıkıcı yaşantılar ve duygusal mizaç gibi faktörlerin rol oynadığı belirtilmektedir (Young ve ark., 2003). Şema terapi modeline göre çocukluk döneminde karşılanması gereken temel duygusal ihtiyaçlar diğerlerine güvenli bağlanma (güvende olduğunu hissetme, bakım, korunma, sevilme, anlayış, istikrar); otonomi, yeterlilik ve kimlik algısı; gereksinim ve duyguların ifade edilmesi; kendiliğindenlik ve oyun ve gerçekçi sınırlar ve özdenetimdir. Erken dönem uyumsuz şemaların oluşumunda terk edilme, yoksun bırakılma, istismar edilme ya da eleştirilme gibi yıkıcı erken dönem yaşantılar ve duygusal mizaç etkileşim halindedir (Young ve Klosko, 1994).

Erken dönem uyumsuz şemalar katı, yıkıcı, kendini yineleyici, değiştirilmesi zor ve hayatta kalmaya yönelik örüntülerdir (Young ve Lindemann, 1992). Şemalar kişi için belirgin bir acı yaratsa da rahat ve tanıdıklırlar. Bilindik oldukları için kişiye tutarlılık ve kontrol hissi sağlayan erken dönem uyumsuz şemalar değişime karşı oldukça dirençlidir (Rafaeli, Bernstein ve Young, 2010; Young ve ark., 2003). Çocukluk döneminde içinde bulunulan çevreye uyum sağlamayı kolaylaştıran şemalar daha sonra uyum bozucu hale gelmekte, bireylerin benlik algılarına ve diğerleri ile olan ilişkilerine zarar vermektedir (Young ve Klosko, 1994). Young (1990) erken dönem uyumsuz şemaların depresyon, kaygı bozuklukları, alkol- madde bağımlılığı ve psikosomatik bozuklukların yanı sıra kişilik bozukluklarının ve belirli kişilik özelliklerinin oluşumunda kilit rol oynadığını belirtmektedir.

Şema terapi modeline göre 18 erken dönem uyumsuz şema karşılanmayan temel duygusal ihtiyaçlar olan beş şema alanı altında toplanmıştır (Young, Klosko ve Weishaar, 2003). İzleyen bölümde bu şema alanları ve ilişkili erken dönem uyumsuz şemalara değinilecektir.

1.2.1.1. Şema Alanları ve Erken Dönem Uyumsuz Şemalar

1) Kopukluk ve Reddedilmişlik Alanı : Bu alandaki şemalara sahip kişiler güvenlik, bakım, sevgi, anlayış, istikrar ve ait olma gibi temel ihtiyaçlarının diğer insanlar tarafından karşılanmayacağına inanmaktadırlar. Aile kökenlerinin kötüye kullanan, soğuk, reddedici, tutarsız ya da ilgisiz özellikler taşıdığı görülmektedir. Diğer şema alanlarına kıyasla kopukluk ve reddedilmişlik alanındaki şemalara sahip kişilerin daha travmatik bir çocukluk dönemi geçirdikleri ve daha fazla zarar gördükleri belirtilmektedir.

Bu alanda aşağıdaki şemalar bulunmaktadır:

- a) **Terk Edilme/İstikrarsızlık:** Bu şemaya sahip kişiler önemli diğerlerinin öleceklerine, kendilerini terk edeceklerine ve sonunda tek başına kalacaklarına dair bir endişe duymaktadırlar. Diğer insanların güvenilmez, tutarsız, istikrarsız ve tahmin edilemez olduklarına inandıkları için duygusal destek ve bağ kurma gibi ihtiyaçlarının diğerleri tarafından karşılanamayacağını düşünmektedirler. Bu şemaya sahip bireyler diğer insanların onları terk edeceğinden korktukları için onlara yapışır ya da tam tersine yakın ilişkilerden tamamen kaçınırlar.
- b) **Güvensizlik/Suistimal Edilme:** Bu şemaya sahip kişiler diğer insanların kendilerini inciteceğine, kötüye kullanacağına, küçük düşüreceğine, aldatacağına, kendilerine yalan söyleyeceğine, zarar vereceğine ve fırsatını bulduklarında kendilerinden yararlanacağına inanmaktadırlar. Bu şemaya sahip bireyler diğer insanlara güvenmedikleri için kendileri korumaları ve sürekli tetikte olmaları gerektiğine inanırlar.
- c) **Duygusal Yoksunluk:** Bu şemaya sahip kişiler arzuladıkları duygusal desteğin diğerleri tarafından yeterli ölçüde karşılanamayacağı inancı içindedirler. Duygusal yoksunluk bakım (ilgi, sıcaklık, sevgi ve bakım görme); empati (anlaşılma, dinlenme ve duyguların paylaşımı) ve korunma (korunma ve yönlendirilme) yoksunluğu olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bu şemaya sahip bireyler kendilerini gerçekten dinleyen, gerçek düşüncelerini ve hislerini anlayan, kendilerine yeterli ilgiyi ve şefkati gösteren kimseleri olmadığını hissettikleri için derin bir yalnızlık ve boşluk hissi taşırlar.

Tablo 1.1.

Şema Alanları ve Erken Dönem Uyumsuz Şemalar

ŞEMA ALANI	ŞEMA BOYUTLARI
Alan 1: Kopukluk ve Reddedilmişlik	Terk Edilme/İstikrarsızlık Güvensizlik/Suistimal Edilme Duygusal Yoksunluk Kusurluluk/Utanç Sosyal İzolasyon/Yabancılaşma
Alan 2: Zedelenmiş Otonomi	Bağımlılık/Yetersizlik Hastalıklar/Tehditler Karsısında Dayanıksızlık İç İçe Geçme/Gelişmemiş Benlik Başarısızlık
Alan 3: Zedelenmiş Sınırlar	Hak Görme/Büyüklük Yetersiz Özdenetim
Alan 4: Diğerleri Yönelimlilik	Boyun Eğicilik Onay Arayıcılık Kendini Feda
Alan 5: Yüksek Standartlar ve Bastırılmışlık	Karamsarlık Duyguları Bastırma Yüksek Standartlar/Aşırı Eleştiricilik Cezalandırılma

- d) Kusurluluk/ Utanç: Bu şemaya sahip kişiler kusurlu, kötü , aşağılık, değersiz, eksik,yetersiz ve sevilemez oldukları inancını taşırlar. Bireylerin kendilerine ilişkin algıladıkları kişisel (bencillik, kırgınlık) ya da toplumsal (fiziksel görünüm) kusurlar yoğun utanç duygusuna yol açmaktadır. Bu şemaya sahip bireyler eleştiriye, reddedilmeye ya da suçlanmaya karşı aşırı hassasiyet göstermektedirler.

- e) Sosyal İzolasyon/Yabancılaşma: Bu şemaya sahip kişiler diğer insanlardan farklı olduklarını, hiçbir gruba ya da topluma ait olmadıklarını ve sosyal dünyadan kopuk olduklarını hissetmektedirler. Bu şemaya sahip bireyler sosyal aktivitelerden kaçınmakta ve insanlarla birlikteken bile yalnız hissetmektedirler.
- 2) **Zedelenmiş Otonomi Alanı:** Bu alandaki şemalara sahip kişilerin kendileri ve dünya ile ilgili beklentileri ebeveyn figürlerinden sağlıklı bir biçimde ayrılıp bireyselleşme ve bağımsızlaşma becerileriyle uyuşmamaktadır. Aşırı koruyucu, her şeyi çocuğun yerine yapan ya da tam tersine yetersiz bakım veren ve çocuğu yönlendirmekte yetersiz kalan aile kökenlerinin bu alandaki şemaların gelişiminde etkili olduğu görülmektedir.

Bu alanda aşağıdaki şemalar bulunmaktadır:

- f) Bağımlılık/Yetersizlik: Bu şemaya sahip kişiler günlük hayatın sorumluluklarını yerine getirme konusunda yetersiz ve çaresiz hissetmektedirler. Yaygın olarak yeni kararlar vermekten ve sorumluluklar almaktan kaçınan bu kişiler yönlendirilmek için diğer insanlara ihtiyaç duyarlar.
- g) Hastalıklar/Tehtitler Karşısında Dayanısızlık: Bu şemaya sahip kişiler her an önleyemeyecekleri bir felaketin gerçekleşeceği inancı içindedirler. Bu felaketler tıbbi (kalp krizi, AIDS, kanser), duygusal (aklını kaçırmak, sinir krizi geçirmek) veya dışsal (kazalar, doğal afetler) felaketler olabilir.
- h) İç içe Geçme/Gelişmemiş Benlik: Bu şemaya sahip kişiler normal sosyal gelişimlerini ve bireyselleşmelerini engelleyecek düzeyde önemli diğerleri ile aşırı yakınlık ve iç içe geçme halindedirler. Bu kişiler iç içe geçilen birey (çoğunlukla bir ebeveyn figürü ya da partner) olmadan yaşamlarını sürdüremeyeceklerine inanırlar.
- i) Başarısızlık: Bu şemaya sahip kişiler okul ve iş yaşamı gibi alanlarda diğer insanlara göre daha başarısız ve yetersiz olduklarına inanmaktadırlar. Bu kişiler başarı konusunda kendilerini eksik ve diğer kişilerden daha az yetkin hissederler.
- 3) **Zedelenmiş Sınırlar Alanı:** Bu alandaki şemalara sahip kişiler içsel sınırlar koymakta, diğer insanların haklarına saygı göstermekte, diğerleri ile işbirliği yapmakta ve uzun vadeli hedeflere ulaşmakta zorluklar yaşamaktadırlar. Bencil,

şımartılmış, sorumsuz ve narsisistik bir görünüm sergileyen bu kişilerin genellikle aşırı izin verici, aşırı hoşgörülü ve çok az yönlendiren ailelerden geldiği görülmektedir.

Bu alanda aşağıdaki şemalar bulunmaktadır:

- j) Hak Görme/Büyüklik: Bu şemaya sahip kişiler diğer insanlardan daha üstün olduklarına, özel haklara ve ayrıcalıklara sahip olduklarına dair derin bir inanca sahiptir. Aşırı talepkar, kontrolcü ve empatiden yoksun özellikler gösteren bu kişiler sosyal beklentilere ve kurallara karşı aldırmaçlık göstermektedirler.
- k) Yetersiz Özdenetim: Bu şemaya sahip kişiler kendilerini kontrol etmekte ve engellenmeye karşı tolerans göstermekte güçlük çekmektedirler. Acı, çatışma, huzursuzluk ve sorumluluk gibi her türlü rahatsızlıktan kaçınan bu kişilerde dürtüsel özellikler göze çarpmaktadır.
- 4) **Diğerleri Yönelimlilik Alanı:** Bu alandaki şemalara sahip kişiler diğer insanların sevgisini ve kabulünü kazanmak, duygusal bağlantıyı sürdürmek ve tepkiden kaçınmak için diğerlerinin duygularına, ihtiyaçlarına, tepkilerine ve isteklerine aşırı odaklanırlar. Bu kişiler kendi ihtiyaçlarındansa diğer insanların ihtiyaçlarını karşılamaya öncelik verirler. Bu alandaki şemalara sahip kişilerin koşullu kabul gösteren, çocuğun duygusal gereksinimleri yerine kendi istekleri ve sosyal görünümelerini önemseyen ailelerden geldikleri görülmektedir.

Bu alanda aşağıdaki şemalar bulunmaktadır:

- l) Boyun Eğicilik: Bu şemaya sahip kişiler diğer insanların öfkesinden, terk edilmekten ve çatışmadan kaçınmak için kendilerini diğer insanların isteklerini yerine getirmeye zorunlu hissederler. Kendi isteklerinin, duygu ve düşüncelerinin önemsiz olduğunu düşünen bu kişiler gereksinimlerini ya da duygusal tepkilerini bastırmaktadırlar.
- m) Onay Arayıcılık: Bu şemaya sahip kişilerin benlik saygısı diğer insanların tepkisine, onayına ve kabulüne bağlıdır. Bu nedenle statü, görünüm, zenginlik ya da başarı ile aşırı uğraş gösterirler.
- n) Kendini Feda: Bu şemaya sahip kişiler kendi hazlarından, isteklerinden ve ihtiyaçlarından vazgeçmek pahasına diğer insanların gereksinimlerini gönüllü olarak karşılamaya çalışmaktadırlar. Bu şekilde diğer insanları acıdan korumayı,

suçluluk hissinden kurtulmayı, öz-saygı kazanmayı ve ihtiyaç duydukları kişiyle duygusal bağı sürdürmeyi amaçlarlar.

- 5) Yüksek Standartlar ve Bastırılmışlık Alanı:** Bu alandaki şemalara sahip kişiler kendiliğinden duyguları, dürtüleri ve tercihleri bastırmaktadırlar. Katı ve içselleştirilmiş kurallara uymak adına rahatlama, sağlık, yakın ilişkiler kurma ve mutluluk gibi ihtiyaçlarından vazgeçebilmektedirler. Aile kökenleri genellikle talepkar, mükemmeliyetçi ve cezalandırıcıdır.

Bu alanda aşağıdaki şemalar bulunmaktadır:

- o) Karamsarlık: Bu şemaya sahip kişiler hayatın olumlu yönlerini göz ardı ederken acı, ölüm, kayıp gibi hayatın olumsuz yönlerine odaklanmaktadırlar. İş, maddi durum ve kişilerarası ilişkiler gibi alanlarda her şeyin ters gideceğine dair derin inançları bulunan bu kişiler sürekli olarak endişe, kararsızlık ve tedirginlik içerisindedirler.
- p) Duyguları Bastırma: Bu şemaya sahip kişiler kendiliğinden davranış, duygu ve iletişimi bastırarak kontrolü kaybetmekten, utanç duygusundan ve eleştirilmekten kaçınmaktadırlar. Bu kişiler öfkelerinin yanı sıra neşe, eğlence gibi olumlu dürtülerini de baskılamakta; mantığa aşırı önem vererek duyguları göz ardı etmektedirler.
- q) Yüksek Standartlar/Aşırı Eleştiricilik: Bu şemaya sahip kişiler benimsedikleri yüksek standartları karşılayabilmek için sürekli baskı altında hissederler. Mükemmeliyetçilik, gerçekçi olmayan katı kurallar ile zaman ve verimlilik ile aşırı uğraş şemanın en belirgin özelliklerindedir.
- r) Cezalandırıcılık: Bu şemaya sahip kişiler kendileri de dahil olmak üzere hata yapan tüm kişilerin katı bir şekilde cezalandırılması gerektiğine inanmaktadırlar. Bu kişiler beklentileri ve standartları karşılamayan kişilere karşı öfkeli, hoşgörüsüz ve tahammülsüz bir tutum içindedirler.

Erken dönem uyumsuz şemalar koşullu ve koşulsuz şemalar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Koşulsuz şemalar terk edilme/istikrarsızlık, güvensizlik/suistimal edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk/utanç, sosyal izolasyon/yabancılaşma, bağımlılık/yetersizlik, hastalıklar/tehditler karşısında dayanıksızlık, iç içe geçme/gelişmemiş benlik, başarısızlık, karamsarlık, cezalandırıcılık, hak

görme/büyüklik ve yetersiz özdenetim şemalarıdır. Koşulsuz şemalar diğer şemalara kıyasla daha erken gelişmiştir, kişinin kendisiyle ilgili koşulsuz ve katı inançlarını yansıtmaktadır. Görece daha geç geliştiği düşünülen ve daha esnek yapıda olan koşullu şemalar ise kendini feda, boyun eğicilik, onay arayıcılık, duyguları bastırma ve yüksek standartlar/aşırı eleştiricilik şemalarıdır (Young ve ark., 2003).

1.2.2. Algılanan Ebeveynlik Biçimleri

Şema terapi modeline göre erken dönem yaşantılar ve ebeveyn figürleriyle kurulan ilişki kişinin gelecekteki ilişkileri ve davranışları açısından belirleyici rol oynamaktadır. Young ve arkadaşları (2003) erken dönem uyumsuz şemaların çocukluk dönemindeki temel duygusal ihtiyaçların karşılanmamasına bağlı olarak geliştiğini vurgulamaktadır. Şemaların gelişimiyle ilişkili olan dört temel erken dönem yaşantı belirlenmiştir. Bu yaşantılar gereksinimlerin engellenmesi, örselenme ya da kurbanlaştırılma, önemli diğerlerinin seçici içselleştirilmesi ya da seçici özdeşim kurmadır.

Ebeveynlik biçimleri ile erken dönem uyumsuz şemalar arasında kuvvetli bir ilişki olduğu görülmektedir. Terk edilme/istikrarsızlık şemasının kökeninde bir ebeveyn kaybı ya da ebeveynin uzaklaşması olabileceği gibi dengesiz ve tutarsız tavırlar gösteren ebeveynlerin yatabileceği belirtilmektedir. Güvensizlik/suistimal edilme şemasının sömürücü/istismar edici ebeveynlik ile; duygusal yoksunluk şemasının ise soğuk ve duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik ile ilişkili olduğu vurgulanmaktadır. Kusurluluk/utanç şeması aşırı eleştirici, küçümseyici, kusur bulucu ve cezalandırıcı ebeveynlik ile; bağımlılık/yetersizlik ve hastalıklar/tehditler karşısında dayanıksızlık şemaları da aşırı koruyucu ve evhamlı ebeveynlik ile ilişkilidir. Başarısızlık şemasının temelinde ise koşullu, başarı odaklı ya da cezalandırıcı ebeveynliğin yatabileceği belirtilmektedir. Hak görme/büyüklik şemasının temelinde aşırı şımartıcı, aşırı izin verici ve duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynliğin yattığı vurgulanmaktadır. Erken dönem uyumsuz şemaların ve algılanan ebeveynlik biçimlerinin depresyon, kaygı bozuklukları gibi eksen 1 bozukluklarının yanı sıra kişilik bozukluklarının gelişiminde de etkili olduğu bilinmektedir. Şema terapi modeline göre algılanan ebeveynlik biçimleri ile psikopatoloji arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemalar aracı rol oynamaktadır (Young ve ark., 2003).

Young (1994) erken dönem uyumsuz şemaların temelini oluşturan çeşitli ebeveynlik biçimlerini değerlendirmek amacıyla Young Ebeveynlik Ölçeği'ni geliştirmiştir. Algılanan ebeveynlik biçimlerinin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Soygüt, Çakır ve Karaosmanoğlu (2008) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe formunda anne ve baba için 10'ar faktörlü bir yapıya ulaşılmıştır. Bu faktörler: Kuralcı/Kalıplayıcı, Küçümseyici/Kusur Bulucu, Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı, Sömürücü/İstismar Edici, Aşırı Koruyucu/Evhamlı, Koşullu/ Başarı Odaklı, Aşırı İzin Verici/Sınırsız, Kötümser/Endişeli, Cezalandırıcı ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran ebeveynlik biçimleridir.

1.3. ŞEMA TERAPİ MODELİ VE NARSİSİSTİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

1.3.1. Narsistik Kişilik Özellikleri ve Erken Dönem Uyumsuz Şemalar

Şema terapi modelinin kişilik bozukluklarının tedavisinde oldukça başarılı olduğu ve narsistik kişilik yapılanmasına sahip bireyler için oldukça uyumlu bir yaklaşım önerdiği görülmektedir (Young ve ark., 2003). Gelişimsel süreçlerin ele alınması ve erken dönem olumsuz yaşantıların değerlendirilmesi açısından Şema terapi katı ve kökleşmiş bir yapıya sahip olarak nitelenen narsistik kişilik bozukluğunun tedavisinde ve narsistik kişilik özelliğine sahip bireylerle psikoterapide oldukça başarılı bir model önermektedir. Şema terapi modeline göre narsisizmin temelinde duygusal yoksunluk, kusurluluk ve hak görme/büyüklik şemaları yatmaktadır (Young ve ark., 2003). Hak görme/büyüklik şemasının diğer iki şema için bir aşırı telafi olduğu ve büyükmeci kendiliğin bir parçası olduğu belirtilmektedir. Narsistik kişilik özelliğine sahip bireylerde güvensizlik/suistimal edilme, sosyal izolasyon/yabancılaşma, başarısızlık, yetersiz özdenetim, boyun eğicilik, onay arayıcılık, yüksek standartlar/aşırı eleştiricilik ve cezalandırılma şemaları sıklıkla görülmektedir. Ayrıca bazı kişilerde bu şemalara ek olarak terk edilme/istikrarsızlık, karamsarlık ve kendini feda şemalarına da rastlanmaktadır (Behary ve Dieckmann, 2011; Young ve ark., 2003). Sıklıkla aşırı telafi ve kaçınma başa çıkma stillerini kullanan narsistik bireylerin bu nedenle çoğu zaman şemalarının farkında olmadıkları dikkat çekmektedir.

Duygusal yoksunluk şemasına sahip kişiler dünyada yalnız olduklarını, anlaşılmadıklarını, kendilerine ilgi gösterecek, kendilerini dinleyecek ve kendilerine rehberlik sağlayacak kimselerinin olmadığını hissederler. Duygusal yoksunluk; bakım

yoksunluğu, empati yoksunluğu ve korunma yoksunluğu olmak üzere üç şekilde gerçekleşebilmektedir. Bakım yoksunluğu olan kişilerin sıcaklık, ilgi, sevgi ve bakım görme gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmadığı görülmektedir. Empati yoksunluğu duyguların ve düşüncelerin anlaşılması, dinlenme, duyguların paylaşılması gibi temel ihtiyaçların karşılanmaması şeklinde gerçekleşmektedir. Korunma yoksunluğu ise yönlendirilme, korunma ve güvende hissetme gibi önemli ihtiyaçların karşılanmaması ile ortaya çıkmaktadır. Narsisizmin duygusal açıdan yoksun bırakılma ile yakından ilişkili olduğu belirtilmektedir (Young ve ark., 2003). Narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerdeki boşluk, kopukluk ve yalnızlık duyguları erken çocukluk dönemindeki yoğun duygusal yoksunluk yaşantıları ile açıklanmaktadır. Narsisistik bireyler duygusal ihtiyaçlarının giderilmemiş olduğunu fark etmezler, onlara göre güçlü insanların duygusal ihtiyaçları yoktur. Duygusal ihtiyaçların giderilmesi için diğer insanlara ihtiyaç duymak narsisistik bireyler için zayıflığın bir göstergesidir. Erken çocukluk döneminde temel duygusal ihtiyaçları önemli ölçüde karşılanmamış narsisistik bireyler duygusal yoksunlukları için aşırı telafide bulunmaktadır. Yoğun bir biçimde ilgi, alaka, beğeni ve hayranlık görmek isteyen narsisistik birey, isteklerinde çoğu zaman ısrarcı ve saldırgan olarak duygusal yoksunluğu ile başa çıkmaya çalışmaktadır. Bütün ihtiyaçlarının karşılanma hakkı bulunduğu inanan narsisistik birey ihtiyaçları giderilmediğinde ise aşırı talepkar ve öfkeli olmaktadır (Young ve Klosko, 1994).

Kusurluluk şemasına sahip kişiler kendilerini kötü, hatalı, değersiz ve eksik olarak değerlendirirler. Kendileri ile ilgili utanç duygusunu yoğun olarak yaşayan bu kişiler kusurlarının ortaya çıkmasından korktukları için diğer insanlarla ilişki kurmaya çekinirler. Narsisizmin derinde yatan kusurluluk hisleriyle yakından ilişkili olduğu belirtilmektedir (Young ve ark., 2003). Narsisistik kişilik özelliğine sahip bireyler kendilerini kusurlu hissetmektedirler. Kendilerindeki en ufak bir kusur ve eksiklik onlar için büyük utanç kaynağıdır. Narsisistik bireyler kusurluluk hisleri nedeniyle diğer insanların kendilerine çok yakın olmasını istememektedirler. Kusurluluk şemasının bir sonucu olarak narsisistik bireylerin eleştirilmeye ve reddedilmeye karşı aşırı hassasiyet gösterdikleri, öfkeli, savunmacı ya da saldırgan tepkiler verebildikleri görülmektedir (Young ve Klosko, 1994). Narsisistik bireylerdeki büyüklenmeci tutumlar, güç ve prestij için belirlenen yüksek standartlar ve üstünlük duyguları temelde yatan kusurluluk ve utanç hislerinin aşırı telafisi olarak değerlendirilmektedir. Aynı zamanda, kusurluluk

şemasına sahip bireylerin gerçek benliklerinin ortaya çıktığı taktirde diğer insanlar tarafından reddedileceklerine ve sevilmeyeceklerine dair duydukları inanç kırılğan narsisizmle yakından ilişkilendirilmektedir. Narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerin yakınlık konusunda kararsızlık yaşadıkları belirtilmektedir (Young ve ark., 2003). Narsisistik bireylerin diğer insanlarla yakınlık kurmayı arzuladıkları halde böyle bir yakınlık içine girdiklerinde kendilerini rahatsız hissetmeleri dikkat çekmektedir. Duygusal yoksunluk ve kusurluluk şemaları arasındaki gerilim ile açıklanabilen bu durum narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerin kalıcı ve yakın ilişkiler kurmalarına engel olmaktadır.

Hak görme/büyüklik şemasına sahip kişiler özel haklara ve ayrıcalıklara sahip olduklarına inanırlar. Diğer insanlardan daha üstün, özel ve yetenekli olduklarını hisseden bu kişiler diğerleri üzerinde hakimiyet kurmaktan çekinmezler. Hak görme/büyüklik şemasına sahip kişilerde aşırı rekabetçi, talepkar, empatiden yoksun ve kontrolcü davranışlar ile dürtüsellik ve kurallara karşı aldırmaçlık göze çarpmaktadır. Hak Görme/Büyüklik şemasının narsisizmin temelinde yatan en önemli şemalardan biri olduğu belirtilmektedir (Young ve ark. , 2003). Narsisistik bireylerdeki büyüklenmeci davranışların altta yatan kusurluluk ve duygusal yoksunluk hislerini telafi etmek amacıyla ortaya çıktığı öne sürülmektedir. Bu açıdan hak görme/büyüklik şeması bir aşırı telafi olarak değerlendirilmektedir.

Alanyazında kişilik bozuklukları ve erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar mevcuttur. Reeves ve Taylor (2007) tarafından yapılan bir çalışmada narsisistik kişilik bozukluğunun hak görme/büyüklik ve güvensizlik/suistimal edilme şemaları ile bağlantılı olduğu bulunmuştur. Narsisistik kişilik bozukluğunun kendini feda, kusurluluk/utanç ve hak görme/büyüklik şemaları ile ilişkili olduğunu gösteren bulgular da mevcuttur (Carr ve Francis, 2010). Başka bir çalışmada narsisistik kişilik bozukluğunun duygusal yoksunluk, kendini feda ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şemaları ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Petrocelli ve ark., 2001). Alanyazında büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalara nadiren rastlanmaktadır. Açık ve örtük narsisizm, psikopati ve erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan bir çalışmada örtük narsisizmin duygusal yoksunluk, terk edilme, güvensizlik/suistimal edilme, sosyal izolasyon/yabancılaşma,

kusurluluk/utanç, başarısızlık, bağımlılık/yetersizlik, hastalıklar/tehditler karşısında dayanıksızlık, iç içe geçme/gelişmemiş benlik, boyun eğicilik, duyguları bastırma, hak görme/büyüklik, yetersiz özdenetim, cezalandırıcılık, onay arayıcılık şemaları ile pozitif ilişkili olduğu bulunmuştur. Açık narsisizmin ise kusurluluk/utanç, başarısızlık, bağımlılık/yetersizlik, boyun eğicilik ve duyguları bastırma şemalarıyla negatif ilişkili; yüksek standartlar, hak görme/büyüklik, cezalandırıcılık ve onay arayıcılık ile pozitif ilişkili bulunması dikkat çekmektedir (Torres, 2002).

Narsisizm ve erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkiyi inceleyen diğer bir çalışmada güvensizlik, hak görme/büyüklik, kendini feda ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şemalarının büyüklenmeci narsisizm ile; güvensizlik, boyun eğicilik, terk edilme ve hak görme/büyüklik şemalarının ise kırılğan narsisizm ile pozitif ilişkili olduğu bulunmuştur (Zeigler-Hill ve ark., 2011). Hak görme/büyüklik ve güvensizlik şemaları her iki narsisizm boyutunda da ortak olarak görülürken, duygusal yoksunluk ve kusurluluk şemalarının narsisizm ile beklendiği kadar tutarlı bir ilişki göstermemesi narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerin kendilerini aşırı pozitif gösterme eğilimleri, aşırı telafi çabaları ve kendilerini duygusal deneyimlerinden uzaklaştırmaları ile açıklanmıştır. Büyüklenmeci narsisizmin yüksek standartlar şeması ile ilişkili bulunması büyüklenmeci narsisistik bireylerin hedeflerine ulaşmakta mükemmeliyetçi tutumlara sahip olduklarını göstermektedir. Ayrıca, büyüklenmeci narsisizmin kendini feda şeması ile pozitif ilişkili olması dikkat çekmektedir. Kendini feda şeması narsisistik bireylerin büyüklenmeciliklerini gösteren bir yol olarak değerlendirilebilmektedir. Buna göre narsisistik bireyler kendilerinden aşağıda, yetersiz ve yardıma muhtaç olarak gördükleri diğer insanların ihtiyaçlarını karşılamak adına kendilerini feda ettiklerini düşünmektedirler (Nurse, 1998). Çalışmada büyüklenmeci narsisizmin yetersiz özdenetim şeması ile negatif ilişkili olduğunun bulunması büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerin özdisipline ve duygu regülasyonuna büyük önem vermeleri ile açıklanmıştır. Öte yandan, kırılğan narsisizmin boyun eğicilik şeması ile pozitif, bağımlılık şeması ile negatif ilişkili bulunması dikkat çekmektedir. Bu bulgu kırılğan narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerin diğer insanların ihtiyaç ve isteklerini kendilerinininkinden önemli bulurken aynı zamanda diğer insanlara aşırı derecede bağımlı olduklarını reddetmeleri ile açıklanmıştır. Kırılğan narsisistik bireylerde terk edilme şemasının yaygın olarak görülmesi ise bu kişilerin

kişilerarası ilişkilerde yoğun hassasiyete sahip oldukları bulgusunu destekler niteliktedir.

1.3.2. Narsisistik Kişilik Özellikleri ve Algılanan Ebeveynlik Biçimleri

Şema terapi modeline göre narsisistik kişilik özelliklerinin gelişiminde erken dönem yaşantılar ve ebeveyn figürleriyle kurulan ilişkiler kritik önem taşımaktadır. Şema terapi yaklaşımına göre ebeveynlik stilleri ile narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemalar aracı rol oynamaktadır. Olumsuz çocukluk deneyimleri erken dönem uyumsuz şemaların oluşumunu etkilemekte, şemalar ise kişilik özelliklerinin gelişiminde rol oynamaktadır (Young ve ark., 2003).

Young, Klosko ve Weishaar (2003) narsisizmin çocukluk kökenlerini yalnızlık ve izolasyon, yetersiz sınırlar, kullanılma/yönlendirilme geçmişi ve koşullu onaylanma olmak üzere dört faktör ile ele almıştır. Buna göre narsisistik bireylerin çoğu yalnız bir çocukluk geçirmiştir. Temel bakım veren kişi çocuğa ilgi göstermiş olabilir; fakat bu ilgi gerçek yakınlık, empati ve anlayıştan oldukça uzaktır. Çocuk ebeveyni ya da ebeveynleri tarafından sevildiğini, saygı gördüğünü, ihtiyaçlarının ve duygularının anlaşıldığını hissedemez. Yalnızlık ve izolasyon; duygusal yoksunluk, kusurluluk/utanç, sosyal izolasyon gibi şemaları içeren çocukluk öyküsü ile yakından ilişkilidir.

Narsisistik kişilik özelliklerine sahip bireylerin çoğunun sınır koymayan ebeveynlere sahip olması dikkat çekmektedir. Bu kişiler çocuklukta şımartılmış ya da aşırı müsamaha gösterilmiştir. Fakat şımartılma sevgi ya da ilgi ile ilgili değildir. Materyal ihtiyaçları karşılanan ya da her istediği alınan çocuğun gerçek ilgi, anlaşılma, destek gibi ihtiyaçları ebeveynleri tarafından karşılanmamaktadır. Çocuğu için çok az sınır ve kısıtlama koyan, çocuğunun başkalarının duygularını dikkate almadan istediği gibi davranmasına izin veren ebeveyn çocukta sevgi yerine “benzersizlik” ve “haklılık” duygusunun gelişmesine neden olmaktadır. Zedelenmiş sınırlar; hak görme/büyüklik ve yetersiz özdenetim şemalarını içeren çocukluk öyküsü ile ilişkilidir.

Narsisistik kişilik özelliklerine sahip bireylerin bir kısmının çocuklukta genellikle ebeveynlerden biri tarafından suistimal edildiği ya da yönlendirildiği belirtilmektedir. Bu kişiler çocuklukta fiziksel, cinsel ya da duygusal istismara maruz kalmış olabilirler. Ayrıca kendilerini ebeveynin başarı, statü, tanınma gibi ihtiyaçlarını dolaylı yoldan karşılamak için baskı altında hissetmiş olabilirler. Genellikle bu durum çocuğun

farkındalığının dışında gelişmektedir. Terapiye başvuran narsisistik bireyler genellikle harika bir çocukluk geçirdiklerini, ebeveynlerinin oldukça sevecen olduğunu belirtmektedirler. Bu kişiler çoğunlukla bazı şeylerin yanlış olduğunu bilincinde değildirler. Fakat terapi sürecinde bu kişilerin çocuklarının ihtiyaçlarını anlamayan ve çocukları aracılığıyla kendi ihtiyaçlarını tatmin eden ebeveynlere sahip oldukları görülmektedir. Bu durum bir çocuk için oldukça kafa karıştırıcıdır. Narsisistik kişilik özelliğine sahip bireyler çocukken ebeveynlerinden ilgi, övgü ve beğeni almışlardır, tüm bunlar iyi hissetmelerini ve sevildiklerine inanmalarını sağlamıştır. Fakat bu kişiler genelde temel ilgi ve bakımdan yoksundurlar. Bu kişiler çocuklukta dokunulmamış, öpülmemiş ve kucaklanmamışlardır. Ebeveynleri tarafından anlaşılmamış, deyim yerindeyse görülmemiş ve duyulmamışlardır. Sadece belirli standartları karşıladıklarında ilgi görmüşler, duygusal anlamda yoksun bırakılmışlardır. Zaman zaman onaylanma alsalar da gerçek sevgiyi deneyimleyememişlerdir. Çocukluk öyküleri güvensizlik/suistimal edilme şeması ile yakından ilişkilidir.

Narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerin çocuklukta gerçek sevgi yerine koşullu sevgi ile yetiştirilmesi dikkat çekmektedir. Çocuklukta yalnızca ebeveynleri tarafından belirlenen yüksek standartları karşıladıklarında özel hissedilen bireyler aksi takdirde ebeveynleri tarafından görmezden gelinmiş ya da değersizleştirilmişlerdir. Yalnızca başarılı olduğunda ve belirli bir performans sergilediğinde ebeveynlerinin dikkatini ve ilgisini kazanabilen birey böylece sevginin “koşullu” olduğunu öğrenmektedir. Koşullu sevgi ve onaylanma gören çocuk ebeveynlerinin eleştirilerini ve taleplerini engellemek amacıyla daima mükemmel olmaya çalışmakta, istikrarlı ve kalıcı bir benlik saygısı geliştirememektedir. Narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerin benlik saygılarının başkalarının onayına bağımlı olması çocukluk dönemindeki koşullu onaylanma ile açıklanabilmektedir. Koşullu onaylanma; kusurluluk/utanç, yüksek standartlar ve onay arayıcılık şemaları ile yakından ilişkilidir.

Young, Klosko ve Weishaar (2003) narsisistik kişilik özelliklerinin gelişiminde yaygın ebeveynlik örüntülerinin mevcut olduğunu belirtmektedir. Buna göre, narsisistik bireyler çocuklukta aşırı izin verici, kendilerine “özelmiş” gibi davranan ve çok az sınır koyan bir ebeveyne sahiptir. Bu ebeveyn genellikle anne olmaktadır. Sınırları çizmekte başarısız olan ebeveyn çocuğun yerine eylemlerde bulunmakta ve bu nedenle çocuğun tolerans, paylaşma, sabır gibi önemli kavramları öğrenme fırsatını elinden almaktadır.

Anne çocuğu şımartmakta ve aşırı müsamaha göstermektedir. Fakat bu şımartma çocuğun değil ebeveynin kendi ihtiyaçlarına dayalı olmaktadır. Ebeveyn çocuğu aracılığıyla statü ve tanınma gibi ihtiyaçlarını gidermeye çalışır. Çocuğu için aşılamayacak derecede yüksek beklentiler oluşturan ebeveyn bu uğurda yönlendirici ve kontrolcü davranabilmektedir. Narsisistik kişilik özelliklerinin gelişiminde diğer ebeveyn de önemli rol oynamaktadır. Diğer ebeveyn (genellikle baba) mesafeli, soğuk, uzak, pasif, reddedici, eleştirel, talepkar ya da istismarcıdır. Eleştirel ve talepkar ebeveyn yalnızca çocuğun üstün nitelikli başarılarıyla ilgilidir. Beklentileri ve talepleri oldukça fazla olan ebeveynin çocuğun sıcaklık, ilgi, anlaşılma, kabul edilme, fiziksel yakınlık, destek ve güvenlik gibi temel ihtiyaçlarını karşılamaması dikkat çekmektedir (Rafaeli ve ark., 2011). Başarılı olduğunda aşırı sevgi ve ilgi ile karşılaşan çocuk, başarısızlıkla karşılaştığında ebeveyni tarafından değersizleştirilmektedir. Bu nedenle narsisistik kişilik özelliğine sahip bireyler çocukluklarında ebeveynlerinden iki karşıt mesaj almaktadır: bir ebeveyn değerlerini yükseltirken diğer ebeveyn kendilerini görmezden gelmekte ya da değerlerini düşürmektedir.

Narsisizmin en belirgin şemalarından biri olan hak görme / büyüklük şemasının iki farklı şekilde gelişebileceği belirtilmektedir (Young ve ark., 2003). Mutlak hak görme olarak adlandırılan durumda çocuk ebeveynleri tarafından şımartılır. Ebeveyn çocuğa çok az sınır koyar; diğer insanların duygularına, ihtiyaçlarına ve haklarına saygı göstermeyi öğretmez. Bu nedenle çocuk, ilişkilerde karşılıklılık prensibini öğrenemez. Zayıf sınırlar ile yetişen çocuk istediği her şeyi istediği her zaman elde edebileceğini düşünerek büyür. Kişide hak görme/büyüklük şeması gelişir, fakat bu şema duygusal yoksunluk ve kusurluluk duygularının aşırı telafisi değildir. Öte yandan, hak görme/büyüklük şeması altta yatan duygusal yoksunluk ve kusurluluk şemalarını telafi etmek amacıyla da gelişebilmektedir. Tıpkı mutlak hak görmede olduğu gibi talepkar ve kibirli davranışları dikkat çeken bu kişiler şımarık değil kırılğan bireyler olarak tanımlanırlar. Büyüklenmecilikleri kırılğandır, çünkü temelde yoksun bırakılmayı ve değersizleştirilmeyi deneyimlemişlerdir. Mutlak hak görmenin temelinde dürtüsel ve disiplinsiz çocuk yatarken, aşırı telafi sonucu gelişen hak görme/büyüklük şemasının kökeninde üzgün, yalnız, kusurlu ve değersiz çocuk yatmaktadır. Narsisistik kişilik özelliklerine sahip pek çok kişi hem şımartılmayı hem de yoksun bırakılmayı deneyimlemiştir (Young ve Klosko, 1994). Bu nedenle hak görme duygusu kısmen

öğrenilmiştir, kısmen de telafi edicidir. Çoğunlukla izin verici ve sınırsız olan fakat duygusal açıdan yoksun bırakan ebeveynliğin narsisistik kişilik özelliklerinin gelişimde etkili olduğu belirtilmektedir.

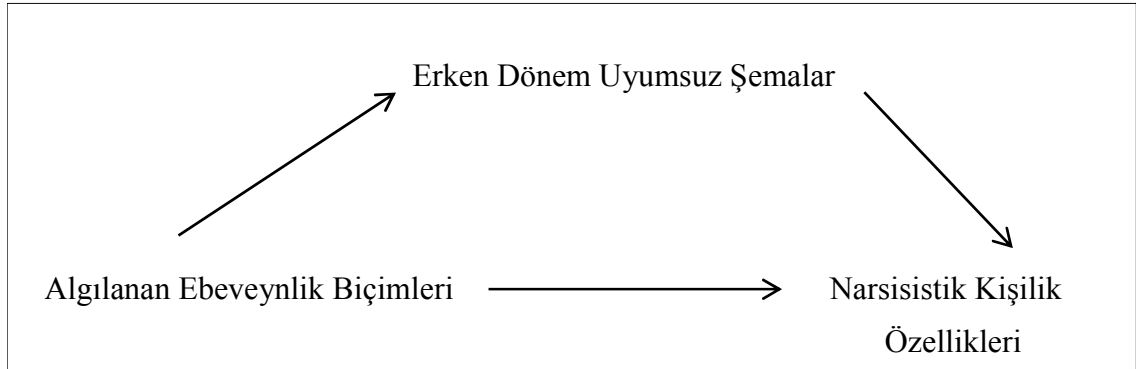
Narsisizm ve ebeveynlik biçimleri ile ilgili yapılan çalışmalar değişik sonuçlar ortaya koymaktadır. Narsisizmin izin verici/müsamahakar ebeveynlik ile ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Horton, Bleau ve Drwecki, 2006; Watson, Little ve Biderman, 1992; Ramsey ve ark., 1996;). Watson ve arkadaşları (1992) tarafından yapılan bir çalışmada narsisistik kişilik özelliklerinin izin verici ve otoriter ebeveynlik ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Çalışmada narsisizmin büyülenmeci özelliklerinin izin verici ebeveynlik ile pozitif ilişkili; demokratik ebeveynlik ile ise negatif ilişkili olduğunun bulunması dikkat çekmektedir. Öte yandan; narsisizmin soğuk, reddedici ve yakınlıktan uzak ebeveynlik ile (Watson ve ark., 1995) ve çocuğun yönlendirilmesini ve manipülasyonunu içeren psikolojik kontrol ile (Horton ve ark., 2006) ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Soğuk, reddedici ve duygusal açıdan kontrol edici ebeveynliğin özellikle kırılğan narsisizmle ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar dikkat çekmektedir (Horton ve ark., 2006; Miller ve ark., 2010). Thimm (2010) çalışmasında kişilik bozuklukları ile ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı rol oynadığını göstermiştir. Özellikle ebeveyn ret algısı ile B kümesi kişilik bozuklukları arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı rolünü ortaya koyması açısından çalışma büyük önem taşımaktadır. Bu bulgular şema terapi modelini destekler niteliktedir.

Şema terapi'nin narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerle psikoterapide oldukça kapsamlı bir model önerdiği düşünülmektedir. Şema terapi modeli bağlamında yapılan çalışmalarda algılanan ebeveynlik biçimleri ve erken dönem uyumsuz şemaların değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Alanyazında algılanan ebeveynlik biçimleri ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkiyi gösteren çalışmalar bulunmasına rağmen, narsisistik kişilik özellikleri ve algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı rolüne ilişkin yapılan çalışmalara nadiren rastlanmaktadır. Ayrıca yalnızca ebeveynlik biçimleri ile narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik yapılan çalışmalar birbiriyle çelişen ve teorik açıdan eksik bulgulara ulaşmaktadır. Yapılan çalışmalarda ebeveynliğin bütünleşmiş bir kavram olarak ele alındığı, alanyazında anne ve babanın tutumlarının ve bu tutumların bireyler

üzerinde etkisinin ayrı olarak değerlendirildiği çalışmaların oldukça nadir olduğu görülmektedir. Bu açıdan, mevcut çalışmada algılanan ebeveynlik biçimlerinin hem anne hem de baba açısından değerlendirilmesi önemli görülmektedir. Bunun dışında, özellikle Türkiye örneğinde yapılan çalışmaların narsisizmi tek bir boyut ile ele almasının büyük bir eksiklik olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle, narsisistik kişilik özelliklerinin büyüklenmeci ve kırılğan narsisizm olmak üzere iki boyutta ele alınmasının ve iki narsisizm boyutuna giden yolların Şema terapi modeli çerçevesinde incelenmesinin mevcut bilimsel birikime önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleriyle ilişkili faktörlerin değerlendirilmesinde hem anne hem de babaya dair algılanan ebeveynlik biçimleri ve erken dönem uyumsuz şemalar hakkında bütünleştirici bir bakış açısı kazandırılması bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

1.4. Araştırmanın Amacı ve Soruları

Bu araştırmanın amacı, yukarıda aktarılan kuramsal çerçevelerden hareketle, algılanan ebeveynlik biçimleri, erken dönem uyumsuz şemalar ile büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu değişkenler Şekil 1.1.'de gösterilmiştir.

Şekil 1.1. Araştırmada incelenecek değişkenler

Çalışmada algılanan ebeveynlik biçimleri ile büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı rolünü incelemek amaçlanmıştır. Bu genel amaç ışığında oluşturulan araştırma soruları aşağıda sıralanmıştır:

- 1) Büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri ile bazı sosyo-demografik değişkenler (yaş, cinsiyet, yaşanan yer, anne ve babanın eğitim düzeyi, anne ve babanın mesleği, anne ve babanın medeni durumu, kardeş sayısı, katılımcının kaçınıcı kardeş olduğu ve algılanan ekonomik düzey) arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?
- 2) Çalışmada yer alan değişkenler (algılanan ebeveynlik biçimleri, erken dönem uyumsuz şemalar, büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri) cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 3) Algılanan ebeveynlik biçimleri, erken dönem uyumsuz şemalar ile büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmakta mıdır?
- 4) Algılanan ebeveynlik biçimleri ile büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı rolü var mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. KATILIMCILAR

Araştırmanın örneklemini Hacettepe Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İstanbul Medipol Üniversitesi ve İzmir Ekonomi Üniversitesinde lisans düzeyinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmıştır. Katılımcının önceden psikiyatrik bir tanı alması, psikolojik tedavi görmesi ve psikiyatrik ilaç kullanması araştırmanın dışlanma ölçütleri olarak kabul edilmiştir. Araştırmaya katılan 460 katılımcı arasından 10 kişi bu dışlanma kriterlerine uymaları nedeniyle araştırma örnekleminde çıkarılmıştır. Kayıp değer ve uç analizleri yapılmasının ardından katılımcı sayısı 366 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların 264'ü kadın (%72.1) 102'si erkektir (%27.9). Örneklem Edebiyat, Fen, Mühendislik, Hukuk, Eğitim, Sağlık Hizmetleri, İktisadi ve İdari Bilimler , Hemşirelik ve İlahiyat fakültelerine bağlı 37 farklı bölümden katılımcılar tarafından oluşmuştur. Katılımcıların 335'i devlet üniversitesinde (%91.5), 31'i vakıf üniversitesinde (%8.5) öğretim görmektedir. Katılımcıların yaşları 18 ve 27 arasında değişmektedir ve yaş ortalamaları 20.63'tür ($SS=1.56$).

Araştırma örneklemine ilişkin yukarıda aktarılan bilgiler ve diğer sosyo-demografik değişkenlere ilişkin sıklık ve yüzdeler Tablo 2.1., Tablo 2.2. ve Tablo 2.3.'te sunulmuştur.

Tablo 2.1.

Katılımcılara Ait Sosyo-Demografik Değişkenlere İlişkin Sıklık ve Yüzdeler

Değişken	Sıklık(f)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	264	72.1
Erkek	102	27.9
Devam etmekte olunan bölüm		
Psikoloji	64	17.5
Sosyoloji	22	6.0
Felsefe	9	2.5
Matematik	16	4.4
Makine/Otomativ Müh.	19	5.2
Bilgisayar Müh.	11	3.0
İngiliz Dili ve Edebiyatı	7	1.9
Alman Dili ve Edebiyatı	4	1.1
İngiliz Dilbilimi	10	2.7
Hukuk	30	8.2
Okul Öncesi Öğretmenliği	16	4.4
PDR	14	3.8
Biyoloji	34	9.3
Sosyal Hizmetler	17	4.6
İstatistik	24	6.6
İlahiyat	22	6.0
İngilizce Mütercim Tercümanlık	8	2.2
Kimya	7	1.9
Diğer	32	8.7
Toplam	366	% 100

Diğer: Elektrik Elektronik Mühendisliği, Endüstri Mühendisliği, Kimya Mühendisliği, Fizik Mühendisliği, Maden Mühendisliği, Tıp, İktisat, İşletme, Sınıf Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği, Din Bilgisi Öğretmenliği, Fizik Öğretmenliği, Hemşirelik, Aile ve Tüketici Bilimleri, İngilizce Mütercim Tercümanlık, Amerikan Kültürü ve Edebiyatı, Tarih, Arkeoloji, Mimarlık.

Tablo 2.2.

Katılımcılara Ait Sosyo-Demografik Değişkenlere İlişkin Sıklık ve Yüzdeler

Değişken	Sıklık(f)	Yüzde (%)
Devam Etmekte Olunan Sınıf		
1. Sınıf	94	25.7
2. Sınıf	81	22.1
3. Sınıf	147	40.2
4. Sınıf	44	12.0
Medeni Durum		
Bekar	366	100
Evli	0	0
Yaşanılan Yer		
Aile Yanında	136	37.2
Öğrenci Yurdunda	151	41.3
Akraba Yanında	9	2.5
Evde Arkadaşla	49	13.4
Evde Tek Başına	15	4.1
Diğer	6	1.6
Annenin Eğitimi		
İlkokul	134	36.6
Ortaokul	38	10.4
Lise	96	26.2
Üniversite	71	19.4
Yüksek Lisans	8	2.2
Doktora	1	0.3
Diğer	18	4.9
Babanın Eğitimi		
İlkokul	75	20.5
Ortaokul	49	13.4
Lise	114	31.1
Üniversite	108	29.5
Yüksek Lisans	10	2.7
Doktora	8	2.2
Diğer	2	0.5
Anne Hayatta mı?		
Hayatta	365	99.7
Hayatta Değil	1	0.3
Baba Hayatta mı?		
Hayatta	352	96.2
Hayatta Değil	14	3.8
Toplam		%100

Tablo 2.3.

Katılımcılara Ait Sosyo-Demografik Değişkenlere İlişkin Sıklık ve Yüzdeler

Değişken	Sıklık(f)	Yüzde (%)
Anne ve Baba		
Evli	349	95.4
Boşanmış	12	3.3
Ayrı Yaşıyorlar	2	0.5
Hayatta Değiller	3	0.8
Kardeş Sayısı		
1	26	7.1
2	176	48.1
3	104	28.4
4 ve üstü	60	16.4
Kaçıncı Kardeş		
1	177	48.4
2	136	37.2
3	34	9.3
4 ve üstü	19	5.1
Algılanan Gelir Düzeyi		
Alt	8	2.2
Orta Alt	32	8.7
Orta	253	69.1
Üst Orta	70	19.1
Üst	3	0.8
Toplam		% 100

2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada veri toplama araçları olarak Young Şema Ölçeği-Kısa Form-3 (YSÖ-KF3), Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ), Narsistik Kişilik Envanteri (NKE), Kırılgan Narsisizm Ölçeği (KNÖ) ve Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır.

2.2.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırma katılımcılarının kişisel bilgilerini belirlemek amacıyla katılımcılara araştırmacı tarafından hazırlanan 24 maddelik Demografik Bilgi Formu verilmiştir. Demografik Bilgi Formunda katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini incelemek amacıyla hazırlanan çoktan seçmeli sorular yer almaktadır. Araştırmada kullanılan Demografik Bilgi Formu Ek 1’de verilmiştir.

2.2.2. Young Şema Ölçeği - Kısa Form 3 - YŞÖ-KF3 (Young Schema Inventory-YSQSF3)

Erken dönem uyumsuz şemaların değerlendirilmesi amacıyla Young Şema Ölçeği’nin kısa formunun 3. sürümü (YŞÖ-KF3) kullanılmıştır. Kopukluk/Reddedilmişlik, Zedelenmiş Otonomi/Performans, Zedelenmiş Sınırlar, Diğerleri Yönelimlilik ve Aşırı Tetikte Olma/Bastırılmışlık şema alanlarının altında yer alan 18 şema boyutunu içeren ölçek 90 maddeden oluşmaktadır.

Özbildirime dayalı ölçeğin yönergesinde katılımcılardan kendilerini tanımlarken kullandıkları ifadeleri içeren maddeleri okumaları ve kendilerini tanımlama gücüne göre her bir maddeyi 6’lı Likert tipi ölçek üzerinde (1=Benim için tamamıyla yanlış, 6=Beni mükemmel şekilde tanımlıyor) derecelendirmeleri istenmiştir. Yüksek puanlar daha çok sayıda ve daha şiddetli erken dönem uyumsuz şemanın varlığına işaret etmektedir.

Young ve Brown (1994) tarafından geliştirilen ölçeğin ülkemizdeki geçerlik güvenirlik çalışması Soygüt, Karaosmanoğlu ve Çakır (2009) tarafından gerçekleştirilmiştir. Temel bileşenler analizi sonucunda ölçeğin Türkçe formunda beş şema alanı altında toplanan 14 şema boyutuna ulaşılmıştır. Bu şema boyutları; Duygusal Yoksunluk, Başarısızlık, Karamsarlık, Sosyal İzolasyon/Güvensizlik, Duyguları Bastırma, Onay Arayıcılık, İç içe Geçme/ Bağımlılık, Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim, Kendini Feda, Terk Edilme, Cezalandırılma, Kusurluluk, Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ve Yüksek

Standartlardır. Yapılan üst sıra faktör analizi sonucunda Zedelenmiş Otonomi, Kopukluk, Yüksek Standartlar, Diğeri Yönelimlilik ve Zedelenmiş Sınırlar olmak üzere beş şema alanına ulaşılmıştır.

Soygüt ve arkadaşları (2009) tarafından gerçekleştirilen geçerlik ve güvenirlik çalışmasında test-tekrar test güvenirliğinin şema boyutları açısından $r = .66-.82$ ($p < .01$), şema alanları açısından ise $r = .66-.83$ ($p < .01$) arasında değiştiği gözlenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısının ise; şema boyutları için $\alpha = .63-.80$ şema alanları için de $\alpha = .53-.81$ arasında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin birleşen geçerliği için yapılan çalışmada ölçekten elde edilen test puanlarının Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R) ile .59, Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ) ile .52, Young Telafi Ölçeği (YTÖ) ile .48 ve Young Kaçınma Ölçeği (YKÖ) ile .39 düzeyinde korelasyon gösterdiği görülmüştür. Ölçeğin ayırt edici geçerlik çalışmasında, pek çok şema boyutu ve alanı açısından klinik ve normal gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunduğu gözlenmiştir ($t = 2.27- 16.64, p < .05-.01$ aralığında).

2.2.3. Young Ebeveynlik Ölçeği-YEBÖ (Young Parenting Inventory-YPI)

Young (1994) tarafından geliştirilen Young Ebeveynlik Ölçeği algılanan ebeveynlik stillerinin ölçülmesi amacıyla geliştirilmiştir. Erken dönem uyumsuz şemaların temelini oluşturduğu düşünülen anne baba davranışlarını içeren ölçek 72 maddeden oluşmaktadır.

Özbildirime dayalı ölçeğin yönergesinde katılımcılardan anne ve babalarını tarif eden davranışları hem annelerini hem de babalarını ayrı ayrı değerlendirerek çocuklukları sırasında ebeveynlerine ne kadar uyduğuna göre 1 (Tamamı ile yanlış) ile 6 (Ona tamamı ile uyuyor) arasında derecelendirmeleri istenmiştir. Ebeveynlik boyutlarından elde edilen yüksek puanlar ebeveynlik biçiminin şiddeti hakkında bilgi vermektedir.

YEBÖ'nün Türkçe geçerlik- güvenirlik çalışması Soygüt, Çakır ve Karaosmanoğlu (2008) tarafından gerçekleştirilmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda sekiz maddenin örneklem için temsil edici olmadığına görülmesi üzerine ölçeğin 64 madde üzerinden değerlendirilmesi uygun bulunmuştur. Temel Bileşenler Analizi sonucunda ortaya çıkan ebeveynlik boyutları Kuralcı/Kalıplayıcı, Küçümseyici/Kusur Bulucu, Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı, Sömürücü/İstismar Edici, Aşırı Koruyucu/Evhamlı, Başarı

Odaklı, Kontrol Etmeyen/Sınırsız, Kötümser/Endişeli, Cezalandırıcı ve Duygularını Bastıran/Değişime Kapalı ebeveynlik olarak belirlenmiştir. YEBÖ'nün Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik boyutundaki tüm maddeler (1, 2, 3, 4, 5, 36, 45 ve 52) ters puanlanmaktadır.

Soygüt ve arkadaşları (2008) tarafından gerçekleştirilen geçerlik ve güvenirlik çalışmasında ölçeğin anne formu için test-tekrar test güvenirliğinin $r = .38-.83$ ($p < .01$) arasında, baba formu için ise $r = .56-.85$ ($p < .01$) arasında değiştiği bulunmuştur. Ölçeğin içtutarlılık katsayısının anne formunda $\alpha = .53-.86$; baba formunda ise $\alpha = .61-.88$ arasında değiştiği gözlenmiştir. Ölçeğin birleşen geçerliği için yapılan çalışmada anne formunun YŞÖ-KF3 ile .51, Young-Rygh Kaçınma Ölçeği (YR-KÖ) ile .27, YTÖ ile .29, SCL-90-R ile .51 düzeyinde anlamlı korelasyonlar gösterdiği görülmüştür ($p < .01$). Baba formunun birleşen geçerliğine ilişkin analizlerde ise YŞÖ-KF3 ile .47, YR-KÖ ile .23, YTÖ ile .29, SCL-90-R ile .43 düzeyinde anlamlı korelasyonlar gözlenmiştir ($p < .01$). Anne formunun baba formu ile korelasyonu .68 olarak bulunmuştur. Ölçeğin ayırt edici geçerlik çalışmasında, anne ve baba formlarının alt boyutları açısından klinik ve normal grup arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunduğu görülmüştür ($p < .05-.001$ aralığında).

2.2.4. Narsistik Kişilik Envanteri – NKE (Narcissistic Personality Inventory - NPI-16)

Büyüklenmeci narsistik kişilik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla 16 maddelik Narsistik Kişilik Envanteri kullanılmıştır. İlk olarak Raskin ve Hall (1979) tarafından 54 madde halinde geliştirilen ölçeğin daha sonra madde ve faktör analizleri sonucunda 40 maddeden oluşan formu geliştirilmiştir (Raskin ve Terry, 1988). 2005 yılında Ames ve arkadaşları tarafından 16 madde ile yeniden düzenlenen NKE yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Özbildirime dayalı ölçeğin yönergesinde katılımcılardan her bir tutum çifti içinden kendilerine en uygun olan önermeyi işaretlemeleri istenmiştir. Yüksek puanlar büyüklenmeci narsisizm düzeyinin artmasına işaret etmektedir.

NKE'nin 16 soruluk formunun Türkçe geçerlik-güvenirlik çalışması Atay (2009) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğe katkı sağlamadığı anlaşılan dört ifadede revizyona gidilmesinin ardından ölçeğin güvenirlik katsayısı olan Cronbach alfa

değerinin .63 olduğu tespit edilmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin orijinal haline uygun biçimde altı faktör yapısına sahip olduğu gözlenmiştir. Bu faktörler; otorite, kendine yeterlik, üstünlük, teşhircilik, hak iddia etme ve sömürücülüktür.

2.2.5. Kırılğan Narsisizm Ölçeği- KNÖ (Hypersensitive Narcissism Scale -HSNS)

Kırılğan narsisistik kişilik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla sekiz maddelik Kırılğan Narsisizm Ölçeği kullanılmıştır. Hendin ve Cheek tarafından 1997 yılında geliştirilen ölçek narsisizmin kırılğan ve aşırı duyarlı olan boyutunu ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. Ölçeğin orijinal formu 10 maddeden oluşmaktadır. Orijinal ölçeğin Cronbach alfa değeri .63; yapısal geçerlilik katsayısı ise .63 olarak bulunmuştur (Hendin ve Cheek, 1997).

Öz bildirim dayalı ölçeğin yönergesinde katılımcılardan her bir maddeyi kendi duygu ve davranışlarını tanımlama gücüne göre 1 (Hiç tanımlamıyor / Doğru değil / Kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (Oldukça tanımlıyor /Doğru/ Kesinlikle katılıyorum) arasında derecelendirmeleri istenmiştir. Yüksek puanlar kırılğan narsisizm düzeyinin artmasına işaret etmektedir.

Ölçeğin Türkçe geçerlik-güvenirlik çalışması Şengül ve arkadaşları (2015) tarafından gerçekleştirilmiştir. Yapılan faktör analizleri sonucunda iki maddenin ölçeğin faktör yapısına katkı sağlamadığının anlaşılması üzerine ölçeğin sekiz madde üzerinden değerlendirilmesi uygun bulunmuştur. Güvenirlik analizleri sonucunda ölçeğin Cronbach alfa katsayısının .66 olduğu gözlenmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin “aşırı duyarlık” denilen tek bir faktörden oluştuğu bulunmuştur. KNÖ’nün Türkçe formu ve NKE arasında ise sıfıra yakın korelasyon elde edilmiştir. KNÖ’nün kırılğan narsisizmi büyükmeci narsisizmden ayırmada yararlı bir araç olduğu belirtilmektedir.

2.3. İŞLEM

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurulundan gerekli iznin alınmasıyla birlikte veri toplama aşaması 2015 yılı Aralık ayında başlamış, 2016 yılı Nisan ayında sona ermiştir. Katılımcılara uygulamanın başında sözlü ve yazılı (Gönüllü Katılım Formu) olarak bilgi verilmiştir (Gönüllü Katılım Formu Ek 1’de aktarılmıştır). Gönüllü Katılım Formu’nda katılımcılara araştırmanın adı ve amacı, ölçekleri doldurmanın yaklaşık ne kadar

süreceği, çalışmada kimlik belirleyici bilgilerin istenmeyeceği, cevapların gizli tutulacağı ve sadece bilimsel amaçlar için kullanılacağı hakkında bilgiler verilmiş, katılımın gönüllülük esasına dayandığı vurgulanmış ve katılımcıların imzalı onayları alınmıştır. Yorgunluk etkisini kontrol altına almak amacıyla, araştırmada kullanılan ölçekler terazileme tekniğiyle dengelenerek (Demografik Bilgi Formu en önde olmak koşuluyla) toplu halde verilmiştir. Ölçeklerin yanıtlanma süresi yaklaşık 40 dakika sürmüştür.

2.4. VERİLERİN ANALİZİ

Çalışmada kullanılan ölçüm araçlarından YŞÖ-KF3'ün beş farklı şema alanının (kopukluk, zedelenmiş özerklik, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar) ortalama puanları hesaplanmıştır. YEBÖ'nün anne ve baba formları için 10'ar alt boyut puanı (kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, sömürücü/istismar edici, aşırı koruyucu/evhamlı, koşullu/başarı odaklı, aşırı izin verici/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı ve duygularını bastıran/değişime kapalı) elde edilmiştir. NKE ve KNÖ'nün analizleri için toplam puandan oluşan tek bir puan türü kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında yanıt aranan sorulara cevap bulmak amacıyla sırasıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Çok Yönlü Varyans Analizi (MANOVA), Korelasyon Analizi ve Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi uygulanmıştır.

3. BULGULAR

Analiz aşamasında geçmeden önce veri girişleri kontrol edilmiş, ardından kayıp değerlerin olup olmadığı belirlenmiş ve uç değer analizleri yapılmıştır. Araştırmaya katılan fakat ölçeklerin bir kısmını hiç doldurmayan ya da belirli bir maddeden sonra boş bırakan katılımcılar tespit edilmiş ve 50 katılımcıya dair veriler analizlerin dışında bırakılmıştır. Bu katılımcılara ait verilerin araştırma örnekleminde çıkarılmasının ardından geriye 410 katılımcı kalmıştır. Her bir ölçek için toplam madde sayısının %10'undan daha fazla maddeyi boş bırakan katılımcılar analiz dışında bırakılmıştır. %10 barajını geçmeyen kayıp değerler için ise ilgili maddenin ortalama puanı atanmıştır. Uç değer analizinde sürekli değişkenler için z değeri hesaplanmış ve ± 3.29 'u aşan 44 katılımcıya ait veriler araştırma örnekleminde çıkarılarak analiz dışında bırakılmıştır. Bu işlemlerin sonucunda, analizler 366 katılımcıdan elde edilen veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Bu bölüm üç ana başlıktan oluşmaktadır. İlk bölümde, araştırmada yer alan değişkenler ile sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla yapılan Korelasyon Analizi ve Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları aktarılmış; araştırmada yer alan değişkenlerin cinsiyete anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla her bir değişkene göre ayrı ayrı yapılan Çok Yönlü Varyans Analizi (MANOVA) sonuçlarına yer verilmiştir. İkinci bölümde çalışmada yer alan değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla yapılan Korelasyon Analizi sonuçları aktarılmıştır. Üçüncü bölümde ise anne ve babaya dair algılanan ebeveynlik biçimlerinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla büyülenmeci ve kırılğan narsistik kişilik özelliklerini yordama düzeyini incelemek amacıyla yapılan Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi sonuçları yer almaktadır.

3.1. ÇALIŞMADA ARAŞTIRILAN DEĞİŞKENLER İLE SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERE DAİR BULGULAR

3.1.1. Büyüklenmeci Narsisistik Kişilik Özellikleri ve Kırılgan Narsisistik Kişilik Özellikleri ile Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular

Büyüklenmeci ve kırılgan narsisistik kişilik özellikleri ile katılımcıların sosyo-demografik değişkenleri arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla yaş, yaşanılan yer, anne ve babanın eğitim düzeyi, anne ve babanın mesleği, anne ve babanın medeni durumu, kardeş sayısı, katılımcının kaçınıcı kardeş olduğu ve algılanan ekonomik düzey gibi değişkenler ele alınmıştır. NKE ve KNÖ'den alınan toplam puanlar ile sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek için korelasyon analizi yapılmıştır. Kategorik değişkenlerin NKE ve KNÖ'den alınan toplam puanlar üzerindeki etkisini incelemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) gerçekleştirilmiştir.

Yaş: Yaş ile büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri arasında anlamlı ilişki görülmemiştir ($r=.04, p > .05$). Yaş ile kırılgan narsisistik kişilik özellikleri arasında da anlamlı ilişki bulunmamıştır ($r=.05, p > .05$).

Yaşanılan Yer: Katılımcıların yaşadıkları yerin büyüklenmeci ve kırılgan narsisistik kişilik özellikleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla Tek Yönlü ANOVA yapılmıştır. Analiz sonuçları yaşanılan yerin büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir temel etkisinin bulunmadığına işaret etmektedir ($F(5,365)= .96, p > .05$). Analiz sonucunda yaşanılan yerin kırılgan narsisistik kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir temel etkisinin bulunmadığı görülmüştür ($F(5,365)= 1.04, p > .05$).

Annenin Eğitim Düzeyi: Katılımcıların annelerinin eğitim düzeyinin büyüklenmeci ve kırılgan narsisistik kişilik özellikleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla Tek Yönlü ANOVA yapılmıştır. Analiz sonuçları anne eğitim düzeyinin büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir temel etkisinin bulunmadığına işaret etmektedir ($F(6,365)= 2.05, p > .05$). Analiz sonucunda anne eğitim düzeyinin kırılgan narsisistik

kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir temel etkisinin bulunmadığı görülmüştür. ($F(6,365)= 1.74, p > .05$).

Babanın Eğitim Düzeyi: Katılımcıların baba eğitim düzeyinin büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla Tek Yönlü ANOVA yapılmıştır. Analiz sonuçları babanın eğitim düzeyinin büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir temel etkisinin bulunmadığına işaret etmektedir ($F(6,365)= .91, p > .05$). Analiz sonucunda babanın eğitim düzeyinin kırılğan narsisistik kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir temel etkisinin bulunmadığı görülmüştür ($F(6,365)= .82, p > .05$).

Annenin Mesleği: Katılımcıların annelerinin mesleğinin büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla Tek Yönlü ANOVA yapılmıştır. Analiz sonuçları annenin mesleğinin büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir temel etkisinin bulunmadığına işaret etmektedir ($F(11,365)= .69, p > .05$). Annenin mesleğinin kırılğan narsisistik kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir temel etkisinin bulunmadığı görülmüştür ($F(11,365)= 1.41, p > .05$).

Babanın Mesleği: Katılımcıların babalarının mesleğinin büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla Tek Yönlü ANOVA yapılmıştır. Analiz sonuçları babanın mesleğinin büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir temel etkisinin bulunmadığına işaret etmektedir ($F(17,362)= .87, p > .05$). Ayrıca, babanın mesleğinin kırılğan narsisistik kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir temel etkisinin bulunmadığı bulunmuştur ($F(17,362)= .81, p > .05$).

Anne ve Babanın Medeni Durumu: Anne ve babanın medeni durumunun büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla Tek Yönlü ANOVA yapılmıştır. Analiz sonuçları anne ve babanın medeni durumunun büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir temel etkisinin bulunmadığına işaret etmektedir ($F(3,365)= .67, p > .05$). Yapılan analizler anne ve babanın medeni durumunun kırılğan narsisistik kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir temel etkisinin bulunmadığını göstermektedir ($F(3,365)= 1.05, p > .05$).

Kardeş Sayısı: Katılımcıların kardeş sayısı ile büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri arasında anlamlı ilişki görülmüştür ($r=-.12, p < .05$). Katılımcıların kardeş sayısı ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($r=-.02, p > .05$).

Kaçıncı Kardeş: Katılımcıların kaçıncı kardeş olduklarının büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla Tek Yönlü ANOVA yapılmıştır. Analiz sonuçları katılımcının kaçıncı kardeş olduğunun büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir temel etkisinin bulunmadığına işaret etmektedir ($F(6,365)= .67, p > .05$). Benzer şekilde, katılımcının kaçıncı kardeş olduğunun kırılğan narsisistik kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir temel etkisinin bulunmadığı görülmüştür ($F(6,365)= .07, p > .05$).

Algılanan Ekonomik Düzey: Katılımcıların algıladıkları ekonomik düzeyin büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla Tek Yönlü ANOVA yapılmıştır. Yapılan Bonferroni düzeltmesi sonucunda ($.05/5$) alfa değeri $.01$ olarak belirlenmiştir. Analiz sonuçları algılanan ekonomik düzeyin büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir temel etkisinin bulunmadığına işaret etmektedir ($F(4,365)= 3.00, p = .02$). Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları algılanan ekonomik düzeyin kırılğan narsisistik kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir temel etkisinin bulunmadığına işaret etmektedir ($F(4,365)= .84, p > .05$).

3.1.2. Büyüklenmeci Narsisistik Kişilik Özellikleri ve Kırılğan Narsisistik Kişilik Özelliklerinin Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması

Katılımcıların büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özelliklerinin cinsiyete (kadın, erkek) göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla cinsiyet değişkeni ile büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasında Tek Yönlü MANOVA yapılmıştır.

Varyansların eşitliği varsayımı test edildiğinde Levene's testi her iki bağımlı değişken için cinsiyet değişkeninin gruplarına göre varyanslarının eşit dağıldığını göstermiştir. Yapılan Bonferroni düzeltmesi sonucunda ($.05/2$) alfa değeri $.025$ olarak belirlenmiştir. Analiz sonuçları narsisistik kişilik özellikleri üzerinde cinsiyetin anlamlı bir temel etkisinin bulunduğuna işaret etmektedir (Wilks' $\lambda = .98; F(2, 263) = 4.59, p = .01, \eta^2 = .03$). Buna göre cinsiyetin toplam değişimin %3'ünü yordadığı görülmektedir.

Cinsiyetin büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri üzerindeki etkisi izleyen varyans analizleriyle değerlendirilmiştir. Büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliklerinde cinsiyetin anlamlı etkisinin bulunduğu görülmüştür ($F(1,364) = 8.51$, $p = .00$, $\eta^2 = .02$). Buna göre, erkeklerin büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri puanının (Ort. = 5.87, SS = 3.12) kadınlardan (Ort. = 4.91, SS = 2.72) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öte yandan, kırılğan narsisistik kişilik özelliklerinde cinsiyetin anlamlı bir etkisinin bulunmadığı görülmüştür ($F(1,364) = 2.32$, $p > .05$).

Tablo 3.1.

Katılımcıların Büyüklenmeci ve Kırılğan Narsisistik Kişilik Özellikleri Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Narsisizm Biçimi	Kadın (N=264)		Erkek (N=102)	
	Ort.	SS	Ort.	SS
Büyüklenmeci	4.91	2.72	5.87	3.12
Kırılğan	22.16	4.42	22.96	4.73

3.1.3. Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması

Erken dönem uyumsuz şema alanlarının (kopukluk ve reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık) cinsiyete (kadın, erkek) göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek amacıyla Tek Yönlü MANOVA yapılmıştır.

Varyansların eşitliği varsayımı test edildiğinde Levene's testi her beş bağımlı değişken için cinsiyet değişkeninin grup varyanslarının eşit olduğunu göstermiştir. Analiz sonuçları erken dönem uyumsuz şema alanları üzerinde cinsiyetin anlamlı bir temel etkisinin bulunmadığına işaret etmektedir (Wilks' $\lambda = .97$; $F(5, 360) = 1.99$, $p > .05$).

Tablo 3.2.

Katılımcıların Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarından Aldıkları Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Şema Alanları	Kadın (N=264)		Erkek (N=102)	
	Ort.	SS	Ort.	SS
Kopukluk/Reddedilmişlik	30.17	.67	33.01	1.08
Zedelenmiş Otonomi	27.96	.60	29.14	.96
Zedelenmiş Sınırlar	20.21	.33	21.44	.53
Diğeri Yönelimlilik	22.89	.34	22.84	.55
Yüksek Standartlar/ Bastırılmışlık	29.96	.56	31.75	.90

3.1.4. Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinin Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması

Katılımcıların anneye dair algıladıkları ebeveynlik biçimlerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin değerlendirilmesi için cinsiyet (kadın, erkek) ve anneye dair algılanan ebeveynlik biçimleri arasında Tek Yönlü MANOVA yapılmıştır.

Varyansların eşitliği varsayımı test edildiğinde Levene's testi her on bağımlı değişken için cinsiyet değişkeninin grup varyanslarının eşit olduğunu göstermiştir. Analiz sonuçları anneye dair algılanan ebeveynlik biçimleri üzerinde cinsiyetin anlamlı bir temel etkisinin bulunmadığına işaret etmektedir (Wilks' $\lambda = .96$; $F(10, 354) = 1.65$, $p > .05$).

Tablo 3.3.

Katılımcıların YEBÖ-A Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

YEBÖ-A	Kadın (N=264)		Erkek (N=102)	
	Ort.	SS	Ort.	SS
Kuralcı/Kalıplayıcı	27.58	11.26	26.15	9.75
Küçümseyici/Kusur Bulucu	11.42	4.52	11.67	4.55
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	13.68	5.93	14.16	6.59
Sömürücü/İstismar Edici	6.45	.96	6.49	1.10
Aşırı Koruyucu/Evhamlı	21.31	6.03	20.52	5.94
Koşullu/Başarı Odaklı	13.10	4.82	14.15	4.72
Aşırı İzin Verici/Sınırsız	8.08	3.58	8.60	3.68
Kötümser/Endişeli	5.36	2.72	5.29	2.74
Cezalandırıcı	7.12	2.60	7.27	2.17
Değişime Kapalı/ Duyguları Bastıran	6.33	2.45	6.54	2.19

Katılımcıların babaya dair algıladıkları ebeveynlik biçimlerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin değerlendirilmesi için cinsiyet (kadın, erkek) ve babaya dair algılanan ebeveynlik biçimleri arasında Tek Yönlü MANOVA yapılmıştır.

Varyansların eşitliği varsayımı test edildiğinde Levene's testi her on bağımlı değişken için cinsiyet değişkeninin grup varyanslarının eşit olduğunu göstermiştir. Yapılan Bonferroni düzeltmesi sonucunda (.05/10) alfa değeri .01 olarak belirlenmiştir. Analiz sonuçları babaya dair algılanan ebeveynlik biçimleri üzerinde cinsiyetin anlamlı bir

temel etkisinin bulunduğuna işaret etmektedir (Wilks' $\lambda = .93$; $F(10, 354) = 2.78$, $p = .00$, $\eta^2 = .07$). Buna göre cinsiyetin toplam değişimin %7'sini yordadığı görülmektedir. Buna göre; yapılan ileri analizler erkeklerin (Ort. = 12.93, $SS = 6.10$) babaya ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik puanlarının kadınlara (Ort. = 11.40, $SS = 4.40$) kıyasla daha yüksek olduğunu göstermiştir ($F(1,363) = 7.07$, $p = .01$, $\eta^2 = .02$)

Tablo 3.4.

Katılımcıların YEBÖ-B Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

YEBÖ-B	Kadın (N=264)		Erkek (N=102)	
	Ort.	SS	Ort.	SS
Kuralcı/Kahplayıcı	27.72	11.05	28.43	11.61
Küçümseyici/Kusur Bulucu	11.40	4.40	12.93	6.10
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	17.16	7.83	17.69	8.10
Sömürücü/İstismar Edici	6.76	1.66	7.26	2.61
Aşırı Koruyucu/Evhamlı	19.35	5.76	18.24	4.78
Koşullu/Başarı Odaklı	13.03	4.92	14.42	5.10
Aşırı İzin Verici/Sınırsız	8.17	3.86	8.93	4.11
Kötümser/Endişeli	5.19	2.52	5.51	2.80
Cezalandırıcı	7.05	2.49	7.47	2.58
Değişime Kapalı/ Duyguları Bastıran	7.38	2.92	7.62	2.93

3.2. DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERE YÖNELİK KORELASYON ANALİZİ SONUÇLARI

Anne ve babaya ilişkin algılanan ebeveynlik biçimleri, erken dönem uyumsuz şema alanları, büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler Pearson Korelasyonlarıyla incelenmiştir. Korelasyon katsayıları Tablo 3.5.'de gösterilmiştir.

Büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri ve anne ve babaya ilişkin algılanan ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde, büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliklerinin anneye ilişkin algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik ile ($r = .12, p < .05$); babaya ilişkin ise algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynlik ile ($r = .13, p < .05$) anlamlı ilişkiler gösterdiği görülmektedir. Kırılğan narsisistik kişilik özelliklerinin ise anneye dair algılanan kuralcı/kalıpçı ebeveynlik ile ($r = .16, p < .01$), küçümseyici kusur bulucu ebeveynlik ile ($r = .18, p < .01$), aşırı koruyucu ebeveynlik ile ($r = .11, p < .05$), kötümser/endişeli ebeveynlik ile ($r = .18, p < .01$) ve cezalandırıcı ebeveynlik ile ($r = .17, p < .01$) ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca, kırılğan narsisistik kişilik özelliklerinin babaya dair algılanan kuralcı/kalıpçı ebeveynlik ile ($r = .19, p < .01$), küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik ile ($r = .16, p < .01$), duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik ile ($r = .16, p < .01$), kötümser/endişeli ebeveynlik ile ($r = .18, p < .01$) ve değişime kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik ile ($r = .13, p < .05$) anlamlı ilişkiler gösterdiği görülmektedir.

Korelasyon Analizi sonuçlarına göre; büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliklerinin erken dönem uyumsuz şema alanlarından kopukluk ve reddedilmişlik ile ($r = .11, p < .05$), zedelenmiş sınırlar ile ($r = .37, p < .01$), diğeri yönelimlilik ile ($r = .21, p < .01$) ve yüksek standartlar/bastırılmışlık ile ($r = .13, p < .05$) pozitif yönde anlamlı ilişkiler gösterdiği bulunmuştur. Kırılğan narsisistik kişilik özelliklerinin ise erken dönem uyumsuz şema alanlarından kopukluk ve reddedilmişlik ile ($r = .39, p < .01$), zedelenmiş otonomi ile ($r = .41, p < .01$), zedelenmiş sınırlar ile ($r = .31, p < .01$), diğeri yönelimlilik ile ($r = .45, p < .01$), yüksek standartlar/bastırılmışlık ile ($r = .46, p < .01$) pozitif yönde anlamlı ilişkiler gösterdiği görülmektedir. Ayrıca, büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri ile kırılğan narsisistik kişilik özelliklerinin düşük düzeyde anlamlı ilişki gösterdiği ($r = .25, p < .01$) bulunmuştur (Bkz. Tablo 3.5.).

Tablo 3.5.

NKE Toplam Puanı, KNÖ Toplam Puanı, YŞÖ, YEBÖ-A ve YEBÖ-B Boyutlarına İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
NKE Toplam														
1-NKE Toplam	1													
KNÖ														
2-KNÖ Toplam	.25**	1												
YŞÖ														
3-KR	.11*	.39**	1											
4-ZO	.05	.41**	.74**	1										
5-ZS	.37**	.31**	.34**	.28**	1									
6-DY	.21**	.45**	.43**	.48**	.44**	1								
7-YS/B	.13*	.46**	.72**	.66**	.45**	.55**	1							
YEBÖ-Anne														
8-dby	-.05	.10	.21**	.31**	.16**	.26**	.26**	1						
9-k/k	.03	.16**	.38**	.41**	.22**	.22**	.27**	.58**	1					
10-k/kb	.03	.18**	.30**	.21**	.09	-.01	.15**	.16**	.54**	1				
11-s/ie	.06	.05	.10	.04	.04	.04	0	.15**	.36**	.27**	1			
12-ak/e	.04	.11*	.15**	.26**	.11*	.14*	.09	.29**	.22**	-.19**	-.02	1		
13-k/bo	.08	.06	.08	.17**	.14**	.26**	.15**	.54**	.27**	-.03	-.02	.18**	1	
14-ai/s	.12*	.05	.21**	.25**	.19**	.19**	.23**	.14**	.37**	.24**	.23**	.12*	.04	1

Tablo 3.5. (Devam)

NKE Toplam Puanı, KNÖ Toplam Puanı, YŞÖ, YEBÖ-A ve YEBÖ-B Boyutlarına İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
YEBÖ-Anne (Devam)														
15-k/e	.00	.18**	.30**	.26**	.08	.20**	.23**	.43**	.40**	.20**	.13*	.22*	.27**	.23**
16-c	.04	.17**	.25**	.29**	.16**	.22**	.30**	.39**	.43**	.17**	.14**	.13*	.28**	.21**
17-dk/db	.00	.10	.18**	.19**	.13*	.24**	.24**	.43**	.26**	.10	-.06	.16**	.30**	.06
YEBÖ-Baba														
18-dby	-.06	.16**	.30**	.24**	.11*	.08	.18**	.19**	.39**	.63**	.20**	-.07	.01	.21**
19-k/k	.08	.20**	.21**	.32**	.15**	.32**	.31**	.53**	.32**	.01	.13*	.21**	.32**	.15**
20-k/kb	.09	.16**	.30**	.34**	.20**	.25**	.26**	.32**	.66**	.32**	.31**	.13*	.15**	.31**
21-s/ie	.01	.04	.13*	.08	.09	.08	.07	.09	.10	.14**	.21**	.01	.02	.07
22-ak/e	.06	.05	.08	.19**	.05	.13*	.09	.16**	.09	-.25	-.05	.73**	.10	.07
23-k/bo	.13*	.08	.11*	.18**	.21**	.29**	.23**	.33**	.16**	-.08	-.03	.15**	.74**	.05
24-ai/s	.09	.01	.17**	.19**	.13*	.10	.19**	.13*	.33**	.21**	.21**	.07	.04	.80**
25-k/e	.04	.18**	.33**	.29**	.11*	.23**	.29**	.27**	.28**	.09	.12*	.17**	.19**	.24**
26-c	.06	.09	.20**	.26**	.16**	.19**	.30**	.27**	.37**	.14**	.16**	.16**	.24**	.27**
27-dk/db	-.02	.13*	.15**	.18**	.11*	.19**	.23**	.23**	.18**	-.01	-.02	.14**	.17**	.05

Tablo 3.5. (Devam)

NKE Toplam Puanı, KNÖ Toplam Puanı, YŞÖ, YEBÖ-A ve YEBÖ-B Boyutlarına İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
YEBÖ-Anne (Devam)													
15-k/e	1												
16-c	.28**	1											
17-dk/db	.24**	.36**	1										
YEBÖ-Baba													
18-dby	.27**	.16**	.09	1									
19-k/k	.24**	.26**	.37**	.17**	1								
20-k/kb	.30**	.28**	.18**	.47**	.55**	1							
21-s/ie	.16**	.11*	.07	.42**	.14**	.22**	1						
22-ak/e	.08	.11*	.19**	-.25**	.31**	.14**	-.04	1					
23-k/bo	.18**	.24**	.30**	-.02	.57**	.30**	.03	.20**	1				
24-ai/s	.20**	.18**	.01	.30**	.07	.36**	.12*	-.01	-.01	1			
25-k/e	.64**	.22**	.27**	.25**	.52**	.43**	.15**	.23**	.34**	.21**	1		
26-c	.24**	.62**	.25**	.12*	.30**	.43**	.11*	.13*	.30**	.23**	.24**	1	
27-dk/db	.17**	.23**	.48**	.17**	.41**	.27	.10	.18**	.26**	.01	.27**	.20**	1

*p < .05, **p<.01 NKE=Narsistik Kişilik Envanteri; KNÖ=Kırılgan Narsisizm Ölçeği; YŞÖ=Young Şema Ölçeği, KR=Kopukluk/Reddedilmişlik, ZO=Zedelenmiş Otonomi, ZS=Zedelenmiş Sınırlar, DY=Diğeri Yönelimlilik, YS/B=Yüksek Standartlar/Bastırılmışlık; YEBÖ-Anne: Young Ebeveynlik Ölçeği-Anne Formu, YEBÖ-B=Young Ebeveynlik Ölçeği-Baba Formu, dby: Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı, k/k=Kuralcı/Kalıplıyıcı, k/kb=Küçümseyici/Kusur Bulucu, s/ie=Sömürücü/İstismar Edici, ak/e=Aşırı Koruyucu/Evhamlı, k/bo=Koşullu/Başarı Odaklı, ai/s=Aşırı İzin Verici/Sınırsız, k/e=Kötümser/Endişeli, c=Cezalandırıcı, dk/kb=Değişime Kapalı/Duyguları Bastıran

3.3. ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİ VE BÜYÜKLENMECİ NARSİSİSTİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARININ ARACI ROLÜNÜN İNCELENMESİNE YÖNELİK ANALİZLER

Araştırmanın bu aşamasında algılanan ebeveynlik biçimleri ve büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünü incelemek amacıyla Paralel Çoklu Aracılık Analizleri gerçekleştirilmiştir. YEBÖ-A ve YEBÖ-B formunun alt boyut puanları (kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, sömürücü/istismar edici, aşırı koruyucu/evhamlı, başarı odaklı, aşırı izin verici/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı ve duygularını bastıran/değişime kapalı) yordayıcı (predictor) değişkenlerdir. NKE'den elde edilen toplam puan yordanan (criterion) değişkeni oluşturmaktadır. YŞÖ'nün 14 şema boyutunu kapsayan 5 şema alanından (kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik, yüksek standartlar/bastırılmışlık) alınan puanlar ise aracı (mediator) değişkenler olarak belirlenmiştir.

Hayes (2013) tarafından geliştirilen Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizleri (The Parallel Multiple Mediator Analysis, PROCESS) ile aynı anda birden çok aracı değişkenin analize dahil edilmesine olanak sağlanmaktadır. Çalışmada birden çok şema alanının aracı değişken olarak analiz edilebilmesi amacıyla Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizleri gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada ileri sürülen değişkenlerin rolü incelenirken, Baron ve Kenny'nin (1986) ölçütleri göz önünde bulundurulmuştur. Bir değişkenin aracı değişken olabilmesi için aşağıda belirtilen 4 ölçütü karşılaması gerekmektedir:

1. Yordayıcı ve yordanan değişken arasındaki ilişki anlamlı olmalıdır.
2. Aracı değişkenler ve yordayıcı değişken arasındaki ilişki anlamlı olmalıdır.
3. Aracı değişken ile yordanan değişken arasında anlamlı ilişki olmalıdır.
4. Aracı değişken(ler) yordayıcı değişken eş zamanlı olarak regresyon analizine girildiğinde daha önce yordayıcı ve yordanan değişken arasında var olan anlamlı ilişki

anlamli olmaktan çikmalu ya da daha önceki anlamluluk düzeyi azalmalıdır (Baron ve Kenny, 1986).

Baron ve Kenny'nin (1986) ilk iki ölçütünün araştırma değişkenleri açısından karşılanıp karşılanmadığının incelenmesi amacıyla YEBÖ-A boyutları, YEBÖ-B boyutları, erken dönem uyumsuz şema alanları ve NKE'den elde edilen toplam puan arasındaki korelasyon katsayıları değerlendirilmiştir. Yukarıda aktarılan ölçütleri karşılayan değişkenler arasında analizler gerçekleştirilmiş ve Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizlerinden elde edilen sonuçlar ilerleyen bölümlerde aktarılmıştır.

3.3.1. Anneye İlişkin Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinin Büyükleme Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları

Baron ve Kenny'nin (1986) ölçütleri dikkate alınarak öncelikle değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları incelenmiştir. YEBÖ-A, erken dönem uyumsuz şema alanları ve NKE arasındaki korelasyonlara ilişkin bulgular Tablo 3.6., Tablo 3.7. ve Tablo 3.8.'de aktarılmıştır.

Tablo 3.6.

YEBÖ-A Alt Boyutları ve NKE Toplam Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları

YEBÖ-A ALT BOYUTLARI	NKE
Anne-Kuralcı Kalıplıyıcı	.03
Anne-Küçümseyici/Kusur Bulucu	.03
Anne-Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	-.05
Anne-Sömürücü/İstismar Edici	.06
Anne-Aşırı Koruyucu/Evhamlı	.04
Anne-Koşullu/Başarı Odaklı	.08
Anne-Aşırı İzin Verici/Sınırsız	.12*
Anne-Kötümser/Endişeli	.00
Anne-Cezalandırıcı	.04
Anne-Değişime Kapalı/Duyguları Bastıran	.01

* p < .05

Tablo 3.7.

YEBÖ-A Alt Boyutları ve Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

YEBÖ-A ALT BOYUTLARI	Kopukluk/Reddedilmişlik	Zedelenmiş Otonomi	Zedelenmiş Sınırlar	Diğeri Yönelimlilik	Yüksek Standartlar/Bastırılmışlık
Anne-Kuralcı Kalıplıyıcı	.21***	.31***	.16**	.26***	.26***
Anne-Küçümseyici/ Kusur Bulucu	.38***	.41***	.22***	.22***	.27***
Anne-Duygusal BakımdanYoksunBırakıcı	.30***	.21***	.09	-.01	.15**
Anne-Sömürücü/ İstismar Edici	.101	.04	.04	.04	-.00
Anne-Aşırı Koruyucu/Evhamlı	.15**	.26***	.11*	.14*	.09
Anne-Koşullu/Başarı Odaklı	.08	.17**	.14**	.26***	.15**
Anne-Aşırı İzin Verici/ Sınırsız	.21***	.25***	.19***	.19***	.23***
Anne-Kötümser/Endişeli	.30***	.26***	.08	.20***	.23***
Anne-Cezalandırıcı	.25***	.29***	.16**	.22***	.30***
Anne-Değişime Kapalı/ Duyguları Bastıran	.18***	.19***	.13*	.24***	.24***

* p < .05, ** p < .01, *** p < .001

Tablo 3.8.

Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları ve NKE Toplam Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları

Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları	NKE
Kopukluk/Reddedilmişlik	.11*
Zedelenmiş Otonomi	.05
Zedelenmiş Sınırlar	.37***
Diğeri Yönelimlilik	.21***
Yüksek Standartlar/Bastırılmışlık	.13**

* p < .05, ** p < .01, *** p < .001

Değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları incelendiğinde yalnızca anneye ilişkin algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynliğin büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri ile anlamlı ilişki gösterdiği görülmüştür. Bu nedenle aracılık analizlerinde yalnızca anneye ilişkin algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik yordayıcı değişken olarak alınmıştır. Yürütülen aracılık analizine dahil edilen değişkenlere Tablo 3.9.'da yer verilmiştir.

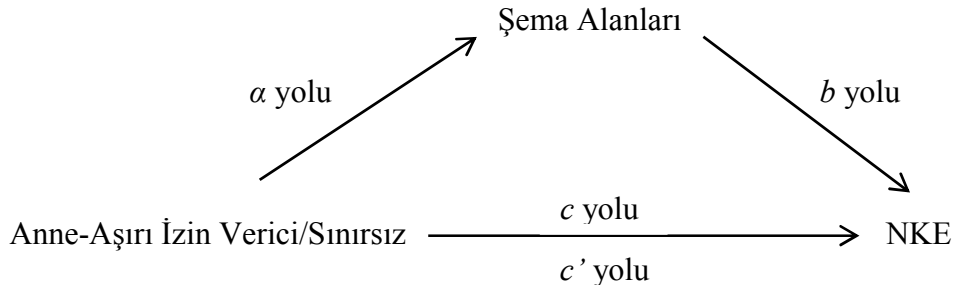
Tablo 3.9.

YEBÖ-A, Şema Alanları ve NKE İçin Yürütülen Aracı Değişken Analizi

Yordayıcı Değişken (YEBÖ-A)	Aracı Değişken (Şema Alanları)	Yordanan Değişken (NKE)
	Kopukluk/ Reddedilmişlik	
Anne-Aşırı İzin Verici/ Sınırsız	Zedelenmiş Sınırlar Diğeri Yönelimlilik	NKE
	Yüksek Standartlar/ Bastırılmışlık	

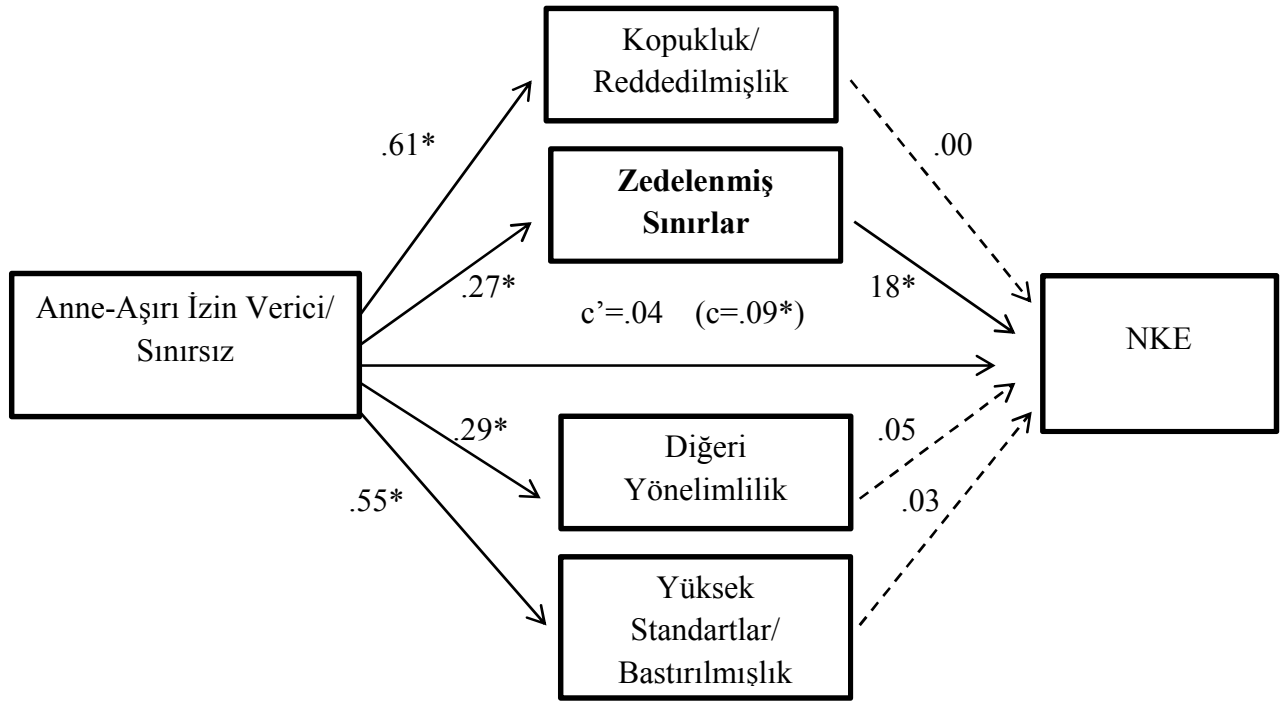
3.3.1.2. Anneye İlişkin Algılanan Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynliğin Büyüklenmeci Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları

Anneye ilişkin algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynliğin büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliklerini yordamasında erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünü incelemek amacıyla Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi gerçekleştirilmiştir. 1000 bootstrap örnekleme ile %95 güven aralığı kullanılmıştır. Anneye ilişkin algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik yordayıcı değişken olarak, büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri yordanan değişken olarak, kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları ise aracı değişken olarak paralel çoklu aracılık analizine dahil edilmiştir. NKE üzerinde anlamlı etkisi bulunan cinsiyet ($F(2, 263) = 4.59, p < .05$) ile NKE ile anlamlı korelasyon gösteren kardeş sayısı ($r = -.12, p < .05$) değişkenleri eşdeğişken olarak kontrol amacıyla eklenmiştir.

Şekil 2.1. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler.

Anneye ilişkin algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynliğin kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanını (α yolu: sırasıyla $\beta=.61$, $SH= .15$, $p < .001$, CI [.31, .92] ; $\beta=.27$, $SH= .08$, $p < .001$, CI [.12, .42] ; $\beta=.29$, $SH= .08$, $p < .001$, CI [.14, .45] ; $\beta=.55$, $SH= .13$, $p < .001$, CI [.30, .80]) anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Kontrol amacıyla eklenen cinsiyet ve kardeş sayısı değişkenlerinin şema alanlarını anlamlı olarak yordamadığı görülmüştür. Buna ek olarak; yalnızca zedelenmiş sınırlar şema alanının NKE toplam puanıyla ilişkili olduğu görülmüştür (b yolu; $\beta=.18$, $SH= .03$, $p < .001$, CI [.12, .24]). Anneye ilişkin algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik ile NKE toplam puanı arasındaki toplam etki anlamlıdır (c yolu; $\beta=.09$, $SH= .04$, $p < .05$, CI [.02, .17]). Öte yandan, zedelenmiş sınırlar şema alanının aracı olarak eklenmesiyle anneye ilişkin algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik ile NKE toplam puanı arasındaki direkt etkinin anlamsızlaştığı görülmüştür (c' yolu; $p > .05$, CI [-.03, .12]). Bu bulgular anneye ilişkin algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik ile NKE toplam puanı arasındaki ilişkide zedelenmiş sınırlar şema alanının aracı rol oynadığına işaret etmektedir (Bkz. Şekil 2.2. , Tablo 3.10.).

Şekil 2.2. Anneye ilişkin algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik ile büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi.

Not. Kesik çizgi beta (β) değerleri anlamlı değil, kesintisiz çizgi beta (β) değerleri anlamlı, * $p < .05$

Tablo 3.10.

YEBÖ-A Aşırı İzin Verici/Sınırsız ve NKE Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi ile Açıklanması

D	Sonuç														
	A ₁			A ₂			A ₃			A ₄			Y		
	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p
X	.61	.15	.00	.27	.08	.00	.29	.08	.00	.55	.13	.00	.09	.04	.02
C	2.41	1.26	.06	1.14	.62	.07	-.22	.64	.73	1.31	1.03	.21	.99	.33	.00
KS	.22	.45	.62	-.29	.22	.19	.00	.23	.99	.58	.37	.12	-.32	.12	.01
A ₁	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.00	.02	.88
A ₂	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.18	.03	.00
A ₃	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.05	.03	.09
A ₄	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-.03	.02	.30
S	22.23	2.28	.00	17.61	1.12	.00	20.74	1.16	.00	22.69	1.88	.00	.41	.81	.61
	$R^2=.06$, F(3,362)=			$R^2=.05$, F(3,362)=			$R^2=.04$, F(3,362)=			$R^2=.06$, F(3,362)=			$R^2=.17$, F(7,358)=		
	7.09, p=.00			6.10, p=.00			4.64, p=.00			8.33, p=.00			10.50, p=.00		

D=Değişken, S=Sabit, Y=NKE Toplam Puanı, X=YEBÖ-A Aşırı İzin Verici/Sınırsız, C=Cinsiyet, KS=Kardeş Sayısı, A₁=Kopukluk/Reddedilmişlik, A₂=Zedelenmiş Sınırlar, A₃=Diğeri Yönelimlilik, A₄=Yüksek Standartlar/Bastırılmışlık

3.3.2. Babaya İlişkin Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinin Büyüklenmeci Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları

Baron ve Kenny'nin (1986) ölçütleri dikkate alınarak öncelikle değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları incelenmiştir. YEBÖ-B, erken dönem uyumsuz şema alanları ve NKE arasındaki korelasyonlara ilişkin bulgular Tablo 3.11, Tablo 3.12. ve Tablo 3.13.'de aktarılmıştır.

Tablo 3.11.

YEBÖ-A Alt Boyutları ve NKE Toplam Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları

YEBÖ ALT BOYUTLARI	NKE
Baba-Kuralcı Kalıplayıcı	.08
Baba-Küçümseyici/Kusur Bulucu	.09
Baba-Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	-.06
Baba-Sömürücü/İstismar Edici	.01
Baba-Aşırı Koruyucu/Evhamlı	.06
Baba-Koşullu/Başarı Odaklı	.13*
Baba-Aşırı İzin Verici/Sınırsız	.09
Baba-Kötümser/Endişeli	.04
Baba-Cezalandırıcı	.06
Baba-Değişime Kapalı/Duyguları Bastıran	-.02

* p < .05

Tablo 3.12

YEBÖ-B Alt Boyutları ve Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

YEBÖ-B ALT BOYUTLARI	Kopukluk/Reddedilmişlik	Zedelenmiş Otonomi	Zedelenmiş Sınırlar	Diğeri Yönelimlilik	Yüksek Standartlar/Bastırılmışlık
Baba-Kuralcı Kalıplıyıcı	.21***	.32***	.15**	.32***	.31***
Baba-Küçümseyici/ Kusur Bulucu	.30***	.34***	.20***	.25***	.26***
Baba-Duygusal BakımdanYoksunBırakıcı	.30***	.24***	.11*	.08	.18**
Baba-Sömürücü/ İstismar Edici	.13*	.08	.09	.08	.07
Baba-Aşırı Koruyucu/Evhamlı	.08	.19***	.05	.13*	.09
Baba-Koşullu/Başarı Odaklı	.11*	.18**	.21***	.29***	.23***
Baba-Aşırı İzin Verici/ Sınırsız	.17***	.19***	.13*	.10	.19***
Baba-Kötümser/Endişeli	.33***	.29***	.11*	.23***	.29***
Baba-Cezalandırıcı	.20***	.26***	.16**	.19***	.30***
Baba-Değişime Kapalı/ Duyguları Bastıran	.15**	.18***	.11*	.19***	.23***

* p < .05, ** p < .01, *** p < .001

Tablo 3.13.

Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları ve NKE Toplam Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları

Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları	NKE
Kopukluk/Reddedilmişlik	.11*
Zedelenmiş Otonomi	.05
Zedelenmiş Sınırlar	.37***
Diğeri Yönelimlilik	.21***
Yüksek Standartlar/Bastırılmışlık	.13**

* p < .05, ** p < .01, *** p < .001

Değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları incelendiğinde yalnızca babaya ilişkin algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynliğin büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri ile anlamlı ilişki gösterdiği görülmüştür. Bu nedenle aracılık analizlerinde yalnızca babaya ilişkin algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynlik yordayıcı değişken olarak alınmıştır. Yürütülen aracılık analizine dahil edilen değişkenlere Tablo 3.14’de yer verilmiştir.

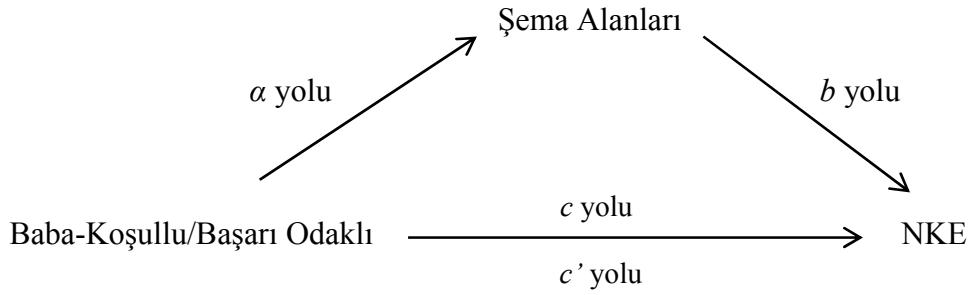
Tablo 3.14.

YEBÖ-B, Şema Alanları ve NKE İçin Yürütülen Aracı Değişken Analizi

Yordayıcı Değişken (YEBÖ-A)	Aracı Değişken (Şema Alanları)	Yordanan Değişken (NKE)
	Kopukluk/ Reddedilmişlik	
Baba-Koşullu/Başarı Odaklı	Zedelenmiş Sınırlar Diğeri Yönelimlilik Yüksek Standartlar/ Bastırılmışlık	NKE

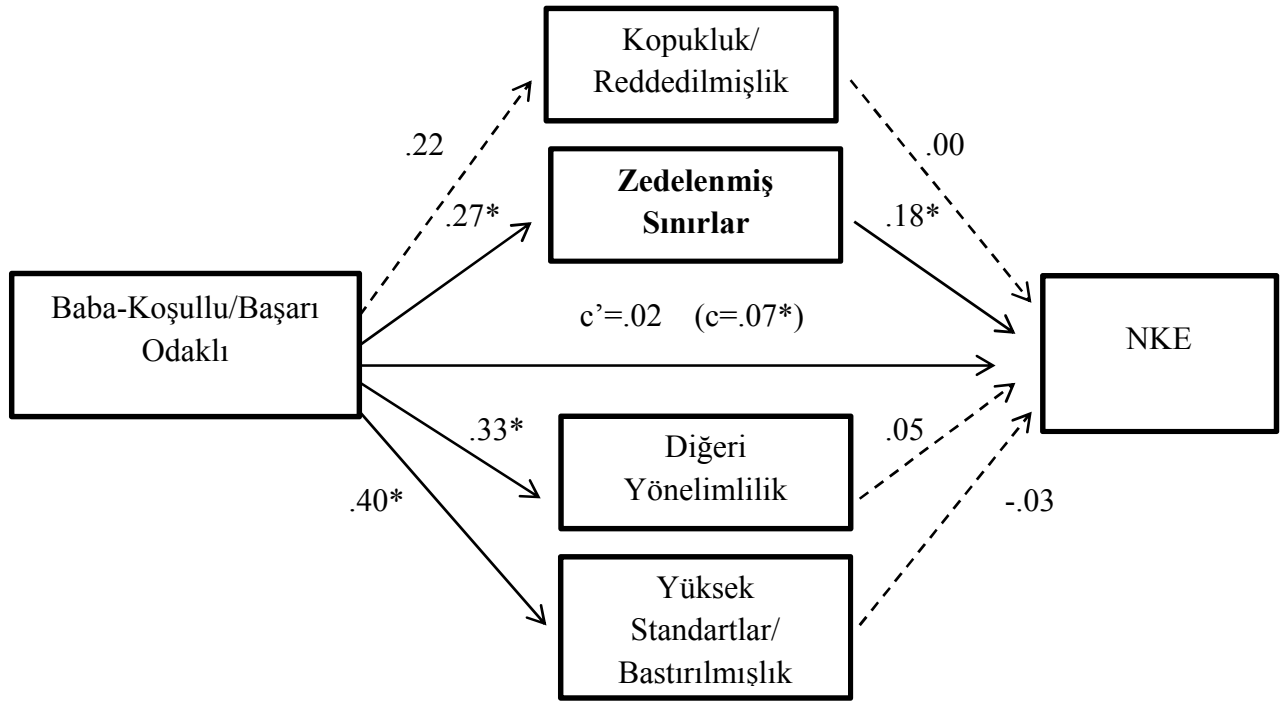
3.3.2.1. Babaya İlişkin Algılanan Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynliğin Büyüklenmeci Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları

Babaya ilişkin algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynliğin büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliklerini yordamasında erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünü incelemek amacıyla Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi gerçekleştirilmiştir. 1000 bootstrap örnekleme ile %95 güven aralığı kullanılmıştır. Babaya ilişkin algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynlik yordayıcı değişken olarak, büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri yordanan değişken olarak, kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları ise aracı değişken olarak paralel çoklu aracılık analizine dahil edilmiştir. NKE üzerinde anlamlı etkisi bulunan cinsiyet ($F(2, 263) = 4.59, p < .05$) ile NKE ile anlamlı korelasyon gösteren kardeş sayısı ($r = -.12, p < .05$) değişkenleri eşdeğişken olarak kontrol amacıyla eklenmiştir.

Şekil 2.3. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler

Babaya ilişkin algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynliğin zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanını (α yolu: sırasıyla $\beta=.22$, $SH=.06$, $p < .001$, $CI [.31, .92]$; $\beta=.27$, $SH=.08$, $p < .001$, $CI [.11, .33]$; $\beta=.33$, $SH=.06$, $p < .001$, $CI [.21, .44]$; $\beta=.40$, $SH=.09$, $p < .001$, $CI [.21, .58]$) anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Koşullu/başarı odaklı ebeveynliğin kopukluk/reddedilmişlik şema alanını anlamlı olarak yordamadığı görülmüştür ($p > .05$, $CI [-.02, .43]$). Kontrol amacıyla eklenen cinsiyet ve kardeş sayısı değişkenlerinin şema alanlarını anlamlı olarak yordamadığı görülmüştür. Buna ek olarak; yalnızca zedelenmiş sınırlar şema alanının NKE toplam puanıyla ilişkili olduğu bulunmuştur (b yolu; $\beta=.18$, $SH=.03$, $p < .001$, $CI [.12, .24]$). Babaya ilişkin algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynlik ile NKE toplam puanı arasındaki toplam etki anlamlıdır (c yolu; $\beta=.07$, $SH=.03$, $p < .05$, $CI [.01, .12]$). Öte yandan, zedelenmiş sınırlar şema alanının aracı olarak eklenmesiyle babaya ilişkin algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynlik ile NKE toplam puanı arasındaki direkt etkinin anlamsızlaştığı görülmüştür (c' yolu; $p > .05$, $CI [-.03, .08]$). Bu bulgular babaya ilişkin algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynlik ile NKE toplam puanı arasındaki ilişkide zedelenmiş sınırlar şema alanının aracı rol oynadığına işaret etmektedir (Bkz. Şekil 2.4., Tablo 3.15.).

Şekil 2.4. Babaya ilişkin algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynlik ile büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi.

Not. Kesik çizgi beta (β) değerleri anlamlı değil, kesintisiz çizgi beta (β) değerleri anlamlı, * $p < .05$

Tablo 3.15.

YEBÖ-B Koşullu/Başarı Odaklı ve NKE Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi ile Açıklanması

D	Sonuç														
	A ₁			A ₂			A ₃			A ₄			Y		
	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p
X	.22	.12	.07	.27	.06	.00	.33	.06	.00	.40	.09	.00	.07	.03	.02
C	2.34	1.29	.07	1.03	.62	.10	-.48	.63	.45	1.04	1.05	.32	.91	.33	.01
KS	.29	.46	.54	-.31	.22	.16	.04	.23	.85	.57	.37	.13	-.31	.12	.1
A ₁	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.00	.02	.90
A ₂	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.18	.03	.00
A ₃	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.05	.03	.10
A ₄	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-.03	.02	.30
S	24.42	2.40	.00	17.08	1.15	.00	19.24	1.18	.00	22.28	1.94	.00	.46	.81	.57
	$R^2=.02, F(3,361)=$			$R^2=.06, F(3,361)=$			$R^2=.08, F(3,361)=$			$R^2=.06, F(3,361)=$			$R^2=.17, F(7,357)=$		
	2.73, $p=.04$			7.27, $p=.00$			11.05, $p=.00$			8.01, $p=.00$			10.44, $p=.00$		

D=Değişken, S=Sabit, Y=NKE Toplam Puanı, X=YEBÖ-B Aşırı Koşullu/Başarı Odaklı, C=Cinsiyet, KS=Kardeş Sayısı, A₁=Kopukluk/Reddedilmişlik, A₂=Zedelenmiş Sınırlar, A₃=Diğeri Yönelimlilik, A₄=Yüksek Standartlar/Bastırılmışlık

3.4. ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİ VE KIRILGAN NARSİSİSTİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARININ ARACI ROLÜNÜN İNCELENMESİNE YÖNELİK ANALİZLER

Araştırmanın bu aşamasında algılanan ebeveynlik biçimleri ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünü incelemek amacıyla Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizleri gerçekleştirilmiştir. YBÖ'nün anne (YEBÖ-A) ve baba (YEBÖ-B) formunun alt boyut puanları (kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, sömürücü/istismar edici, aşırı koruyucu/evhamlı, başarı odaklı, aşırı izin verici/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı ve duygularını bastıran/değişime kapalı) yordayıcı (predictor) değişkenlerdir. KNÖ'den elde edilen toplam puan yordanan (criterion) değişkeni oluşturmaktadır. YŞÖ'nün 14 şema boyutunu kapsayan 5 şema alanından (kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik, yüksek standartlar/bastırılmışlık) alınan puanlar ise aracı (mediator) değişkenler olarak belirlenmiştir.

Baron ve Kenny'nin (1986) ilk iki ölçütünün araştırma değişkenleri açısından karşılanıp karşılanmadığının incelenmesi amacıyla YEBÖ-A boyutları, YEBÖ-B boyutları, erken dönem uyumsuz şema alanları ve KNÖ'den elde edilen toplam puan arasındaki korelasyon katsayıları değerlendirilmiştir. Önceki bölümde belirtilen ölçütleri karşılayan değişkenler arasında analizler gerçekleştirilmiş ve Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizlerinden elde edilen sonuçlar ilerleyen bölümlerde aktarılmıştır.

3.4.1. Anneye İlişkin Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinin Kırılğan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları

Baron ve Kenny'nin (1986) ölçütleri dikkate alınarak öncelikle değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları incelenmiştir. YEBÖ-A, erken dönem uyumsuz şema alanları ve KNÖ arasındaki korelasyonlara ilişkin bulgular Tablo 3.16., Tablo 3.17. ve Tablo 3.18.'da aktarılmıştır.

Tablo 3.16.

YEBÖ-A Alt Boyutları ve KNÖ Toplam Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları

YEBÖ-A ALT BOYUTLARI	KNÖ
Anne-Kuralcı Kalıplayıcı	.16**
Anne-Küçümseyici/Kusur Bulucu	.18***
Anne-Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	.10
Anne-Sömürücü/İstismar Edici	.05
Anne-Aşırı Koruyucu/Evhamlı	.11*
Anne-Koşullu/Başarı Odaklı	.06
Anne-Aşırı İzin Verici/Sınırsız	.06
Anne-Kötümser/Endişeli	.18***
Anne-Cezalandırıcı	.17***
Anne-Değişime Kapalı/Duyguları Bastıran	.10

* p < .05, ** p < .01, *** p < .001

Tablo 3.17.

YEBÖ-A Alt Boyutları ve Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

YEBÖ-A ALT BOYUTLARI	Kopukluk/Reddedilmişlik	Zedelenmiş Otonomi	Zedelenmiş Sınırlar	Diğeri Yönelimlilik	Yüksek Standartlar/Bastırılmışlık
Anne-Kuralcı Kalıplıyıcı	.21***	.31***	.16**	.26***	.26***
Anne-Küçümseyici/ Kusur Bulucu	.38***	.41***	.22***	.22***	.27***
Anne-Duygusal BakımdanYoksunBırakıcı	.30***	.21***	.09	-.01	.15**
Anne-Sömürücü/ İstismar Edici	.10	.04	.04	.04	-.00
Anne-Aşırı Koruyucu/Evhamlı	.15**	.26***	.11*	.14*	.09
Anne-Koşullu/Başarı Odaklı	.08	.17**	.14**	.26***	.15**
Anne-Aşırı İzin Verici/ Sınırsız	.21***	.25***	.19***	.19***	.23***
Anne-Kötümser/Endişeli	.30***	.26***	.08	.20***	.23***
Anne-Cezalandırıcı	.25***	.29***	.16**	.22***	.30***
Anne-Değişime Kapalı/ Duyguları Bastıran	.18***	.19***	.13*	.24***	.24***

* p < .05, ** p < .01, *** p < .001

Tablo 3.18.

Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları ve KNÖ Toplam Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları

Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları	KNÖ
Kopukluk/Reddedilmişlik	.39***
Zedelenmiş Otonomi	.41***
Zedelenmiş Sınırlar	.31***
Diğeri Yönelimlilik	.45***
Yüksek Standartlar/Bastırılmışlık	.47***

*** p < .001

Değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları incelendiğinde anneye ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, aşırı koruyucu/evhamlı, kötümser/endişeli ve cezalandırıcı ebeveynliğin kırılğan narsisistik kişilik özellikleri ile anlamlı ilişki gösterdiği görülmüştür. Yürütülen aracılık analizlerine dahil edilen değişkenlere Tablo 3.19.'da yer verilmiştir.

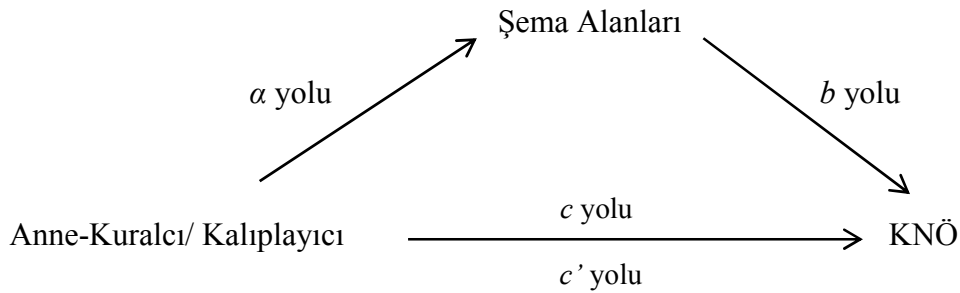
Tablo 3.19.

YEBÖ-A, Şema Alanları ve KNÖ İçin Yürütülen Aracı Değişken Analizleri

Yordayıcı Değişken (YEBÖ-A)	Aracı Değişken (Şema Alanları)	Yordanan Değişken (KNÖ)
Anne-Kuralcı/Kalıplayıcı	Kopukluk/ Reddedilmişlik	KNÖ
	Zedelenmiş Otonomi	
	Zedelenmiş Sınırlar	
	Diğeri Yönelimlilik	
	Yüksek Standartlar/ Bastırılmışlık	
Anne-Küçümseyici/ Kusur Bulucu	Kopukluk/ Reddedilmişlik	KNÖ
	Zedelenmiş Otonomi	
	Zedelenmiş Sınırlar	
	Diğeri Yönelimlilik	
	Yüksek Standartlar/ Bastırılmışlık	
Anne-Aşırı Korucuyu/ Evhamlı	Kopukluk/ Reddedilmişlik	KNÖ
	Zedelenmiş Otonomi	
	Zedelenmiş Sınırlar	
	Diğeri Yönelimlilik	
Anne-Kötümser/ Endişeli	Kopukluk/ Reddedilmişlik	KNÖ
	Zedelenmiş Otonomi	
	Diğeri Yönelimlilik	
	Yüksek Standartlar/ Bastırılmışlık	
Anne-Cezalandırıcı	Kopukluk/ Reddedilmişlik	KNÖ
	Zedelenmiş Otonomi	
	Zedelenmiş Sınırlar	
	Diğeri Yönelimlilik	
	Yüksek Standartlar/Bastırılmışlık	

3.4.1.1. Anneye İlişkin Algılanan Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynliğin Kırılgan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları

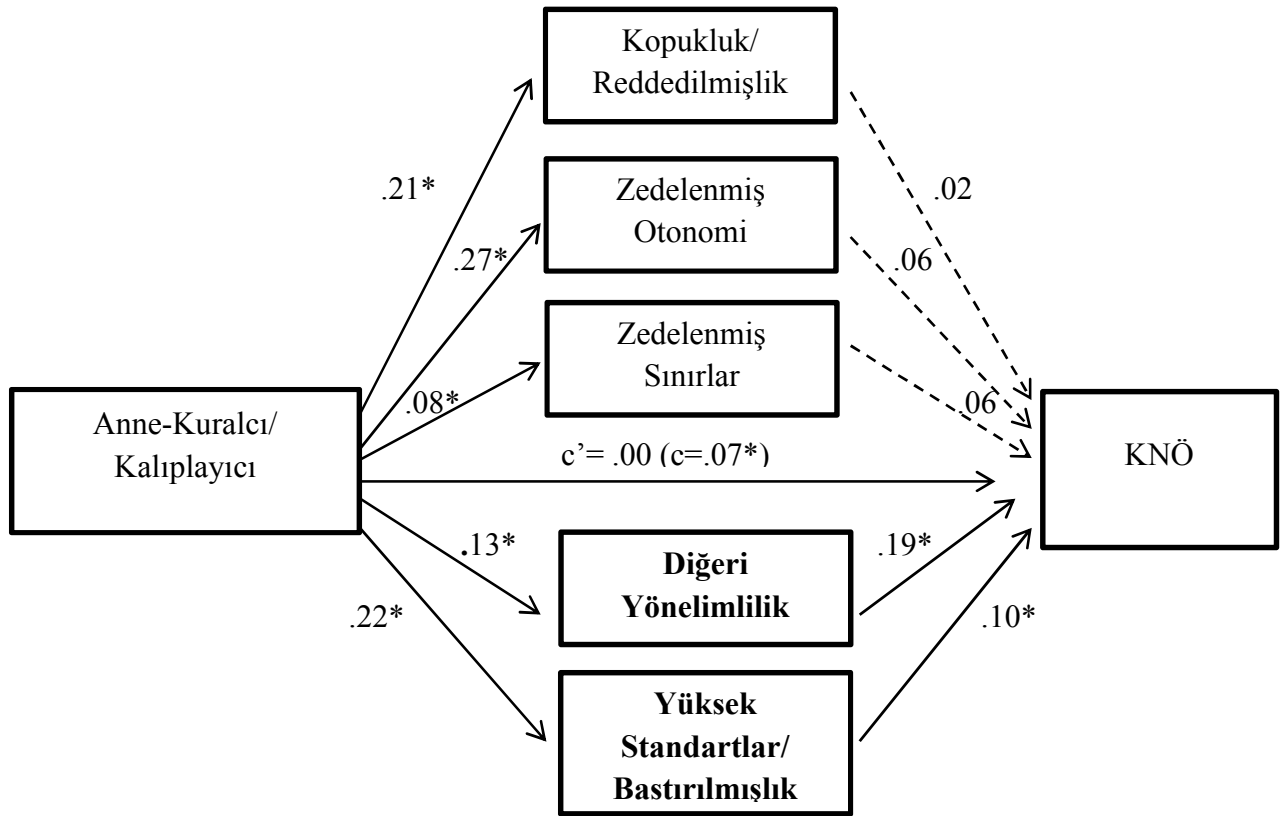
Anneye ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı ebeveynliğin kırılgan narsisistik kişilik özelliklerini yordamasında erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünü incelemek amacıyla Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi gerçekleştirilmiştir. 1000 bootstrap örnekleme ile %95 güven aralığı kullanılmıştır. Anneye ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik yordayıcı değişken olarak, kırılgan narsisistik kişilik özellikleri yordanan değişken olarak, kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları ise aracı değişken olarak paralel çoklu aracı değişken analizine dahil edilmiştir.

Şekil 2.5. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler

Anneye ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı ebeveynliğin kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarını (α yolu: sırasıyla $\beta=.21$, $SH=.05$, $p < .001$, $CI [.11, .31]$; $\beta=.27$, $SH=.04$, $p < .001$, $CI [.19, .36]$; $\beta=.08$, $SH=.02$, $p < .001$, $CI [.03, .13]$; $\beta=.13$, $SH=.03$, $p < .001$, $CI [.08, .19]$; $\beta=.22$, $SH=.04$, $p < .001$, $CI [.13, .30]$) anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Buna ek olarak; diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının KNÖ toplam puanıyla ilişkili olduğu görülmüştür (b yolu: sırasıyla; $\beta=.19$, $SH=.05$, $p < .001$, $CI [.10, .28]$; $\beta=.10$, $SH=.04$, $p < .01$, $CI [.03, .17]$). Anneye ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki toplam etki anlamlıdır (c yolu; $\beta=.07$, $SH=.02$, $p < .01$, CI

[.02, .10]). Öte yandan, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının aracı değişken olarak eklenmesiyle anneye ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki direkt etkinin anlamsızlaştığı görülmüştür (c' yolu; $p > .05$, CI [-.04, .03]). Bu bulgular anneye ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki ilişkide diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının aracı rol oynadığına işaret etmektedir (Bkz. Şekil 2.6, Tablo 3.20.).

Şekil 2.6. Anneye ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi

Not. Kesik çizgi beta (β) değerleri anlamlı değil, kesintisiz çizgi beta (β) değerleri anlamlı, * $p < .05$

Tablo 3.20.

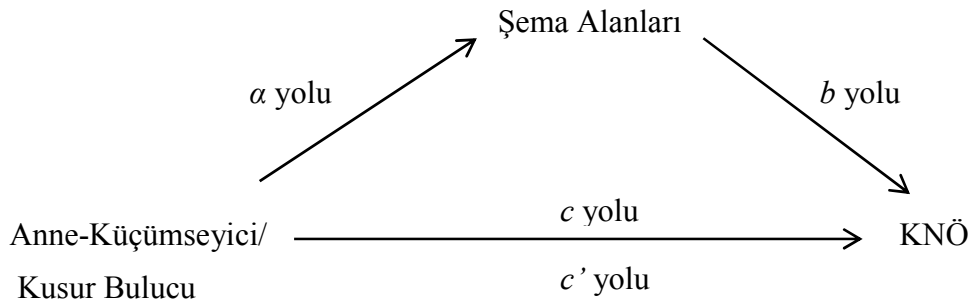
YEBÖ-A Kuralcı/Kalıplı ve KNÖ Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi İle Açıklanması

D	Sonuç																	
	A ₁			A ₂			A ₃			A ₄			A ₅			Y		
	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p
X	.21	.05	.00	.27	.04	.00	.08	.03	.00	.13	.02	.00	.22	.04	.02	.07	.02	.00
A ₁	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.02	.03	.59
A ₂	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.06	.03	.10
A ₃	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.06	.04	.18
A ₄	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.19	.05	.00
A ₅	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.10	.04	.01
S	25.17	1.52	.00	20.85	1.31	.00	18.34	.75	.00	19.22	.76	.00	24.53	1.24	.00	20.57	.63	.00
	$R^2=.04$, F(1,364)=			$R^2=.09$, F(1,364)=			$R^2=.03$, F(1,364)=			$R^2=.07$, F(1,364)=			$R^2=.07$, F(1,364)=			$R^2=.28$, F(6,359)=		
	16.92, p=.00			37.58, p=.00			10.11, p=.00			27.06, p=.00			26.58, p=.00			23.58, p=.00		

D=Değişken, S=Sabit, Y=KNÖ Toplam Puanı, X=YEBÖ-A Kuralcı/Kalıplı, A₁=Kopukluk/Reddedilmişlik, A₂=Zedelenmiş Otonomi, A₃=Zedelenmiş Sınırlar, A₄=Diğeri Yönelimlilik, A₅= Yüksek Standartlar/Bastırılmışlık

3.4.1.2. Anneye İlişkin Algılanan Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynliğin Kırılgan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları

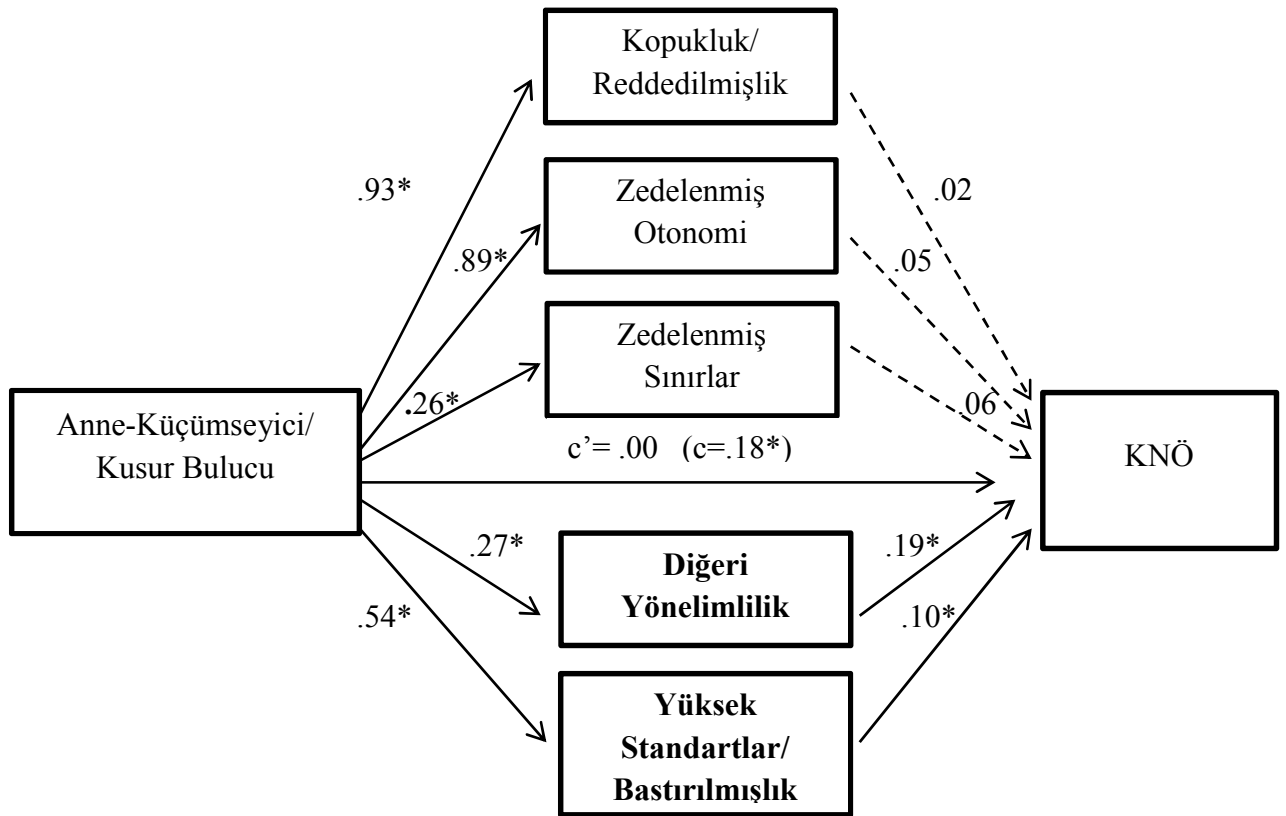
Anneye ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ebeveynliğin kırılgan narsisistik kişilik özelliklerini yordamasında erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünü incelemek amacıyla Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi gerçekleştirilmiştir. 1000 bootstrap örnekleme ile %95 güven aralığı kullanılmıştır. Anneye ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik yordayıcı değişken olarak, kırılgan narsisistik kişilik özellikleri yordanan değişken olarak, kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları ise aracı değişken olarak paralel çoklu aracılık analizine dahil edilmiştir.

Şekil 2.7. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler

Anneye ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ebeveynliğin kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/ bastırılmışlık şema alanlarını (α yolu: sırasıyla $\beta=.93$, $SH=.12$, $p < .001$, $CI [.70, 1.16]$; $\beta=.89$, $SH=.10$, $p < .001$, $CI [.68, 1.09]$; $\beta=.26$, $SH=.06$, $p < .001$, $CI [.15, .38]$; $\beta=.27$, $SH=.06$, $p < .001$, $CI [.15, .39]$; $\beta=.54$, $SH=.10$, $p < .001$, $CI [.34, .74]$) anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Buna ek olarak; diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/ bastırılmışlık şema alanlarının KNÖ toplam puanıyla ilişkili olduğu görülmüştür (b yolu: sırasıyla; $\beta=.19$, $SH=.05$, $p < .001$, $CI [.10, .28]$; $\beta=.10$, $SH=.04$, $p < .01$, $CI [.03, .17]$). Anneye ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki toplam etki anlamlıdır (c yolu;

$\beta=.18$, $SH= .05$, $p < .01$, $CI [.08, .28]$). Öte yandan, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının aracı değişken olarak eklenmesiyle anneye ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki direkt etkinin anlamsızlaştığı görülmüştür (c' yolu; $p > .05$, $CI [-.10, .09]$). Bu bulgular anneye ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki ilişkide diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının aracı rol oynadığına işaret etmektedir (Bkz. Şekil 2.8., Tablo 3.21.).

Şekil 2.8. Anneye ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi

Not. Kesik çizgi beta (β) değerleri anlamlı değil, kesintisiz çizgi beta (β) değerleri anlamlı, * $p < .05$

Tablo 3.21.

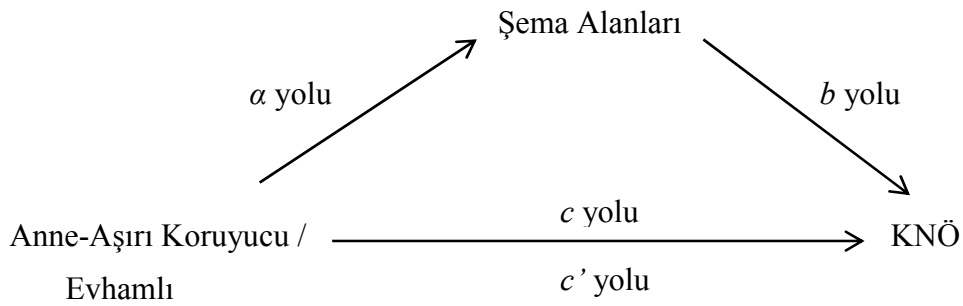
YEBÖ-A Küçümseyici/Kusur Bulucu ve KNÖ Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi İle Açıklanması

D	Sonuç																	
	A ₁			A ₂			A ₃			A ₄			A ₅			Y		
	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p
X	.93	.12	.00	.89	.10	.00	.26	.06	.00	.27	.06	.00	.54	.10	.00	.18	.05	.00
A ₁	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.02	.03	.58
A ₂	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.05	.03	.10
A ₃	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.06	.04	.18
A ₄	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.19	.05	.00
A ₅	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.10	.04	.01
S	20.28	1.45	.00	18.13	1.27	.00	17.51	.75	.00	19.77	.77	.00	24.22	1.25	.00	11.76	1.01	.00
	$R^2=.15, F(1,364)=$			$R^2=.17, F(1,364)=$			$R^2=.05, F(1,364)=$			$R^2=.05, F(1,364)=$			$R^2=.07, F(1,364)=$			$R^2=.28, F(6,359)=$		
	62.51, $p=.00$			74.34, $p=.00$			19.03, $p=.00$			18.58, $p=.00$			28.71, $p=.00$			23.57, $p=.00$		

D=Değişken, S=Sabit, Y=KNÖ Toplam Puanı, X=YEBÖ-A Küçümseyici/Kusur Bulucu, A₁=Kopukluk/Reddedilmişlik, A₂=Zedelenmiş Otonomi, A₃=Zedelenmiş Sınırlar, A₄=Diğeri Yönelimlilik, A₅=Yüksek Standartlar/Bastırılmışlık

3.4.1.3. Anneye İlişkin Algılanan Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynliğin Kırılgan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları

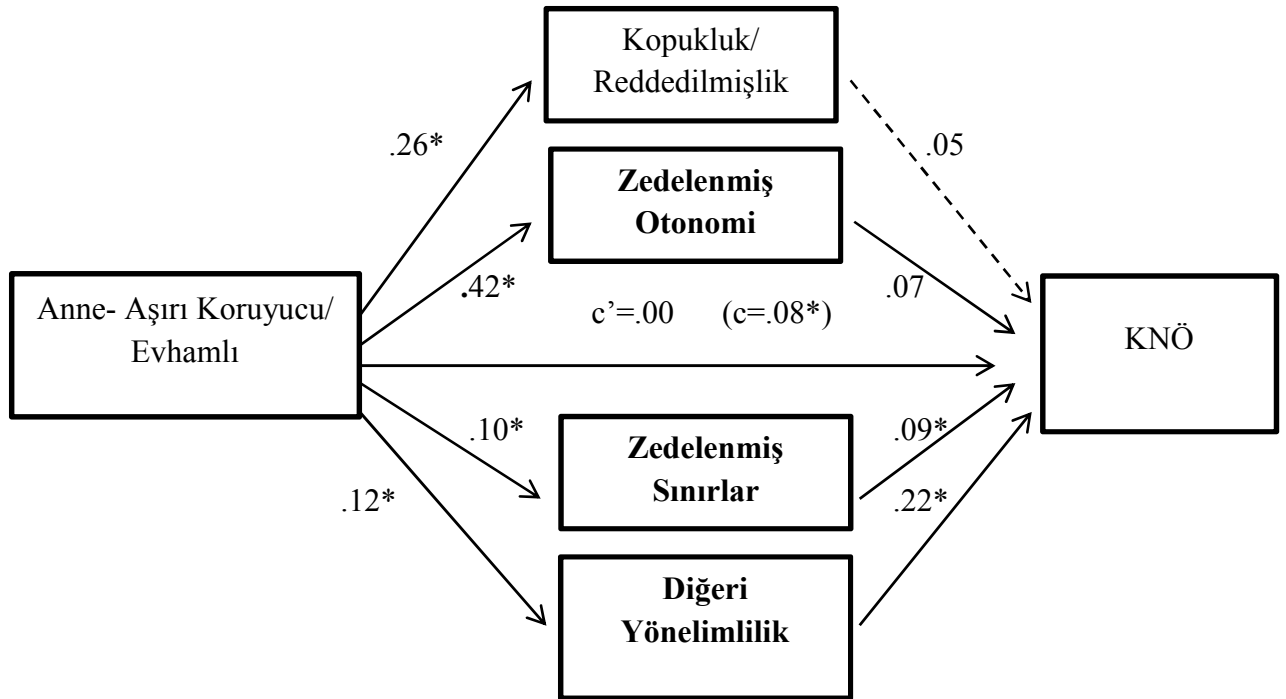
Anneye ilişkin algılanan aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynliğin kırılgan narsisistik kişilik özelliklerini yordamasında erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünü incelemek amacıyla Paralel Çoklu Aracılık Analizi gerçekleştirilmiştir. 1000 bootstrap örnekleme ile %95 güven aralığı kullanılmıştır. Anneye ilişkin algılanan aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik yordayıcı değişken olarak, kırılgan narsisistik kişilik özellikleri yordanan değişken olarak, kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar ve diğeri yönelimlilik şema alanları ise aracı değişken olarak paralel çoklu aracı değişken analizine dahil edilmiştir.

Şekil 2.9. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler

Anneye ilişkin algılanan aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynliğin kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar ve diğeri yönelimlilik şema alanlarını (α yolu: sırasıyla $\beta=.26$, $SH=.09$, $p < .05$, $CI [.08, .45]$; $\beta=.42$, $SH=.08$, $p < .001$, $CI [.26, .58]$; $\beta=.10$, $SH=.05$, $p < .05$, $CI [.01, .19]$; $\beta=.12$, $SH=.05$, $p < .001$, $CI [.15, .39]$; $\beta=.12$, $SH=.05$, $p < .01$, $CI [.03, .22]$) anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Buna ek olarak; zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar ve diğeri yönelimlilik şema alanlarının KNÖ toplam puanıyla ilişkili olduğu görülmüştür (b yolu: sırasıyla; $\beta=.07$, $SH=.03$, $p < .05$, $CI [.01, .14]$; $\beta=.09$, $SH=.04$, $p < .05$, $CI [.00, .17]$; $\beta=.22$, $SH=.05$, $p < .001$, $CI [.14, .31]$). Anneye ilişkin algılanan aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik ile KNÖ toplam

puanı arasındaki toplam etki anlamlıdır (c yolu; $\beta=.08$, $SH=.04$, $p < .05$, $CI [.01, .16]$). Öte yandan; zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar ve diğeri yönelimlilik şema alanlarının aracı değişken olarak eklenmesiyle anneye ilişkin algılanan aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki direkt etkinin anlamsızlaştığı görülmüştür (c' yolu; $p > .05$, $CI [-.07, .07]$). Bu bulgular anneye ilişkin algılanan aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki ilişkide zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar ve diğeri yönelimlilik şema alanlarının aracı rol oynadığına işaret etmektedir (Bkz. Şekil 2.10. , Tablo 3.22.).

Şekil 2.10. Anneye ilişkin algılanan aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı paralel çoklu aracı değişken analizi

Not. Kesik çizgi beta (β) değerleri anlamlı değil, kesintisiz çizgi beta (β) değerleri anlamlı, * $p < .05$

Tablo 3.22.

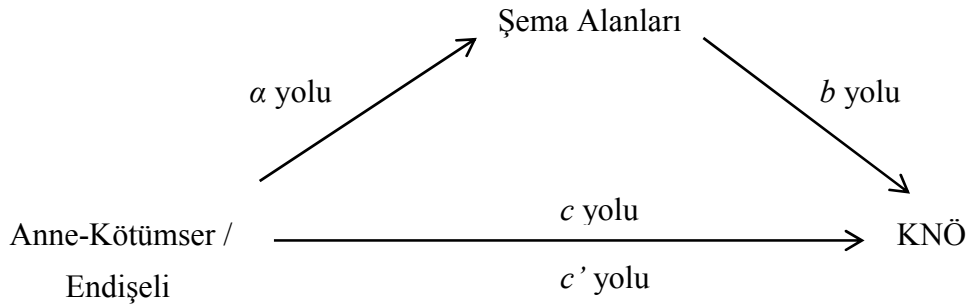
YEBÖ-A Aşırı Koruyucu/Evhamlı ve KNÖ Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi İle Açıklanması

D	Sonuç														
	A ₁			A ₂			A ₃			A ₄			Y		
	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p
X	.26	.09	.01	.42	.08	.00	.10	.05	.03	.12	.05	.01	.08	.04	.032
A ₁	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.05	.03	.067
A ₂	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.07	.03	.033
A ₃	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.09	.04	.048
A ₄	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.22	.05	.000
S	25.37	2.08	.00	19.40	1.79	.00	18.40	1.02	.00	20.25	1.05	.00	11.79	1.14	.000
	$R^2=.02, F(1,364)=$			$R^2=.07, F(1,364)=$			$R^2=.01, F(1,364)=$			$R^2=.02, F(1,364)=$			$R^2=.27, F(5,360)=$		
	7.82, p=.01			26.52, p=.00			4.80, p=.03			6.72, p=.01			26.32, p=.00		

D=Değişken, S=Sabit, Y=KNÖ Toplam Puanı, X=YEBÖ-A Aşırı Koruyucu/Evhamlı, A₁=Kopukluk/Reddedilmişlik, A₂=Zedelenmiş Otonomi, A₃=Zedelenmiş Sınırlar, A₄= Diğeri Yönelimlilik

3.4.1.4. Anneye İlişkin Algılanan Kötümser/Endişeli Ebeveynliğin Kırılgan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları

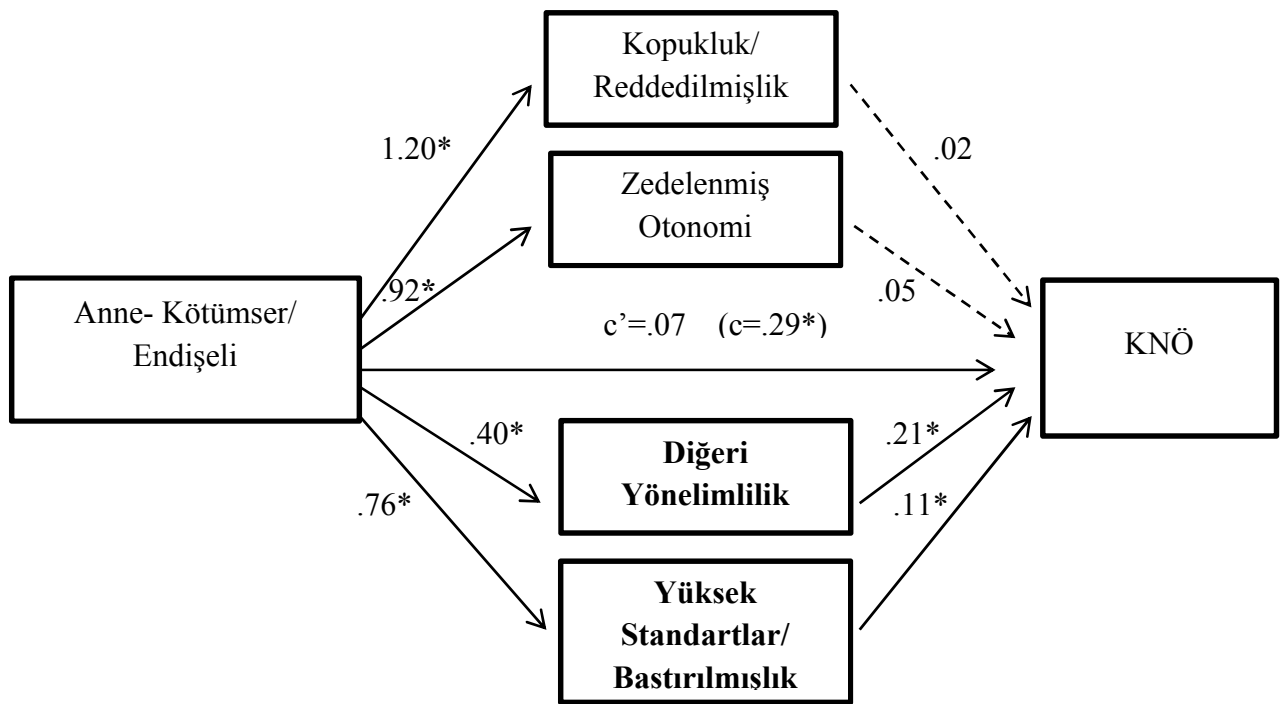
Anneye ilişkin algılanan kötümser/endişeli ebeveynliğin kırılgan narsisistik kişilik özelliklerini yordamasında erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünü incelemek amacıyla Paralel Çoklu Aracılık Analizi gerçekleştirilmiştir. 1000 bootstrap örnekleme ile %95 güven aralığı kullanılmıştır. Anneye ilişkin algılanan kötümser/endişeli ebeveynlik yordayıcı değişken olarak, kırılgan narsisistik kişilik özellikleri yordanan değişken olarak, kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları ise aracı değişken olarak paralel çoklu aracı değişken analizine dahil edilmiştir.

Şekil 2.11. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler

Anneye ilişkin algılanan kötümser/endişeli ebeveynliğin kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarını (α yolu: sırasıyla $\beta= 1.20$, $SH= .20$, $p < .001$, $CI [.80, 1.59]$; $\beta=.92$, $SH= .18$, $p < .001$, $CI [.56, 1.28]$; $\beta=.40$, $SH= .11$, $p < .001$, $CI [.19, .60]$; $\beta=.76$, $SH= .17$, $p < .001$, $CI [.43, 1.10]$) anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Buna ek olarak; diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/ bastırılmışlık şema alanlarının KNÖ toplam puanıyla ilişkili olduğu görülmüştür (b yolu: sırasıyla; $\beta=.21$, $SE= .05$, $p < .001$, $CI [.12, .29]$; $\beta=.11$, $SH= .04$, $p < .01$, $CI [.04, .18]$). Anneye ilişkin algılanan kötümser/endişeli ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki toplam etki anlamlıdır (c

yolu; $\beta=.29$, $SH=.09$, $p < .01$, $CI [.13, .46]$). Öte yandan; diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının aracı değişken olarak eklenmesiyle anneye ilişkin algılanan kötümser/endişeli ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki direkt etkinin anlamsızlaştığı görülmüştür (c' yolu; $p > .05$, $CI [-.09, .22]$). Bu bulgular anneye ilişkin algılanan kötümser/endişeli ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının aracı rol oynadığına işaret etmektedir (Bkz. Şekil 2.12. , Tablo 3.23.).

Şekil 2.12. Anneye ilişkin algılanan kötümser/endişeli ebeveynlik ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi

Not. Kesik çizgi beta (β) değerleri anlamlı değil, kesintisiz çizgi beta (β) değerleri anlamlı, * $p < .05$

Tablo 3.23.

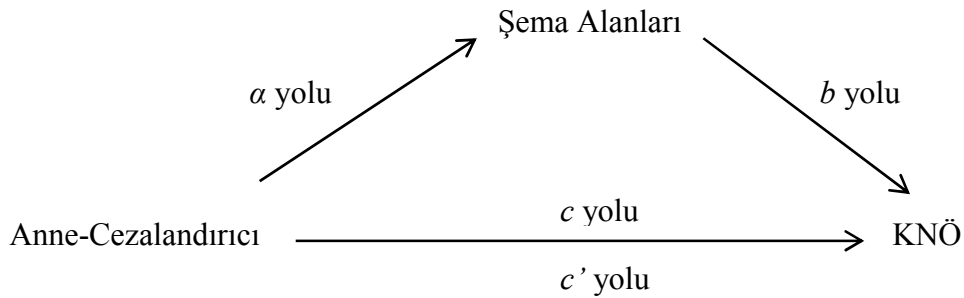
YEBÖ-A Kötümser/Endişeli ve KNÖ Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi İle Açıklanması

D	Sonuç														
	A ₁			A ₂			A ₃			A ₄			Y		
	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p
X	1.20	.20	.00	.92	.18	.00	.40	.11	.00	.76	.17	.00	.29	.09	.00
A ₁	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.02	.03	.61
A ₂	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.05	.03	.14
A ₃	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.21	.04	.00
A ₄	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.11	.04	.00
S	24.58	1.21	.00	23.37	1.09	.00	20.75	.63	.00	26.39	1.02	.00	12.12	.92	.00
	$R^2=.09, F(1,364)=$			$R^2=.07, F(1,364)=$			$R^2=.04, F(1,364)=$			$R^2=.05, F(1,364)=$			$R^2=.28, F(5,360)=$		
	34.85, p=.00			25.83, p=.00			14.32, p=.00			19.96, p=.01			28.04, p=.00		

D=Değişken, S=Sabit, Y=KNÖ Toplam Puanı, X=YEBÖ-A Kötümser/Endişeli, A₁=Kopukluk/Reddedilmişlik, A₂=Zedelenmiş Otonomi, A₃= Diğeri Yönelimlilik, A₄= Yüksek Standartlar/ Bastırılmışlık

3.4.1.5. Anneye İlişkin Algılanan Cezalandırıcı Ebeveynliğin Kırılgan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları

Anneye ilişkin algılanan cezalandırıcı ebeveynliğin kırılgan narsisistik kişilik özelliklerini yordamasında erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünü incelemek amacıyla Paralel Çoklu Aracılık Analizi gerçekleştirilmiştir. 1000 bootstrap örnekleme ile %95 güven aralığı kullanılmıştır. Anneye ilişkin algılanan cezalandırıcı ebeveynlik yordayıcı değişken olarak, kırılgan narsisistik kişilik özellikleri yordanan değişken olarak, kopukluk/ reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları ise aracı değişken olarak paralel çoklu aracı değişken analizine dahil edilmiştir.

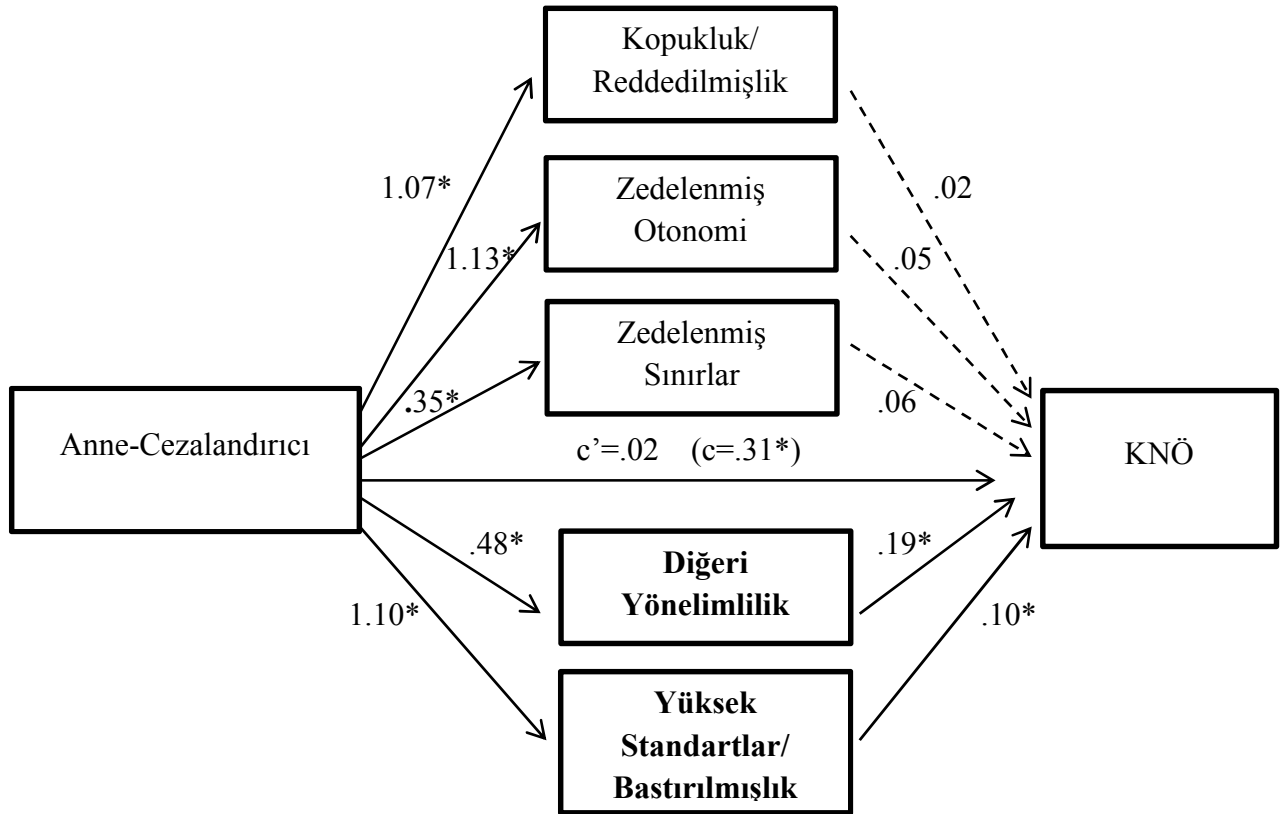

Şekil 2.13. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler

Anneye ilişkin algılanan cezalandırıcı ebeveynliğin kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarını (α yolu: sırasıyla $\beta= 1.07$, $SH= .22$, $p < .001$, $CI [.64, 1.52]$; $\beta= 1.13$, $SH= .20$, $p < .001$, $CI [.75, 1.52]$; $\beta=.35$, $SH= .11$, $p < .01$, $CI [.13, .57]$; $\beta=.48$, $SH= .11$, $p < .001$, $CI [.26, .71]$; $\beta= 1.10$, $SE= .18$, $p < .001$, $CI [.74, 1.46]$) anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Buna ek olarak; diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/ bastırılmışlık şema alanlarının KNÖ toplam puanıyla ilişkili olduğu görülmüştür (b yolu: sırasıyla; $\beta=.19$, $SH= .05$, $p < .001$, $CI [.10, .28]$; $\beta=.10$, $SH= .04$, $p < .05$, $CI [.03, .17]$). Anneye ilişkin algılanan cezalandırıcı ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki toplam etki anlamlıdır (c yolu; $\beta=.31$, $SH= .09$, $p < .01$, CI

[.13, .50]). Öte yandan; diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının aracı değişken olarak eklenmesiyle anneye ilişkin algılanan cezalandırıcı ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki direkt etkinin anlamsızlaştığı görülmüştür (c' yolu; $p > .05$, CI [-.15, .18]). Bu bulgular anneye ilişkin algılanan cezalandırıcı ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının aracı rol oynadığına işaret etmektedir (Bkz. Şekil 2.14., Tablo 3.24).

Şekil 2.14. Anneye ilişkin algılanan cezalandırıcı ebeveynlik ile kırılıgan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi

Not. Kesik çizgi beta (β) değerleri anlamlı değil, kesintisiz çizgi beta (β) değerleri anlamlı, * $p < .05$

Tablo 3.24.

YEBÖ-A Cezalandırıcı ve KNÖ Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi İle Açıklanması

D	Sonuç																	
	A ₁			A ₂			A ₃			A ₄			A ₅			Y		
	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p
X	1.07	.22	.00	1.13	.20	.00	.35	.11	.00	.48	.11	.00	1.10	.18	.00	.31	.09	.00
A ₁	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.02	.03	.58
A ₂	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.05	.03	.11
A ₃	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.06	.04	.18
A ₄	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.19	.05	.00
A ₅	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.10	.04	.01
S	23.21	1.70	.00	20.14	1.48	.00	18.04	.85	.00	19.44	.87	.00	22.59	1.38	.00	11.68	1.05	.00
	$R^2=.06, F(1,363)=$			$R^2=.08, F(1,363)=$			$R^2=.03, F(1,363)=$			$R^2=.05, F(1,363)=$			$R^2=.09, F(1,364)=$			$R^2=.28, F(6,358)=$		
	23.15, $p=.00$			33.64, $p=.00$			9.88, $p=.00$			17.64, $p=.00$			36.21, $p=.00$			23.48, $p=.00$		

D=Değişken, S=Sabit, Y=KNÖ Toplam Puanı, X=YEBÖ-A Cezalandırıcı, A₁=Kopukluk/Reddedilmişlik, A₂=Zedelenmiş Otonomi, A₃=Zedelenmiş Sınırlar, A₄= Diğeri Yönelimlilik, A₅= Yüksek Standartlar/Bastırılmışlık

3.4.2. Babaya İlişkin Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinin Kırılgan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi
Sonuçları

Babaya ilişkin algılanan ebeveynlik biçimleri ve kırılgan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünü incelemek amacıyla Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizleri gerçekleştirilmiştir. Baron ve Kenny'nin (1986) ölçütleri dikkate alınarak öncelikle değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları incelenmiştir. YEBÖ-B, erken dönem uyumsuz şema alanları ve KNÖ arasındaki korelasyonlara ilişkin bulgular Tablo 3.25., Tablo 3.26. ve Tablo 3.27'de aktarılmıştır.

Tablo 3.25.

YEBÖ-A Alt Boyutları ve KNÖ Toplam Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları

YEBÖ-B ALT BOYUTLARI	KNÖ
Baba-Kuralcı Kalıplayıcı	.19***
Baba-Küçümseyici/Kusur Bulucu	.16**
Baba-Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	.16**
Baba-Sömürücü/İstismar Edici	.04
Baba-Aşırı Koruyucu/Evhamlı	.05
Baba-Koşullu/Başarı Odaklı	.08
Baba-Aşırı İzin Verici/Sınırsız	.01
Baba-Kötümser/Endişeli	.18***
Baba-Cezalandırıcı	.09
Baba-Değişime Kapalı/Duyguları Bastıran	.13*

* p < .05, ** p < .01, *** p < .001

Tablo 3.26.

YEBÖ-B Alt Boyutları ve Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

YEBÖ-B ALT BOYUTLARI	Kopukluk/ Reddedilmişlik	Zedelenmiş Otonomi	Zedelenmiş Sınırlar	Diğeri Yönelimlilik	Yüksek Standartlar/ Bastırılmışlık
Baba-Kuralcı Kalıplayıcı	.21***	.32***	.15**	.32***	.31***
Baba-Küçümseyici/ Kusur Bulucu	.230***	.34***	.20***	.25***	.26***
Baba-Duygusal BakımdanYoksunBırakıcı	.30***	.24***	.11*	.08	.18**
Baba-Sömürücü/ İstismar Edici	.13*	.08	.09	.08	.07
Baba-Aşırı Koruyucu/Evhamlı	.08	.19***	.05	.13*	.09
Baba-Koşullu/Başarı Odaklı	.11*	.18**	.21***	.29***	.23***
Baba-Aşırı İzin Verici/ Sınırsız	.17***	.19***	.13*	.10	.19***
Baba-Kötümser/Endişeli	.33***	.29***	.11*	.23***	.29***
Baba-Cezalandırıcı	.20***	.26***	.16**	.19***	.30***
Baba-Değişime Kapalı/ Duyguları Bastıran	.15**	.18***	.11*	.19***	.23***

* p < .05, ** p < .01, *** p < .001

Tablo 3.27.

Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları ve KNÖ Toplam Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları

Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları	KNÖ
Kopukluk/Reddedilmişlik	.39***
Zedelenmiş Otonomi	.41***
Zedelenmiş Sınırlar	.31***
Diğeri Yönelimlilik	.45***
Yüksek Standartlar/Bastırılmışlık	.46***

*** p < .001

Değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları incelendiğinde babaya ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, kötümser/endişeli ve değişime kapalı/duyguları bastıran ebeveynliğin kırılğan narsisistik kişilik özellikleri ile anlamlı ilişki gösterdiği görülmüştür. Yürütülen aracılık analizlerine dahil edilen değişkenlere Tablo 3.28.'da yer verilmiştir.

Tablo 3.28.

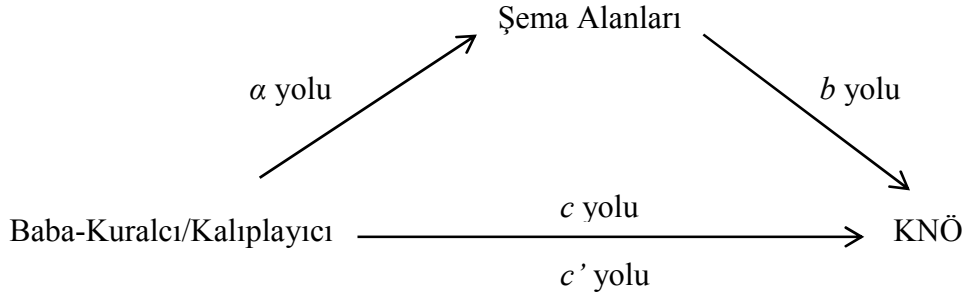
YEBÖ-B, Şema Alanları ve KNÖ İçin Yürütülen Aracı Değişken Analizleri

Yordayıcı Değişken (YEBÖ-B)	Aracı Değişken (Şema Alanları)	Yordanan Değişken (KNÖ)
Baba-Kuralcı/Kalıplayıcı	Kopukluk/ Reddedilmişlik	KNÖ
	Zedelenmiş Otonomi	
	Zedelenmiş Sınırlar	
	Diğeri Yönelimlilik	
	Yüksek Standartlar/ Bastırılmışlık	
Baba-Küçümseyici/ Kusur Bulucu	Kopukluk/ Reddedilmişlik	KNÖ
	Zedelenmiş Otonomi	
	Zedelenmiş Sınırlar	
	Diğeri Yönelimlilik	
	Yüksek Standartlar/ Bastırılmışlık	

Baba-Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	Kopukluk/ Reddedilmişlik	KNÖ
	Zedelenmiş Otonomi	
	Zedelenmiş Sınırlar	
	Yüksek Standartlar/Bastırılmışlık	
Baba-Kötümser/ Endişeli	Kopukluk/ Reddedilmişlik	KNÖ
	Zedelenmiş Otonomi	
	Diğeri Yönelimlilik	
	Yüksek Standartlar/ Bastırılmışlık	
Baba-Değişime Kapalı/ Duyguları Bastıran	Kopukluk/ Reddedilmişlik	KNÖ
	Zedelenmiş Otonomi	
	Zedelenmiş Sınırlar	
	Diğeri Yönelimlilik	
	Yüksek Standartlar/Bastırılmışlık	

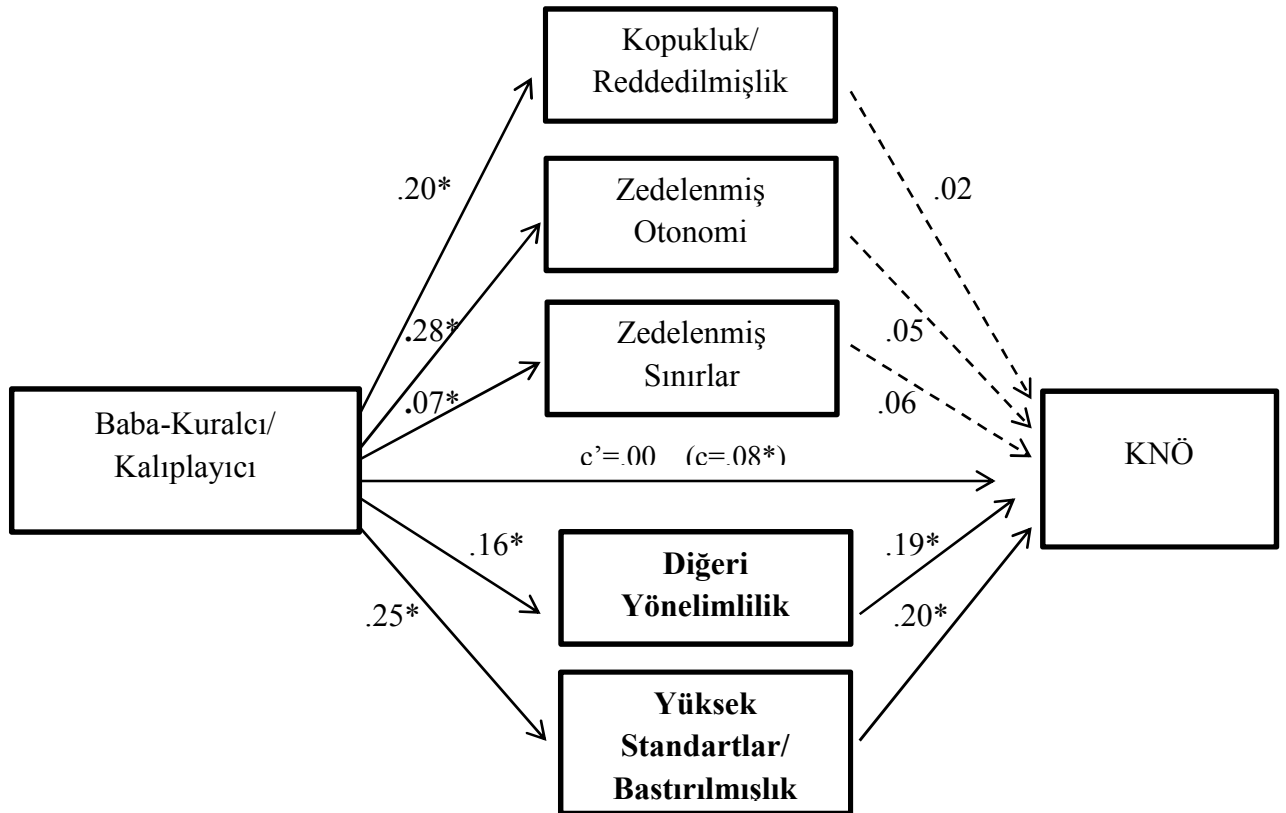
3.4.2.1. Babaya İlişkin Algılanan Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynliğin Kırılgan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları

Babaya ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı ebeveynliğin kırılgan narsisistik kişilik özelliklerini yordamasında erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünü incelemek amacıyla Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi gerçekleştirilmiştir. 1000 bootstrap örnekleme ile %95 güven aralığı kullanılmıştır. Babaya ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik yordayıcı değişken olarak, kırılgan narsisistik kişilik özellikleri yordanan değişken olarak, kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları ise aracı değişken olarak paralel çoklu aracı değişken analizine dahil edilmiştir.

Şekil 2.15. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler

Babaya ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı ebeveynliğin kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarını (α yolu: sırasıyla $\beta=.20$, $SH=.05$, $p < .001$, $CI [.10, .30]$; $\beta=.28$, $SH=.04$, $p < .001$, $CI [.20, .37]$; $\beta=.07$, $SH=.02$, $p < .01$, $CI [.02, .12]$; $\beta=.16$, $SH=.02$, $p < .001$, $CI [.11, .21]$; $\beta=.25$, $SH=.04$, $p < .001$, $CI [.17, .33]$) anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Buna ek olarak; diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının KNÖ toplam puanıyla ilişkili olduğu görülmüştür (b yolu: sırasıyla; $\beta=.19$, $SH=.05$, $p < .001$, $CI [.10, .28]$; $\beta=.10$, $SH=.04$, $p < .05$, $CI [.03, .17]$). Babaya ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki toplam etki anlamlıdır (c yolu; $\beta=.08$, $SH=.02$, $p < .001$, $CI [.04, .12]$). Öte yandan, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının aracı değişken olarak eklenmesiyle babaya ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki direkt etkinin anlamsızlaştığı görülmüştür (c' yolu; $p > .05$, $CI [-.04, .04]$). Bu bulgular babaya ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki ilişkide diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının aracı rol oynadığına işaret etmektedir (Bkz. Şekil 2.16., Tablo 3.29.)

Şekil 2.16. Babaya ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi

Not. Kesik çizgi beta (β) değerleri anlamlı değil, kesintisiz çizgi beta (β) değerleri anlamlı, * $p < .05$

Tablo 3.29.

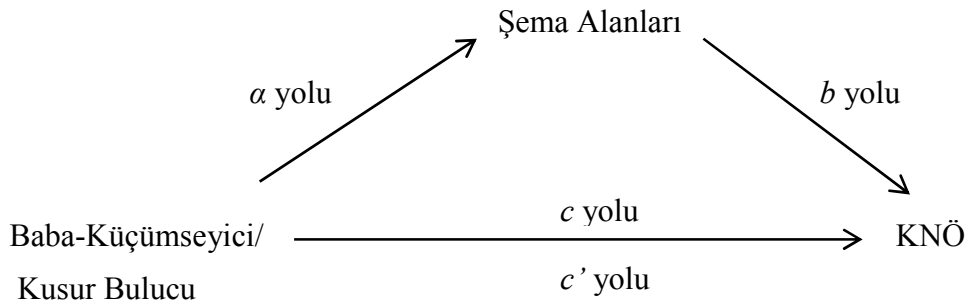
YEBÖ-B Kuralcı/Kalıplıyıcı ve KNÖ Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi İle Açıklanması

D	Sonuç																	
	A ₁			A ₂			A ₃			A ₄			A ₅			Y		
	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p
X	.20	.05	.00	.28	.04	.00	.07	.02	.01	.16	.02	.00	.25	.04	.00	.08	.02	.00
A ₁	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.02	.03	.58
A ₂	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.05	.03	.11
A ₃	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.06	.04	.18
A ₄	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.19	.05	.00
A ₅	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.10	.04	.01
S	25.36	1.51	.00	20.44	1.29	.00	18.61	.75	.00	18.47	.74	.00	23.45	1.22	.00	11.73	1.01	.00
	$R^2=.05$, F(1,364)=			$R^2=.11$, F(1,364)=			$R^2=.02$, F(1,364)=			$R^2=.10$, F(1,364)=			$R^2=.10$, F(1,364)=			$R^2=.28$, F(6,359)=		
	15.90, p=.00			42.71, p=.00			7.82, p=.00			41.08, p=.00			38.57, p=.00			23.57, p=.00		

D=Değişken, S=Sabit, Y=KNÖ Toplam Puanı, X=YEBÖ-B Kuralcı/Kalıplıyıcı, A₁=Kopukluk/Reddedilmişlik, A₂=Zedelenmiş Otonomi, A₃=Zedelenmiş Sınırlar, A₄=Diğeri Yönelimlilik, A₅= Yüksek Standartlar/Bastırılmışlık

3.4.2.2. Babaya İlişkin Algılanan Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynliğin Kırılgan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları

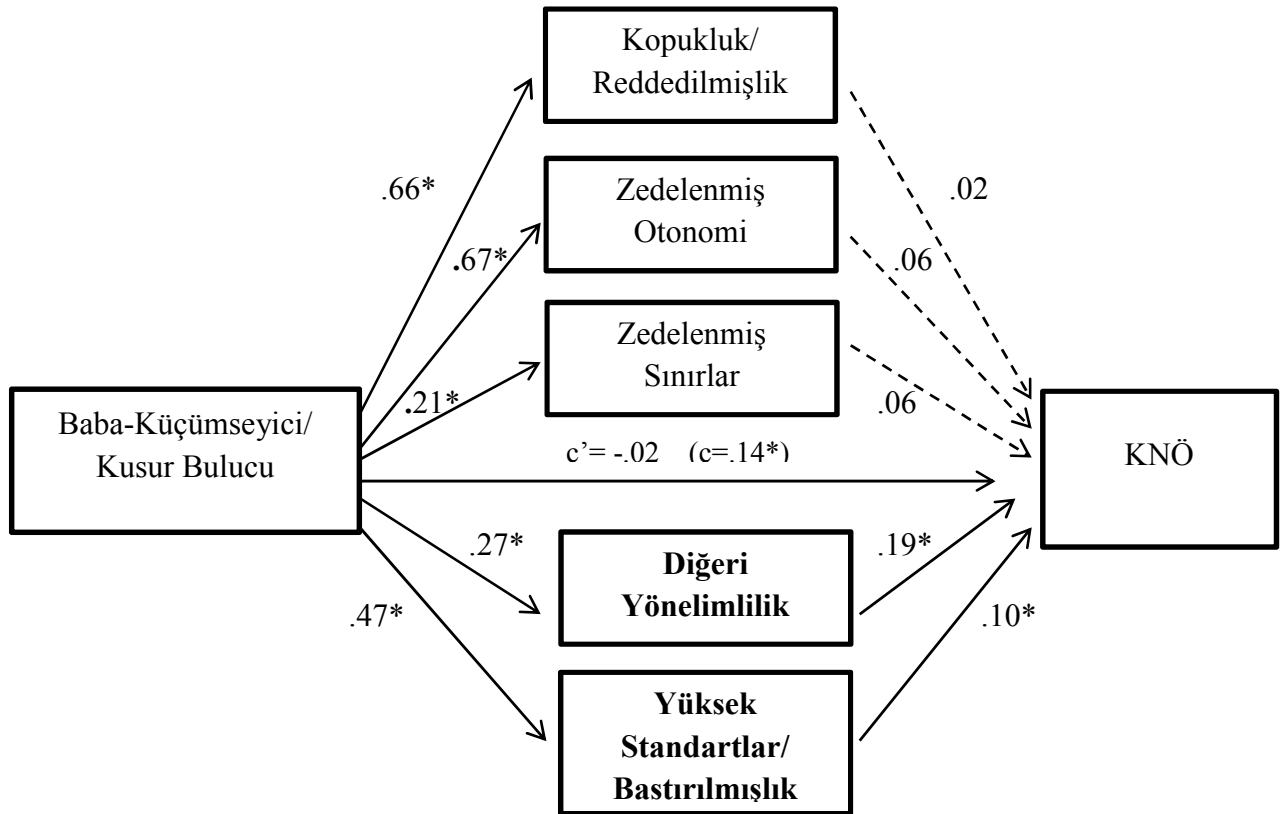
Babaya ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ebeveynliğin kırılgan narsisistik kişilik özelliklerini yordamasında erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünü incelemek amacıyla Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi gerçekleştirilmiştir. 1000 bootstrap örnekleme ile %95 güven aralığı kullanılmıştır. Babaya ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik yordayıcı değişken olarak, kırılgan narsisistik kişilik özellikleri yordanan değişken olarak, kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları ise aracı değişken olarak paralel çoklu aracı değişken analizine dahil edilmiştir.

Şekil 2.17. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler

Babaya ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ebeveynliğin kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/ bastırılmışlık şema alanlarını (α yolu: sırasıyla $\beta=.66$, $SH=.11$, $p < .001$, $CI [.44, .87]$; $\beta=.67$, $SH=.10$, $p < .001$, $CI [.48, .86]$; $\beta=.21$, $SH=.06$, $p < .001$, $CI [.10, .32]$; $\beta=.27$, $SH=.06$, $p < .001$, $CI [.16, .39]$; $\beta=.47$, $SH=.09$, $p < .001$, $CI [.29, .65]$) anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Buna ek olarak; diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/ bastırılmışlık şema alanlarının KNÖ toplam puanıyla ilişkili olduğu görülmüştür (b yolu: sırasıyla; $\beta=.19$, $SH=.05$, $p < .001$, $CI [.10, .28]$; $\beta=.10$,

$SH = .04, p < .01, CI [.03, .17]$). Babaya ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki toplam etki anlamlıdır (c yolu; $\beta = .14, SH = .05, p < .01, CI [.05, .24]$). Öte yandan, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının aracı değişken olarak eklenmesiyle babaya ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki direkt etkinin anlamsızlaştığı görülmüştür (c' yolu; $p > .05, CI [-.10, .07]$). Bu bulgular babaya ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki ilişkide diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının aracı rol oynadığına işaret etmektedir (Bkz. Şekil 2.18., Tablo 3.30.).

Şekil 2.18. Babaya ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik ile kırılan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi

Not. Kesik çizgi beta (β) değerleri anlamlı değil, kesintisiz çizgi beta (β) değerleri anlamlı, * $p < .05$

Tablo 3.30.

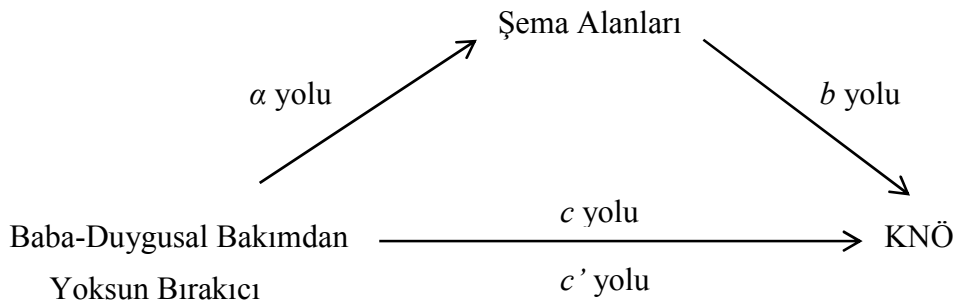
YEBÖ-B Küçümseyici/Kusur Bulucu ve KNÖ Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi İle Açıklanması

D	Sonuç																	
	A ₁			A ₂			A ₃			A ₄			A ₅			Y		
	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p
X	.66	.11	.00	.67	.10	.00	.21	.06	.00	.27	.06	.00	.47	.09	.00	.14	.05	.00
A ₁	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.02	.03	.57
A ₂	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.06	.03	.09
A ₃	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.06	.04	.17
A ₄	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.19	.05	.00
A ₅	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.10	.04	.01
S	23.21	1.42	.00	20.39	1.24	.00	18.05	.71	.00	19.63	.73	.00	24.91	1.19	.00	11.81	1.00	.00
	$R^2=.09$, F(1,364)=			$R^2=.12$, F(1,364)=			$R^2=.04$, F(1,364)=			$R^2=.06$, F(1,364)=			$R^2=.07$, F(1,364)=			$R^2=.28$, F(6,359)=		
	35.13, p=.00			48.09, p=.00			14.49, p=.00			23.39, p=.00			25.68, p=.00			23.60, p=.00		

D=Değişken, S=Sabit, Y=KNÖ Toplam Puanı, X=YEBÖ-B Küçümseyici/Kusur Bulucu, A₁=Kopukluk/Reddedilmişlik, A₂=Zedelenmiş Otonomi, A₃=Zedelenmiş Sınırlar, A₄= Diğeri Yönelimlilik, A₅= Yüksek Standartlar/Bastırılmışlık

3.4.2.3. Babaya İlişkin Algılanan Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynliğin Kırılgan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları

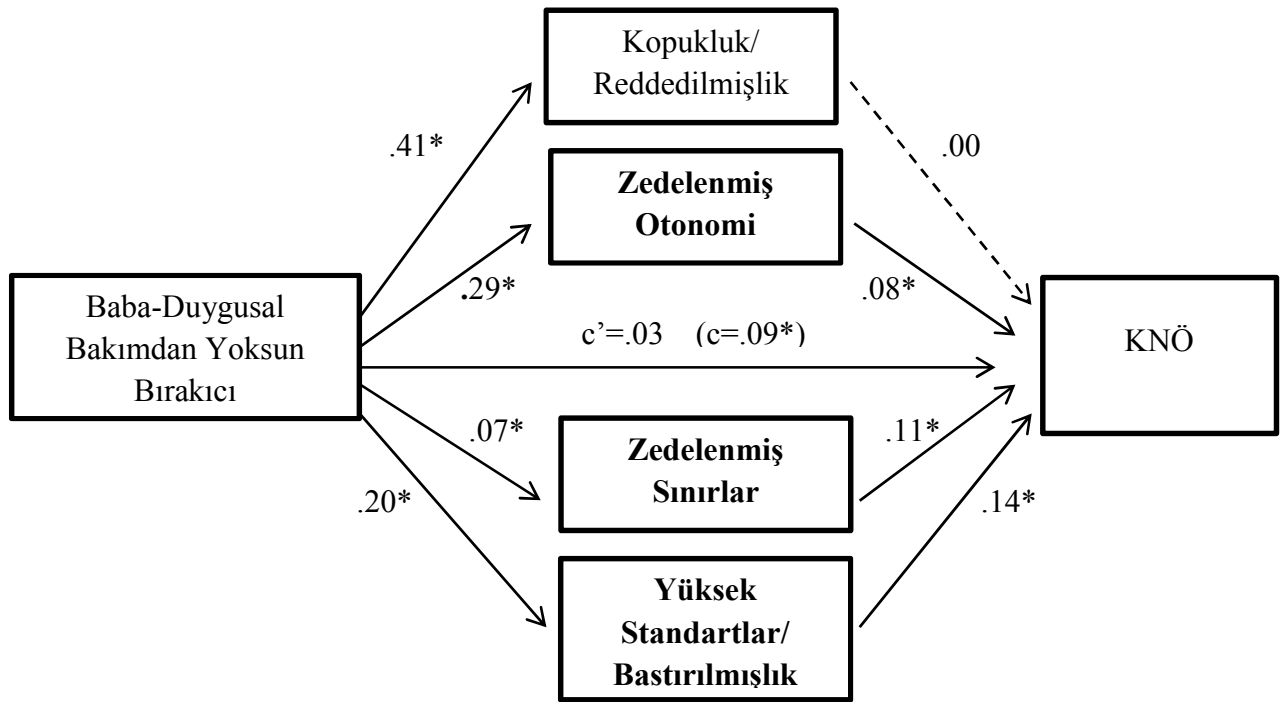
Babaya ilişkin algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynliğin kırılgan narsisistik kişilik özelliklerini yordamasında erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünü incelemek amacıyla Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi gerçekleştirilmiştir. 1000 bootstrap örnekleme ile %95 güven aralığı kullanılmıştır. Babaya ilişkin algılanan duygusal bakımdan ebeveynlik yordayıcı değişken olarak, kırılgan narsisistik kişilik özellikleri yordanan değişken olarak, kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları ise aracı değişken olarak paralel çoklu aracı değişken analizine dahil edilmiştir.

Şekil 2.19. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler

Babaya ilişkin algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynliğin kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarını (α yolu: sırasıyla $\beta=.41$, $SH=.07$, $p < .001$, $CI [.27, .55]$; $\beta=.29$, $SH=.06$, $p < .001$, $CI [.17, .41]$; $\beta=.07$, $SH=.04$, $p < .05$, $CI [.00, .14]$; $\beta=.20$, $SH=.06$, $p < .001$, $CI [.09, .32]$) anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Buna ek olarak; zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının KNÖ toplam puanıyla ilişkili olduğu görülmüştür (b yolu: sırasıyla; $\beta=.08$, $SH=.03$, $p < .05$, $CI [.02, .14]$; $\beta=.11$, $SH=.04$, $p < .015$, $CI [.02, .19]$; $\beta=.14$, $SH=.04$, $p < .001$, $CI [.07, .21]$). Babaya ilişkin algılanan duygusal bakımdan yoksun

bırakıcı ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki toplam etki anlamlıdır (c yolu; $\beta=.09$, $SH=.03$, $p < .01$, $CI [.03, .15]$). Öte yandan, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının aracı değişken olarak eklenmesiyle babaya ilişkin algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki direkt etkinin anlamsızlaştığı görülmüştür (c' yolu; $p > .05$, $CI [-.02, .09]$). Bu bulgular babaya ilişkin algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki ilişkide zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının aracı rol oynadığına işaret etmektedir (Bkz. Şekil 2.20. , Tablo 3.31.).

Şekil 2.20. Babaya ilişkin algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi

Not. Kesik çizgi beta (β) değerleri anlamlı değil, kesintisiz çizgi beta (β) değerleri anlamlı, * $p < .05$

Tablo 3.31.

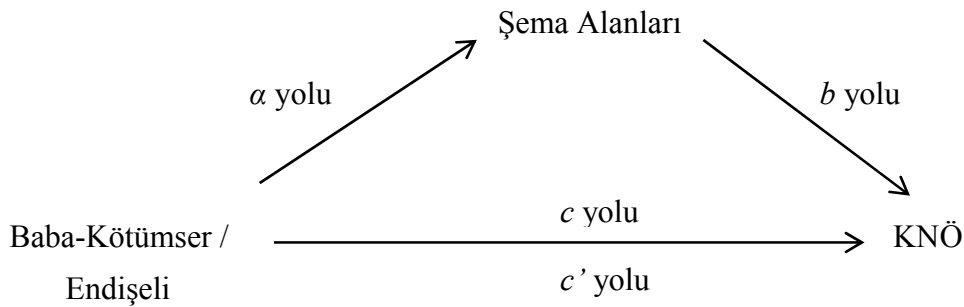
YEBÖ-B Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı ve KNÖ Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi İle Açıklanması

D	Sonuç														
	A ₁			A ₂			A ₃			A ₄			Y		
	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p
X	.41	.07	.00	.29	.06	.00	.07	.04	.04	.20	.06	.00	.09	.03	.00
A ₁	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.00	.03	.96
A ₂	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.08	.03	.02
A ₃	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.11	.04	.01
A ₄	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.14	.04	.00
S	23.85	1.32	.00	23.31	1.19	.00	19.32	.67	.00	26.94	1.13	.00	13.03	.97	.000
	$R^2=.09, F(1,364)=$			$R^2=.06, F(1,364)=$			$R^2=.01, F(1,364)=$			$R^2=.03, F(1,364)=$			$R^2=.25, F(5,360)=$		
	35.02, $p=.00$			21.18, $p=.00$			4.07, $p=.04$			11.80, $p=.00$			24.17, $p=.00$		

D=Değişken, S=Sabit, Y=KNÖ Toplam Puanı, X=YEBÖ-B Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı, A₁=Kopukluk/Reddedilmişlik, A₂=Zedelenmiş Otonomi, A₃=Zedelenmiş Sınırlar, A₄=Yüksek Standartlar/Bastırılmışlık

3.4.2.4. Babaya İlişkin Algılanan Kötümser/Endişeli Ebeveynliğin Kırılgan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları

Babaya ilişkin algılanan kötümser/endişeli ebeveynliğin kırılgan narsisistik kişilik özelliklerini yordamasında erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünü incelemek amacıyla Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi gerçekleştirilmiştir. 1000 bootstrap örnekleme ile %95 güven aralığı kullanılmıştır. Babaya ilişkin algılanan kötümser/endişeli ebeveynlik yordayıcı değişken olarak, kırılgan narsisistik kişilik özellikleri yordanan değişken olarak, kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları ise aracı değişken olarak paralel çoklu aracı değişken analizine dahil edilmiştir.

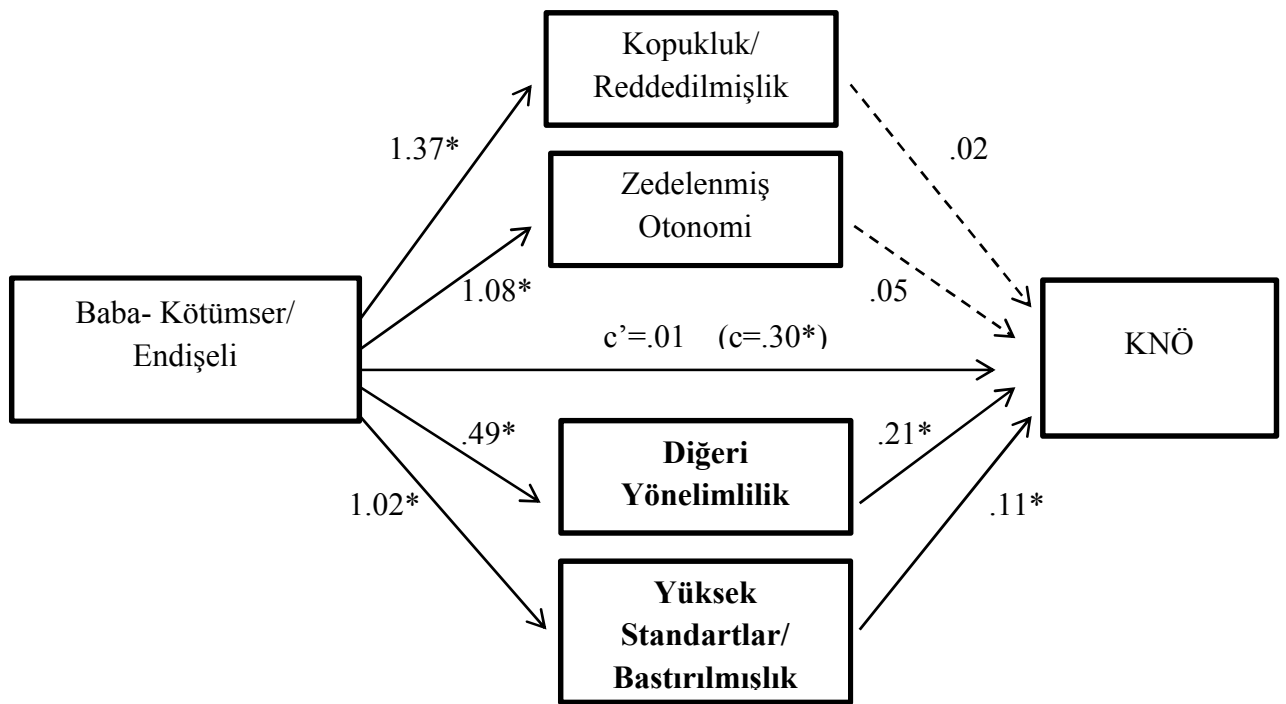

Şekil 2.21. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler

Babaya ilişkin algılanan kötümser/endişeli ebeveynliğin kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarını (α yolu: sırasıyla $\beta= 1.37, SH= .21, p < .001, CI [.96, 1.78]$; $\beta= 1.08, SH= .19, p < .001, CI [.71, 1.45]$; $\beta=.49, SH= .11, p < .001, CI [.27, .70]$; $\beta= 1.02, SH= .17, p < .001, CI [.67, 1.36]$) anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Buna ek olarak; diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/ bastırılmışlık şema alanlarının KNÖ toplam puanıyla ilişkili olduğu görülmüştür (b yolu: sırasıyla; $\beta=.21, SH= .04, p < .001, CI [.12, .30]$; $\beta=.11, SH= .04, p < .01, CI [.04, .18]$). Babaya ilişkin algılanan kötümser/endişeli ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki toplam etki anlamlıdır (c yolu; $\beta=.30, SH=$

.09, $p < .001$, CI [.13, .48]). Öte yandan; diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının aracı değişken olarak eklenmesiyle babaya ilişkin algılanan kötümser/endişeli ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki direkt etkinin anlamsızlaştığı görülmüştür (c' yolu; $p > .05$, CI [-.15, .18]). Bu bulgular babaya ilişkin algılanan kötümser/endişeli ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının aracı rol oynadığına işaret etmektedir (Bkz. Şekil 2.22. , Tablo 3.32.).

Şekil 2.22. Babaya ilişkin algılanan kötümser/endişeli ebeveynlik ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi

Not. Kesik çizgi beta (β) değerleri anlamlı değil, kesintisiz çizgi beta (β) değerleri anlamlı, * $p < .05$

Tablo 3.32.

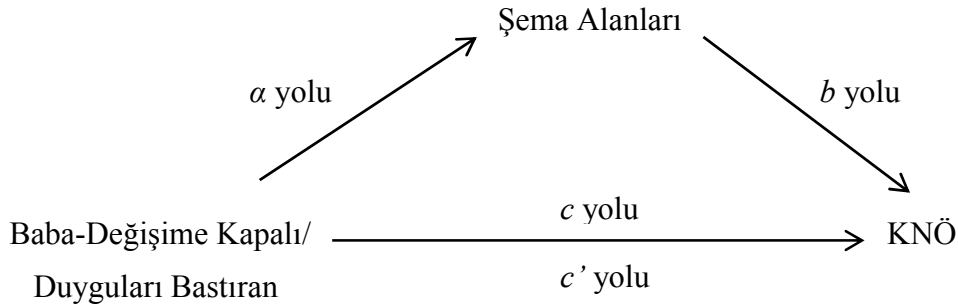
YEBÖ-B Kötümser/Endişeli ve KNÖ Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi İle Açıklanması

D	Sonuç														
	A ₁			A ₂			A ₃			A ₄			Y		
	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p
X	1.37	.21	.00	1.08	.19	.00	.49	.11	.00	1.02	.17	.00	.30	.09	.00
A ₁	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.02	.03	.54
A ₂	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.05	.03	.13
A ₃	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.21	.04	.00
A ₄	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.11	.04	.00
S	23.70	1.23	.00	22.58	1.10	.00	20.29	.64	.00	25.08	1.03	.00	12.25	.92	.00
	$R^2=.11, F(1,364)=$			$R^2=.08, F(1,364)=$			$R^2=.05, F(1,364)=$			$R^2=.08, F(1,364)=$			$R^2=.28, F(5,360)=$		
	43.10, $p=.00$			33.21, $p=.00$			20.18, $p=.00$			33.89, $p=.00$			27.86, $p=.00$		

D=Değişken, S=Sabit, Y=KNÖ Toplam Puanı, X=YEBÖ-B Kötümser/Endişeli, A₁=Kopukluk/Reddedilmişlik, A₂=Zedelenmiş Otonomi, A₃=Diğeri Yönelimlilik, A₄=Yüksek Standartlar/Bastırılmışlık

3.4.2.5. Babaya İlişkin Algılanan Değişime Kapalı/Duyguları Bastıran Ebeveynliğin Kırılgan Narsisistik Kişilik Özelliklerini Yordamasında Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi Sonuçları

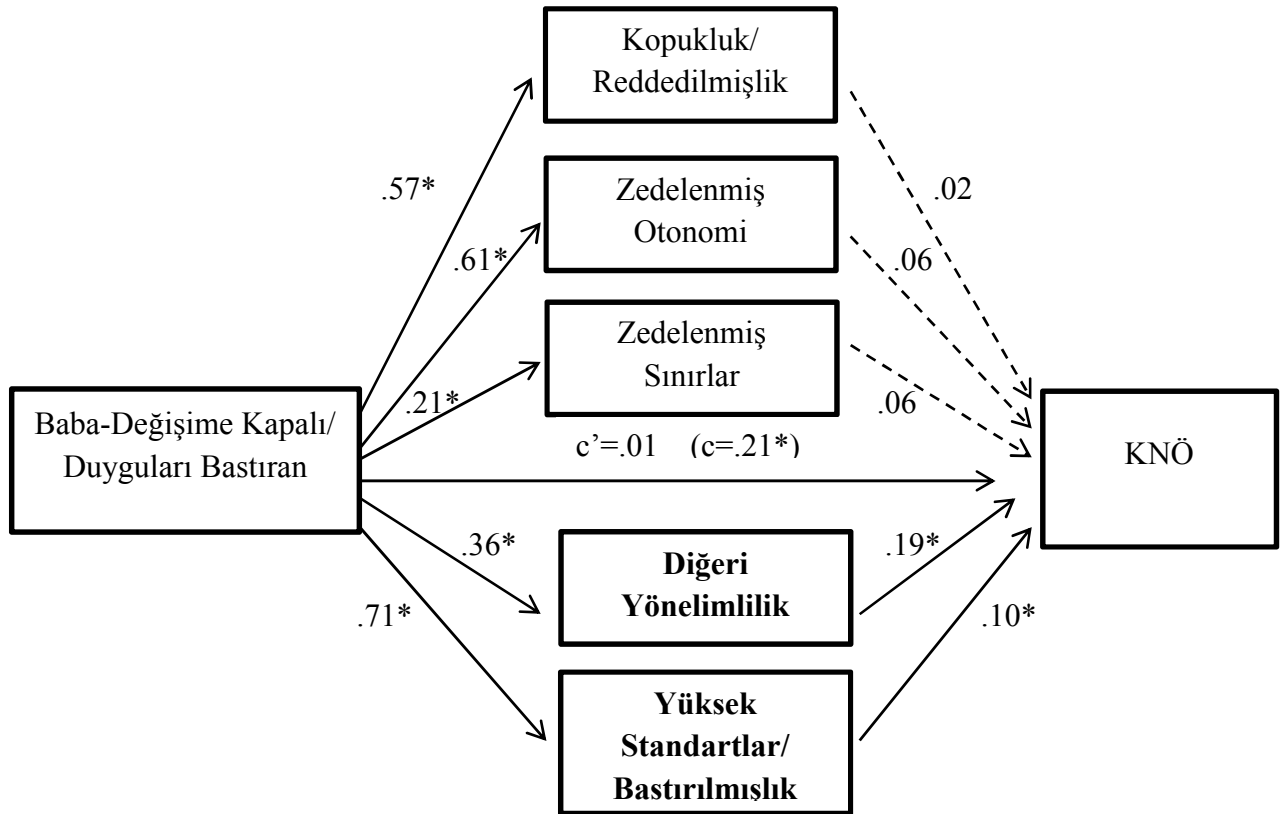
Babaya ilişkin algılanan değişime kapalı/duyguları bastıran ebeveynliğin kırılgan narsisistik kişilik özelliklerini yordamasında erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünü incelemek amacıyla Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi gerçekleştirilmiştir. 1000 bootstrap örnekleme ile %95 güven aralığı kullanılmıştır. Babaya ilişkin algılanan değişime kapalı/duyguları bastıran ebeveynlik yordayıcı değişken olarak, kırılgan narsisistik kişilik özellikleri yordanan değişken olarak, kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları ise aracı değişken olarak paralel çoklu aracı değişken dahil edilmiştir.

Şekil 2.23. Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizinde incelenen değişkenler

Babaya ilişkin algılanan değişime kapalı/duyguları bastıran ebeveynliğin kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarını (α yolu: sırasıyla $\beta = .57$, $SH = .20$, $p < .01$, $CI [.19, .96]$; $\beta = .61$, $SH = .17$, $p < .001$, $CI [.27, .95]$; $\beta = .21$, $SH = .10$, $p < .05$, $CI [.02, .40]$; $\beta = .36$, $SH = .10$, $p < .001$, $CI [.17, .55]$; $\beta = .71$, $SH = .16$, $p < .001$, $CI [.40, 1.02]$) anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Buna ek olarak; diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/ bastırılmışlık şema alanlarının KNÖ toplam puanıyla ilişkili olduğu görülmüştür (b yolu: sırasıyla; $\beta = .19$, $SH = .05$, $p < .001$, $CI [.10, .28]$; $\beta = .10$, $SH = .04$,

$p < .05$, CI [.03, .17]). Babaya ilişkin algılanan değişime kapalı/duyguları bastıran ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki toplam etki anlamlıdır (c yolu; $\beta=.21$, $SH=.08$, $p < .05$, CI [.05, .36]). Öte yandan; diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının aracı değişken olarak eklenmesiyle babaya ilişkin algılanan değişime kapalı/duyguları bastıran ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki direkt etkinin anlamsızlaştığı görülmüştür (c' yolu; $p > .05$, CI [-.13, .15]). Bu bulgular babaya ilişkin algılanan değişime kapalı/duyguları bastıran ebeveynlik ile KNÖ toplam puanı arasındaki diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının aracı rol oynadığına işaret etmektedir (Bkz. Şekil 2.24. , Tablo 3.33.).

Şekil 2.24. Babaya ilişkin algılanan değişime kapalı/duyguları bastıran ebeveynlik ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla açıklandığı Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi

Not. Kesik çizgi beta (β) değerleri anlamlı değil, kesintisiz çizgi beta (β) değerleri anlamlı, * $p < .05$

Tablo 3.33.

YEBÖ-B Değişime Kapalı/Duyguları Bastıran ve KNÖ Arasındaki İlişkide Şema Alanlarının Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizi İle Açıklanması

D	Sonuç																	
	A ₁			A ₂			A ₃			A ₄			A ₅			Y		
	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p	β	SH	p
X	.57	.20	.00	.61	.17	.00	.21	.10	.03	.36	.10	.00	.71	.16	.00	.21	.08	.01
A ₁	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.02	.03	.58
A ₂	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.06	.03	.10
A ₃	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.06	.04	.18
A ₄	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.19	.05	.00
A ₅	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.10	.04	.01
S	26.69	1.56	.00	23.76	1.37	.00	18.99	.77	.00	20.20	.78	.00	25.17	1.27	.00	11.68	1.04	.00
	$R^2=.02, F(1,364)=$			$R^2=.03, F(1,364)=$			$R^2=.01, F(1,364)=$			$R^2=.04, F(1,364)=$			$R^2=.05, F(1,364)=$			$R^2=.28, F(6,359)=$		
	8.67, $p=.00$			12.61, $p=.00$			4.81, $p=.03$			13.49, $p=.00$			20.03, $p=.00$			23.58, $p=.00$		

D=Değişken, S=Sabit, Y=KNÖ Toplam Puanı, X=YEBÖ-B Değişime Kapalı/Duyguları Bastıran, A₁=Kopukluk/Reddedilmişlik, A₂=Zedelenmiş Otonomi, A₃=Zedelenmiş Sınırlar, A₄= Diğer Yönelimlilik, A₅=Yüksek Standartlar/Bastırılmışlık

Tablo 3.34.

Büyükleme Narsistik Kişilik Özellikleri İçin Yapılan Aracılık Analizlerinin Toplu Halde Sunumu

	Kopukluk/ Reddedilmişlik	Zedelenmiş Otonomi	Zedelenmiş Sınırlar	Diğeri Yönelimlilik	Yüksek Standartlar/ Bastırılmışlık	NKE
Anne Kuralcı/Kalıplayıcı	-	-	-	-	-	-
Anne Küçümseyici/Kusur Bulucu	-	-	-	-	-	-
Anne Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	-	-	-	-	-	-
Anne Sömürücü/İstismar Edici	-	-	-	-	-	-
Anne Aşırı Koruyucu/Evhamlı	-	-	-	-	-	-
Anne Koşullu/Başarı Odaklı	-	-	-	-	-	-
Anne Aşırı İzin Verici/Sınırsız	-	-	Aracı (+)	-	-	↑
Anne Kötümser/Endişeli	-	-	-	-	-	-
Anne Cezalandırıcı	-	-	-	-	-	-
Anne Değişime Kapalı/Duyguları Bastıran	-	-	-	-	-	-
Baba Kuralcı/Kalıplayıcı	-	-	-	-	-	-
Baba Küçümseyici/Kusur Bulucu	-	-	-	-	-	-
Baba Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	-	-	-	-	-	-
Baba Sömürücü/İstismar Edici	-	-	-	-	-	-
Baba Aşırı Koruyucu/Evhamlı	-	-	-	-	-	-
Baba Koşullu/Başarı Odaklı	-	-	Aracı (+)	-	-	↑
Baba Aşırı İzin Verici/Sınırsız	-	-	-	-	-	-
Baba Kötümser/Endişeli	-	-	-	-	-	-
Baba Cezalandırıcı	-	-	-	-	-	-
Baba Değişime Kapalı/Duyguları Bastıran	-	-	-	-	-	-
NKE	↑	-	↑	↑	↑	

↑ = pozitif korelasyon, NKE=Narsistik Kişilik Envanteri

Tablo 3.35.

Kırılgan Narsisistik Kişilik Özellikleri İçin Yapılan Aracılık Analizlerinin Toplu Halde Sunumu

	Kopukluk/ Reddedilmişlik	Zedelenmiş Otonomi	Zedelenmiş Sınırlar	Diğeri Yönelimlilik	Yüksek Standartlar/ Bastırılmışlık	KNÖ
Anne Kuralcı/Kalıplıyıcı	-	-	-	Aracı (+)	Aracı (+)	↑
Anne Küçümseyici/Kusur Bulucu	-	-	-	Aracı (+)	Aracı (+)	↑
Anne Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	-	-	-	-	-	-
Anne Sömürücü/İstismar Edici	-	-	-	-	-	-
Anne Aşırı Koruyucu/Evhamlı	-	Aracı (+)	Aracı (+)	Aracı (+)	-	↑
Anne Koşullu/Başarı Odaklı	-	-	-	-	-	-
Anne Aşırı İzin Verici/Sınırsız	-	-	-	-	-	-
Anne Kötümser/Endişeli	-	-	-	Aracı (+)	Aracı (+)	↑
Anne Cezalandırıcı	-	-	-	Aracı (+)	Aracı (+)	↑
Anne Değişime Kapalı/Duyguları Bastıran	-	-	-	-	-	-
Baba Kuralcı/Kalıplıyıcı	-	-	-	Aracı (+)	Aracı (+)	↑
Baba Küçümseyici/Kusur Bulucu	-	-	-	Aracı (+)	Aracı (+)	↑
Baba Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	-	Aracı (+)	Aracı (+)	-	Aracı (+)	↑
Baba Sömürücü/İstismar Edici	-	-	-	-	-	-
Baba Aşırı Koruyucu/Evhamlı	-	-	-	-	-	-
Baba Koşullu/Başarı Odaklı	-	-	-	-	-	-
Baba Aşırı İzin Verici/Sınırsız	-	-	-	-	-	-
Baba Kötümser/Endişeli	-	-	-	Aracı (+)	Aracı (+)	↑
Baba Cezalandırıcı	-	-	-	-	-	-
Baba Değişime Kapalı/Duyguları Bastıran	-	-	-	Aracı (+)	Aracı (+)	↑
KNÖ	↑	↑	↑	↑	↑	

↑ = pozitif korelasyon, KNÖ=Kırılgan Narsisizm Ölçeği

4. TARTIŞMA

Araştırmada anne ve babaya ilişkin algılanan ebeveynlik biçimleri, erken dönem uyumsuz şemalar ile büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler incelenmiş, algılanan ebeveynlik biçimleri ve erken dönem uyumsuz şemaların büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özelliklerini yordama gücünün bulunup bulunmadığı sorularına yanıt aranmıştır. Çalışmada algılanan ebeveynlik biçimleri ile büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı rolünün bulunup bulunmadığı değerlendirilmiştir. Araştırma sorularına ilişkin bulgular sırasıyla alt başlıklar halinde tartışılmıştır.

4.1. ÇALIŞMADA ARAŞTIRILAN DEĞİŞKENLER İLE SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERE DAİR BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmada büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri ile ilişkili olabileceği düşünülen yaş, yaşanılan yer, anne ve babanın eğitim düzeyi, anne ve babanın mesleği, anne ve babanın medeni durumu, kardeş sayısı, katılımcının kaçınıcı kardeş olduğu ve algılanan ekonomik düzey gibi demografik değişkenler ele alınmıştır. Bulgulara göre; kardeş sayısı ve büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri arasında anlamlı ilişki görülmüştür. Buna göre, kardeş sayısı azaldıkça büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri artış göstermektedir. Kardeş sayısı ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasında ise anlamlı ilişki görülmemiştir.

Bilindiği kadarıyla, alanyazında büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri ile sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar bulunmamaktadır. Gülmez (2009)'in liderlik ve büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri ile ilgili çalışmasında büyüklenmeci narsisizmin yaş ve katılımcının kaçınıcı kardeş olduğu ile ilişkili olduğu; ancak kardeş sayısı ile ilişkili olmadığı bulunmuştur. Mevcut bulguların bu bulgularla tutarsızlık gösterdiği görülmektedir. Öte yandan başka bir çalışmada narsisizmin katılımcının kaçınıcı kardeş olduğu ile ilişkili olmadığı aktarılmaktadır (Eyring ve Sobelman,1996). Cai, Kwan ve Sedikides (2012) ise genç bireylerin, yüksek sosyoekonomik düzeydeki kişilerin, ailede tek çocuk olanların daha fazla narsisistik özellikler sergilediklerini aktarmıştır. Mevcut çalışmada yaş ve

sosyoekonomik düzey gibi değişkenlerin büyüklenmeci ya da kırılğan narsisistik kişilik özellikleri ile ilişkili bulunmamasının alanyazınla tutarsızlık gösterdiği düşünülmektedir. Öte yandan; bu bulguların kardeş sayısı azaldıkça büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliklerinin artış gösterdiği bulgusuyla uyumluluk gösterdiği düşünülebilir. Buna göre; kardeş sayısı azaldıkça pohpohlayıcı, şımartıcı veya aşırı korumacı ebeveyn özelliklerinin artabileceği, bu özelliklerin büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri ile ilişkili olabileceği akla gelmektedir.

Çalışma bulguları incelendiğinde büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliklerinin cinsiyete göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Erkeklerin büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri puanının kadınlardan daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öte yandan bulgular kırılğan narsisistik kişilik özelliklerinin cinsiyete göre farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Alanyazında büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliklerinin erkeklerde daha fazla görüldüğünü gösteren pek çok çalışma bulunmaktadır (Grijalva ve ark., 2015; Otway ve Vignoles, 2006; Twenge ve ark., 2008;). Aynı çalışmalarda kırılğan narsisizmin cinsiyete göre farklılık göstermediği aktarılmaktadır. Dolayısıyla mevcut bulgular daha önceki çalışmalarla tutarlılık göstermektedir. Ancak cinsiyetin büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir etki göstermediği çalışmalara da rastlamak mümkündür (Güngör, Ekşi ve Arıacak, 2012). Büyüklenmeci narsisizmin en belirgin özelliklerinin baskın, iddialı, bağımsız, sömürücü, saldırgan ve düşmanca tutumlar olduğu belirtilmektedir (Rhodewalt ve Morf, 1998; Wink, 1991). Büyüklenmeci narsisizmin bu özellikleri toplumumuzdaki basma kalıp maskülen erkek rolleriyle fazlasıyla benzerlik göstermektedir (Baykal, 1991; Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Eroğlu ve Taşkın, 2007). Bu nedenle mevcut bulgunun kültürümüzde erkeğe ilişkin algılanan cinsiyet rolleri ile paralellik gösterdiği düşünülmektedir. Öte yandan; kırılğan narsisistik kişilik özellikleri endişeli, içedönük ve savunmacı yönleri ile tanımlanmaktadır (Wink, 1991). Bu özelliklerin toplumumuzdaki basma kalıp kadın ve erkek cinsiyet rolleri açısından farklılık göstermediği akla gelmektedir. Çalışmada elde edilen bulguların basma kalıp cinsiyet rolleri ile tutarlılık gösterdiği düşünülmüştür.

Çalışmada, erken dönem uyumsuz şema alanlarında cinsiyetin anlamlı etkisi gözlenmemiştir. Alanyazında erken dönem uyumsuz şemaların cinsiyete göre farklılık gösterdiği (Akhun, 2012; Alfafos, 2009; Freeman, 1998; Ünal, 2012) ve farklılık

göstermediği (Caner, 2009) çalışmalar bulunmaktadır. Ülkemizde yapılan çalışmaların bir kısmında erkeklerin daha fazla erken dönem uyumsuz şemaya sahip oldukları bulgusu aktarılmaktadır (Akhun, 2012; Ünal, 2012). Öte yandan diğer çalışmalarda kadınların erkeklere oranla daha fazla erken dönem uyumsuz şemaya sahip oldukları görülmektedir (Alfasfos, 2009; Freeman, 1998). Bu açıdan alanyazındaki çalışmaların tutarsızlık gösterdiği görülmektedir. Mevcut çalışmada elde edilen bulguların erkek ve kadınların çocukluktan başlayarak gelişen ve yaşam boyu tekrar eden erken dönem uyumsuz şema alanları açısından kendilerini benzer derecede olumsuz biçimde değerlendirdiklerine işaret ettiği düşünülmüştür.

Bulgulara göre, anneye ilişkin algılanan ebeveynlik biçimlerinin cinsiyet açısından farklılık göstermediği bulunmuştur. Caner (2009) de anneye ilişkin algılanan ebeveynlik biçimlerinde cinsiyetin anlamlı etkisinin bulunmadığını aktarmaktadır. Öte yandan Akhun (2012) erkeklerin kadınlara oranla, Alfasfos (2009) ise kadınların erkeklere oranla anneye ilişkin algılanan ebeveynlik biçimlerinden daha yüksek puan aldıklarını belirtmektedir. Mevcut çalışmada erkek ve kadınların anneye ilişkin algılanan ebeveynlik biçimlerini benzer şekilde değerlendirdikleri ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan; çalışma sonucunda babaya ilişkin algılanan ebeveynlik biçimlerinin cinsiyete göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Buna göre; erkeklerin babaya ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik puanlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ülkemizde yapılan çalışmalar bu bulguyu destekler niteliktedir (Akhun, 2012; Caner, 2009). Erkek çocuklarının babalarını daha fazla küçümseyici ve kusur bulucu olarak değerlendirmesinin kültürümüzde babaların erkek çocuk yetiştirme ile ilgili tutumları ile yakından ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Fişek (2011) baba-oğul ilişkisinin saygıya, mesafeye, kısıtlamaya ve korkuya dayandığını belirtmektedir. Otorite figürü olarak algılanan babaların özellikle oğulları tarafından küçümseyici, ve eleştirel olarak değerlendirilmelerinin kültürümüzdeki baba-oğul ilişkisine dayalı olarak ortaya çıkan bir durum olduğu düşünülmüştür.

4.2. ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİ, ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMALAR İLE BÜYÜKLENMECİ VE KIRILGAN NARSİSİSTİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Korelasyon analizi sonuçları çalışmada yer alan değişkenler arasında çeşitli düzeylerde anlamlı ilişkilerin görüldüğünü ortaya koymuştur. Bu bölümde algılanan ebeveynlik biçimleri, erken dönem uyumsuz şemalar ile büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki anlamlı bulunan ilişkiler değerlendirilmiştir.

Şema terapi modeline göre narsisistik kişilik özelliklerinin gelişiminde ebeveyn figürleriyle kurulan ilişkiler kritik önem taşımaktadır (Young ve arkadaşları, 2003). Bu nedenle çalışmada büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri ile algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bulgulara göre büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliklerinin anneye ilişkin algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik ile; babaya ilişkin ise algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynlik ile anlamlı ilişkiler gösterdiği görülmüştür. Büyüklenmeci narsisizmin aşırı izin verici/müşahakar ebeveynlik ve koşullu onaylanma ile ilişkili olduğunu gösteren pek çok çalışma mevcuttur (Assor ve Tal, 2012; Otway ve Vignoles, 2006; Ramsey ve ark., 1996; Watson ve ark., 1992). Bu açıdan mevcut araştırma bulgusunun daha önce yapılan çalışmalarla tutarlı olduğu görülmektedir. Şema terapi modelinde narsisizmin aşırı izin verici, çok az sınır koyan ve ayrıca koşullu sevgi ve onaylama gösteren ebeveynlikle yakından ilişkili olduğunu vurgulanmaktadır (Young ve arkadaşları, 2003). Yazarlara göre narsisistik bireyler çoğunlukla sınırları çizmekte başarısız olan ve aşırı müşahaka gösteren (genellikle anne) bir ebeveynine sahip olmaktadır. Çocuğun başkalarının duygularını dikkate almadan istediği gibi davranmasına izin veren ebeveyn çocukta “benzersizlik” ve “haklılık” duygusunun gelişmesine neden olmaktadır. Diğer taraftan, diğer ebeveynin tam aksi şekilde davrandığı öne sürülmektedir. Uzak, soğuk ve koşullu olan diğer ebeveyn (genellikle baba) çocuğa yalnızca belirli bir performans sergilediğinde ilgi göstermekte ve özel olduğunu hissettirmekte, aksi takdirde çocuğu görmezden gelmekte ya da değersizleştirmekte, bu nedenle çocuk sevginin koşullu olduğunu öğrenmektedir. Ebeveynin belirlediği yüksek standartlara ulaşmak adına çocuk daima mükemmel olmaya çalışmakta, kalıcı ve koşulsuz bir benlik saygısı geliştirememektedir. Bu açıdan koşullu/başarı odaklı ebeveynliğin büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerdeki diğer insanların beğenisinin, takdirinin ve ilgisinin peşinden koşma, yoğun dikkat çekme arzusu taşıma ve mükemmeliyetçilik gibi özellikleri açıkladığı düşünülmektedir. Büyüklenmeci narsisistik bireylerin benlik saygılarının çevreden gelen onay ve beğenilere bağlı olmasının çocukluk dönemindeki

koşullu onaylanma ile ilişkili olabileceği de akla gelmektedir. Ulaşılan bulguların kuramsal çerçeveye uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Mevcut çalışmada kırılğan narsisistik kişilik özelliklerinin anneye ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, aşırı koruyucu/evhamlı, kötümser/endişeli ve cezalandırıcı ebeveynlik ile ilişkili olduğu görülmüştür. Kırılğan narsisistik kişilik özellikleri ayrıca babaya ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, kötümser/endişeli ve değişime kapalı/duyguları bastıran ebeveynlik ile ilişkili bulunmuştur. Kırılğan narsisizmin duygusal açıdan kontrol edici ebeveynlik ile (Miller ve ark., 2010), kuralcı ve aşırı kontrolcü ebeveynlik ile (Barry, Frick ve Killian, 2007), baskıcı ve hakimiyet kuran ebeveynlik ile (Capron, 2004) soğuk ve reddedici ebeveynlik tutumları ile (Otway ve Vignoles, 2006) ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Ebeveynlere ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, değişime kapalı/ duyguları bastıran ve kötümser/endişeli ebeveynlik biçimlerinin kırılğan narsisistik kişilik özellikleri ile ilişkili bulunmasının alanyazınla tutarlılık gösterdiği düşünülmektedir.

Kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik; kontrol edici ve yönlendirici ebeveynlik biçimi olarak tanımlanmaktadır. Kırılğan narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerin sorumluluklarını kendi başlarına yerine getirmek konusunda kimi zaman yetersiz ve çaresiz hissettikleri, çevrelerinden gelecek eleştirileri ve başarısızlığı önlemek amacıyla diğer insanların kendilerini yönlendirmesine ihtiyaç duydukları aktarılmaktadır (Ronningstam, 2005). Bu açıdan bakıldığında kuralcı, kalıplayıcı ve kontrol edici ebeveynliğin kırılğan narsisistik kişilik özellikleri ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Benzer şekilde; küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik kişinin kendisini değersiz ve yetersiz hissetmesine neden olan, suçluluk ve utanç duyguları aşılayan ve kişinin benlik algısına zarar veren bir ebeveynliğe işaret etmektedir. Daha önce aktarıldığı gibi kırılğan narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerin utanç, kusurluluk ve yetersizlik duygularını yoğun bir biçimde deneyimledikleri ve bu nedenle eleştirilmeye ve başarısızlığa karşı aşırı hassasiyet gösterdikleri belirtilmektedir (Gabbard, 1989; Wink, 1991). Mevcut bulgular ışığında küçümseyici ebeveynlik tutumlarının kırılğan narsisistik bireylerdeki kusurluluk ve yetersizlik hisleri ile ilişkili olabileceği

düşünülmektedir. Aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik ile kırılğan narsisizm arasında ilişki gösteren çalışmalara rastlanmasa da aşırı koruyucu ebeveynliğin kontrol edici ebeveynlik ile yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu açıdan aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynliğin kırılğan narsisizmle ilişkili bulunmasının alanyazınla paralellik gösterdiği akla gelmektedir.

Kötümser/endişeli ebeveynlik ise hayatın olumsuz yanlarına odaklanırken pozitif yanlarını görmezden gelen, kaygılı, kararsız ve tetikte olan bir ebeveynliğe işaret etmektedir. Kırılğan narsisistik bireylerin olumsuzluğa karşı aşırı duyarlılıkları, içinde buldukları çoğu durumda olumsuz bir yorumun kanıtını aramaları ve sıklıkla kaygılı özellikler sergilemelerinin anne ve babaya ilişkin algılanan kötümser/endişeli ebeveynlikle yakından ilişkili olabileceği akıllara gelmektedir. Diğer taraftan, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik kişiyi sevgi, ilgi, sıcaklık, empati, duyguların paylaşımı ve korunma gibi temel duygusal ihtiyaçlarından yoksun bırakan bir ebeveynlik biçimi olarak tanımlanmaktadır. Şema terapi modelinde narsisizmin duygusal açıdan yoksun bırakılma ile ilişkili olduğu vurgulanmaktadır (Young ve arkadaşları, 2003). Alanyazında pek çok çalışmanın da bu ilişkiyi desteklediği görülmektedir (Örn., Johnson ve ark., 2006; Otway ve Vignoles, 2006). Kırılğan narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerdeki boşluk, kopukluk ve yalnızlık duyguları göz önünde bulundurulduğunda bu duyguların erken çocukluk dönemindeki yoğun duygusal yoksunluk yaşantıları ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Şema terapi modeli kırılğan narsisizm için herhangi bir özgül model önermese de aşırı izin verici/sınırsız ve koşullu ebeveynlik dışında genel açıdan narsisizmin soğuk, reddedici ve duygusal açıdan yoksun bırakıcı ebeveynlikle yakından ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca, kontrol edici ve kalıplayıcı ebeveynliğin de narsisizmle ilişkili olabileceği belirtilmektedir. Bu açıdan kırılğan narsisistik kişilik özellikleri ile ilgili bulguların şema terapi modelini destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Mevcut bulgular ışığında narsisizmin iki boyutunun farklı ebeveynlik stilleriyle ilişkili olduğu görülmektedir. Büyüklenmeci narsisizm aşırı izin verici/sınırsız ve diğer taraftan koşullu/başarı odaklı ebeveynlikle ilişkili bulunmuşken kırılğan narsisizmin kontrol edici, kuralcı, küçümseyici, koruyucu ve duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlikle ilişkili bulunması dikkat çekmektedir. Bu bulguların büyüklenmeci

narsisistik bireylerin hak gören, sınırsız, empatiden yoksun davranışlarını ve diğerlerinin onayına bağlı olan benlik saygılarını açıklar nitelikte olduğu düşünülmektedir. Kırılgan narsisistik bireylerin yaşadıkları yoğun utanç duygusu, eleştiriye ve başarısızlığa karşı gösterdikleri aşırı hassasiyet ve sosyal açıdan içedönük özelliklerin mevcut ebeynlik stilleriyle ilişkili olabileceği akıllara gelmektedir. Bu bulguların büyüklenmeci ve kırılgan narsisizmin birbirinden ayrıştığına işaret ettiği düşünülmektedir.

Çalışma bulguları incelendiğinde büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliklerinin kopukluk ve reddedilmişlik, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları ilişkili olduğu görülmüştür. Büyüklenmeci narsisizmin en güçlü ilişkiyi zedelenmiş sınırlar şema alanı ile gösterdiği göze çarpmaktadır. Daha önce aktarıldığı gibi zedelenmiş sınırlar şema alanı hak görme/büyüklik ve ayrıcalıklılık/yetersiz özdenetim şema boyutlarını kapsamaktadır. Büyüklenmeci narsisizmin hak görme/büyüklik ve ayrıcalıklılık/yetersiz özdenetim şema boyutları ile ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Torres, 2002). Aynı çalışmalarda büyüklenmeci narsisizmin kopukluk ve reddedilmişlik, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarındaki pek çok şema boyutu ile ilişki gösterdiği kaydedilmiştir. Şema terapi modeline göre narsisizmin temelinde duygusal yoksunluk, kusurluluk/utanç ve hak görme/büyüklik şemaları yatmaktadır (Young ve arkadaşları, 2003). Narsisistik bireylerdeki hak görme/büyüklik şeması özellikle duygusal yoksunluk ve kusurluluk şemalarının aşırı telafisi olarak değerlendirilmektedir. Mevcut çalışmada büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliklerinin en güçlü ilişkiyi zedelenmiş sınırlar şema alanı ile göstermesi aşırı telafi açısından anlamlı bulunmuştur. Bu açıdan, büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri ile ilgili bulguların alanyazını destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Kırılgan narsisistik kişilik özellikleri ve erken dönem uyumsuz şema alanları incelendiğinde; kırılgan narsisistik kişilik özelliklerinin kopukluk ve reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları ile ilişkili olduğu görülmüştür. Kırılgan narsisistik kişilik özelliklerinin en güçlü ilişkiyi diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları ile göstermesi dikkat çekmektedir. Alanyazın incelendiğinde, boyun

eğicilik, onay arayıcılık ve kendini feda şemalarından oluşan diğeri yönelimlilik şema alanının kırılğan narsisizmle ilişkili bulunduğu görülmektedir (Torres, 2002; Zeigler Hill ve ark., 2011). Kırılğan narsisistik bireylerin çevrelerinden gelen eleştiri ve yorumlara karşı aşırı hassasiyet gösterdikleri (Wink, 1991), onay ve beğeni elde etme ile meşgul oldukları (Dickinson ve Pincus, 2003) bilinmektedir. Mevcut bulguların alanyazınla tutarlılık gösterdiği düşünülmektedir. Öte yandan; yapılan çalışmalarda kırılğan narsisizm ile yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanının ilişkili bulunmadığı aktarılmıştır (Torres, 2002; Zeigler Hill ve ark., 2011). Yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanı karamsarlık, duyguları bastırma, yüksek standartlar/aşırı eleştiricilik ve cezalandırıcılık şema boyutlarından oluşmaktadır. Kırılğan narsisistik bireylerin eleştiriye ve başarısızlığa karşı duyarlılıkları göz önünde bulundurulduğunda kendileri için oldukça yüksek standartlar belirledikleri; yüksek standartları karşılamadıklarında ise kendilerine yönelik aşırı eleştirel, karamsar ve cezalandırıcı tutumlar sergiledikleri akla gelmektedir. Ayrıca kırılğan narsisistik bireylerin utanç duygusundan ve eleştiriden kaçınmak adına olumlu ve olumsuz türlü duygularını bastırdıkları bilinmektedir (Dickinson ve Pincus, 2003). Bu açıdan ele alındığında kırılğan narsisistik kişilik özelliklerinin yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanı ile ilişkili olmasının kuramla uyumluluk gösterdiği düşünülmektedir.

Yapılan analizler sonucunda büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasında düşük derecede anlamlı ilişki bulunmuştur. Mevcut bulguya paralel olarak Torres (2002) de çalışmasında büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasında düşük derecede ancak anlamlı ilişki görüldüğünü aktarmıştır. Narsisizmin iki boyutunun da büyüklenmeci beklentiler, hak görme, ayrıcalıklılık, kişilerarası ilişkiler ve özsaygının düzenlenmesi açısından bir takım benzerlikler gösterdiği bilinmektedir (Ronningstam, 2005). Bu nedenle mevcut bulgu büyüklenmeci ve kırılğan narsisizmin temelde bir takım benzerlikler gösterdiği ve birbirleriyle ilişkili olduğu; ancak narsisizmin gelişimi, görünümü ve ortaya çıkan şema sürdürücü davranışlar açısından farklılıklar gösterdiği şeklinde yorumlanmıştır.

4.3. ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİ VE BÜYÜKLENMECİ NARSİSİSTİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ERKEN

DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARININ ARACI ROLÜNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

Şema terapi modeline göre algılanan ebeveynlik biçimleri ve psikopatoloji arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemalar aracı rol oynamaktadır (Young ve arkadaşları, 2003). Buna göre ebeveyn figürlerine ilişkin yaşantılar erken dönem uyumsuz şemaların oluşumunu etkilemekte, şemalar ise kişilik özelliklerinin gelişiminde rol oynamaktadır.

Buradan yola çıkarak bu bölümde anne ve babaya ilişkin algılanan ebeveynlik biçimlerinin büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliklerini yordamasında erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolüne ilişkin bulguların tartışmasına yer verilmiştir.

Çalışma bulguları incelediğinde anneye ilişkin algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik ile büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkide zedelenmiş sınırlar şema alanının aracı rol oynadığı görülmüştür. Şema terapi modeline göre; sınırları çizmekte başarısız olan, aşırı izin verici, çocuğu ihtiyaç duyduğu disiplin ve yönlendirmeden yoksun bırakan ebeveyn (genellikle anne) zedelenmiş sınırlar şema alanının gelişmesinde önemli rol oynamaktadır (Young ve ark., 2003). Zedelenmiş sınırlar şema alanının ise içsel sınırlar çizmekte, diğer insanların haklarına saygı göstermekte ve işbirliği yapmakta yaşanan zorluklarla yakından ilişkili olduğu göz önünde bulundurulduğunda zedelenmiş sınırlar şema alanının büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliklerinin gelişiminde etkili olduğu düşünülmektedir. Bu bulgu büyüklenmeci narsisistik bireylerin özel, benzersiz, üstün olduklarına ve sınırsız haklara sahip olduklarına dair inançları (Wink, 1991), diğer insanların duygularına, düşüncelerine ve haklarına karşı duyarsızlık göstermeleri (Gabbard, 1989) ve diğer insanlar ile karşılıklılık ilkesine dayalı bir ilişki sürdürememeleri (Ronningstam, 2005) ile örtüşmektedir. Dolayısıyla annenin aşırı izin verici/sınırsız olarak algılanmasının zedelenmiş sınırlar şema alanı aracılığıyla büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliklerini yordamasının alanyazınla ve şema terapi modeliyle paralel olduğu düşünülmektedir.

Bulgulara göre babaya ilişkin algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynlik ile büyüklenmeci narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkide zedelenmiş sınırlar şema alanının aracı rol oynadığı görülmüştür. Daha önce aktarıldığı gibi şema terapi modeline göre koşullu onaylama gösteren, sevginin ve onaylanmanın koşullu ve performansa

dayalı olduğunu aktaran ebeveyn (genellikle baba) narsisistik kişilik özelliklerinin gelişimde önemli bir rol oynamaktadır. İlk başta koşullu/başarı odaklı ebeveynliğin zedelenmiş sınırlar şema alanı ile ilişkisiz olduğu düşünülebilir. Ancak koşullu/başarı odaklı ebeveynlerin başarılı olduklarında ve üstün performans sergilediklerinde çocuklarına aşırı ilgi gösterdikleri ve özel olduklarını hissettirdikleri, bu uğurda çocuklarına diğer insanların haklarına saygı göstermeyi ve ilişkilerdeki karşılıklılık prensibini öğretmedikleri akla gelmektedir. Yalnızca başarılı olduğunda kabul ve onaylanma gören çocuk için ebeveynlerinin belirlediği standartları karşılamamanın tek hedef haline geldiği, bu nedenle çocuğun kendisine ve diğerlerine dair sınırları görece önemsiz olarak algıladığı düşünülmektedir. Bu açıdan bakıldığında mevcut bulgu koşullu/başarı odaklı ebeveynliğin zedelenmiş sınırlar şema alanının oluşumunda rol oynayabileceği, zedelenmiş sınırlar şema alanının ise büyülenmeci narsisistik kişilik özelliklerinin gelişiminde etkili olabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

4.4. ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİ VE KIRILGAN NARSİSİSTİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARININ ARACI ROLÜNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

Çalışmanın bu bölümünde anne ve babaya ilişkin algılanan ebeveynlik biçimlerinin kırılğan narsisistik kişilik özelliklerini yordamasında erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rollerine ilişkin bulguların tartışmasına yer verilmiştir.

Analiz sonuçları anneye ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı ebeveynliğin diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları aracılığıyla kırılğan narsisistik kişilik özelliklerini yordadığını göstermiştir. Anneye ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ebeveynliğin de diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları aracılığıyla kırılğan narsisistik kişilik özelliklerini yordadığı bulunmuştur. Anneye ilişkin algılanan aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynliğin ise zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar ve diğeri yönelimlilik şema alanları aracılığıyla kırılğan narsisistik kişilik özelliklerini yordadığı görülmektedir. Ayrıca, anneye ilişkin algılanan kötümser/endişeli ebeveynliğin diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları aracılığıyla kırılğan narsisistik kişilik özelliklerini yordadığı bulunmuştur. Son olarak, yapılan analizler anneye ilişkin

algılanan cezalandırıcı ebeveynliğin diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları aracılığıyla kırılğan narsisistik kişilik özelliklerini yordadığını ortaya koymaktadır.

Babaya ilişkin yapılan analizler ise babaya ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı ebeveynliğin diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları aracılığıyla kırılğan narsisistik kişilik özelliklerini yordadığını göstermiştir. Babaya ilişkin algılanan küçümseyici/kusur bulucu ebeveynliğin de diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları aracılığıyla kırılğan narsisistik kişilik özelliklerini yordadığı bulunmuştur. Babaya ilişkin algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynliğin ise zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları aracılığıyla kırılğan narsisistik kişilik özelliklerini yordadığı görülmüştür. Ayrıca babaya ilişkin algılanan kötümser/endişeli ebeveynliğin diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları aracılığıyla kırılğan narsisistik kişilik özelliklerini yordadığı bulunmuştur. Son olarak, yapılan analizler sonucunda babaya ilişkin algılanan değişime kapalı/duyguları bastıran ebeveynliğin kırılğan narsisistik kişilik özelliklerini diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları aracılığıyla yordadığı bulunmuştur.

Mevcut çalışmada elde edilen bulgular anne ve babaya ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu ve kötümser/endişeli ebeveynlik biçimlerinin diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları aracılığıyla kırılğan narsisizmi yordadığını ortaya koymaktadır. Yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanındaki şemalara sahip bireylerin genellikle katı, talepkar, mükemmeliyetçi, kötümser ve cezalandırıcı ebeveynlere sahip oldukları aktarılmaktadır (Young ve ark., 2003). Benzer şekilde, diğeri yönelimlilik şema alanındaki şemalara sahip bireylerin yönlendirici, kontrol edici, çocuğun duygusal gereksinimlerini karşılamak yerine kendi isteklerini ve sosyal görünümünü önemseyen ebeveynlere sahip oldukları belirtilmektedir. Bu nedenle kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu ve kötümser/endişeli ebeveynliğin yüksek standartlar/bastırılmışlık ve diğeri yönelimlilik şema alanlarını yordamasının şema terapi modeliyle tutarlılık gösterdiği düşünülmüştür. Kırılğan narsisistik kişilik özelliklerine sahip bireylerin kendiliğinden duygu ve dürtülerini bastırdıkları (Dickinson

ve Pincus, 2003), çoğunlukla karamsarlık, endişe ve tedirginlik içerisinde oldukları (Wink, 1991), çevrelerinden gelen eleştiri ve yorumlara karşı aşırı hassasiyet gösterdikleri (Wink, 1991), çatışmadan ve eleştiriden kaçınmak adına boyun eğici tutumlar sergiledikleri (Ronningstam, 2005) göz önünde bulundurulduğunda kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu ve kötümser/endişeli ebeveynlik biçimlerinin yüksek standartlar/bastırılmışlık ve diğeri yönelimlilik şema alanları aracılığıyla kırılğan narsisistik kişilik özelliklerini yordaması şema terapi modeliyle uyumlu bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

Anneye ilişkin aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik algısı ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkide zedelenmiş otonomi şema alanının yanı sıra zedelenmiş sınırlar ve diğeri yönelimlilik şema alanlarının da aracı rolü olduğunun bulunması annenin aşırı koruyucu ve evhamlı olarak algılanmasının daha fazla şema alanı aracılığıyla kırılğan narsisistik kişilik özelliklerinin gelişimde etkili olduğunu düşündürmektedir. Zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar ve diğeri yönelimlilik alanlarında şemaları bulunan kişilerin diğeri insanlardan daha üstün ve özel olduklarına inandıkları, buna rağmen yönlendirilmek için diğeri insanlara ihtiyaç duydukları ve diğeri onların onayını kazanmak amacıyla diğeri insanların tepkilerine ve isteklerine aşırı önem verdikleri göz önünde bulundurulduğunda bu kişilerin kırılğan narsisistik kişilik özellikleri sergilemelerinin şema terapi modeliyle uyumlu olduğu düşünülmüştür. Diğeri taraftan, anneye ilişkin algılanan cezalandırıcı ebeveynliğin diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları aracılığıyla kırılğan narsisistik kişilik özelliklerini yordadığı bulunmuştur. Cezalandırıcı ebeveynlerin hataya ve başarısızlığa karşı tahammüllerinin olmadığı; herhangi bir hata durumunda çocuğu katı bir biçimde cezalandırdıkları, beklentileri karşılanmadığında ise öfkeli ve hoşgörüsüz bir tutum sergiledikleri görülmektedir (Young ve ark., 2003). Bu açıdan bakıldığında mevcut bulgu diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık alanlarındaki şemaların bu tür bir ebeveynlik biçimi ile başa çıkmanın bir yolu olarak geliştikleri; kırılğan narsisistik kişilik özelliklerinin ise bu şema alanları aracılığıyla anneye ilişkin algılanan cezalandırıcı ebeveynlik tarafından yordandığı şeklinde yorumlanabilir.

Babaya ilişkin algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik ile kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkide zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar

ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanlarının aracı rolü olduğunun gözlenmesi babanın duygusal bakımdan yoksun bırakıcı olarak algılanmasının daha fazla şema alanı aracılığıyla kırılğan narsisistik kişilik özelliklerinin gelişimde etkili olduğunu düşündürmektedir. Bu bulgu kişilerin duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynleri tarafından sevgi, sıcaklık, ilgi, bakım ve yönlendirilme, anlaşılma, duyguların paylaşılması gibi temel ihtiyaçları karşılanmadığı için zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar ve yüksek standartlar/bastırılmışlık alanındaki şemaların gelişip kırılğan narsisistik kişilik örüntülerini ortaya çıkardığı şeklinde yorumlanmıştır. Babaya ilişkin değişime kapalı/duyguları bastıran ebeveynlik algısının ise kırılğan narsisistik kişilik özelliklerini diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanları aracılığıyla yordadığı gözlenmiştir. Olumlu ve olumsuz tüm duygu ve dürtüleri bastıran, mantığa aşırı önem vererek duyguları göz ardı eden değişime kapalı/duyguları bastıran ebeveynlerin bireylerin kendi duygularının, isteklerinin ve ihtiyaçlarının önemsiz olduğuna ve bu nedenle içselleştirilmiş standartları karşılamak adına tüm duyguların bastırılması gerektiğine dair inançlarının gelişiminde etkili olabileceği düşünülmüştür. Bu tür inançların ise değişime kapalı/duyguları bastıran ebeveynlik biçimi doğrultusunda gelişerek kırılğan narsisistik kişilik özelliklerinin oluşumunda rol oynadığı akla gelmektedir.

Sonuç olarak; algılanan ebeveynlik biçimlerinin erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla büyülenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özelliklerini yordadığı gözlenmiştir. Alanyazın açısından yapılan çeşitli araştırmaların algılanan ebeveynlik biçimleri ile kişilik bozuklukları arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı rolüne işaret ettiği görülmektedir. Thimm (2010) tarafından yapılan çalışma ebeveyn ret algısı ile B kümesi kişilik bozuklukları arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı rol oynadığını ortaya koymuştur. Başka bir çalışmada, çocukluk döneminde ebeveynlere ilişkin olumsuz yaşantıların erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla sınırda kişilik bozukluğu belirtilerini yordadığı görülmüştür (Specht, Chapman ve Celluci, 2009). Benzer biçimde, ülkemizde Çakır (2007) tarafından gerçekleştirilen çalışma anne ve babaya ilişkin algılanan ebeveynlik biçimleri ile antisosyal kişilik bozukluğu arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı rolünün olduğuna işaret etmektedir. Mevcut çalışmanın bulgularının daha önceki araştırmaları destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir.

4.5. GENEL DEĞERLENDİRME

Araştırma sonuçları büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özelliklerinin birbirinden farklı algılanan ebeveynlik biçimleri ve farklı erken dönem uyumsuz şema alanları ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca, büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özelliklerinin birbirinden farklı erken dönem uyumsuz şema alanları aracılığıyla, farklı algılanan ebeveynlik biçimleri tarafından yordandığı görülmektedir. Bu bulgu mevcut çalışmada büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özelliklerinin birbirinden ayrıştığına işaret etmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular büyüklenmeci narsisizmin zedelenmiş sınırlar şema alanı aracılığıyla anneye ilişkin algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik ve babaya ilişkin algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynlik tarafından yordandığını ortaya koymaktadır. Kırılğan narsisizmin ise yüksek standartlar/bastırılmışlık, diğeri yönelimlilik, zedelenmiş sınırlar ve zedelenmiş otonomi şema alanları aracılığıyla hem anne hem de babaya ilişkin algılanan kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, kötümser/endişeli; anneye ilişkin algılanan aşırı koruyucu/evhamlı ve cezalandırıcı; babaya ilişkin algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ve değişime kapalı/duyguları bastıran ebeveynlik tarafından yordandığı görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında kırılğan narsisizmin büyüklenmeci narsisizme kıyasla daha fazla işlevsel olmayan ebeveynlik algısı ve daha fazla erken dönem uyumsuz şemayla ilişkili olduğu görülmektedir.

Mevcut çalışmanın bulguları kırılğan narsisizmin büyüklenmeci narsisizmden ayrı bir bozukluk olduğunu ortaya koymaktadır. Bu noktadan hareketle büyüklenmeci narsisizm için geliştirilen formülasyonların kırılğan narsisizm için işlevsel olmayabileceği akla gelmektedir. Bu nedenle, büyüklenmeci narsisizmin yanı sıra kırılğan narsisizmin de Şema terapi modeli çerçevesinde formüle edilebileceği, kırılğan narsisizme özgü köklü ve kalıplaşmış yapılara yönelik tedavilerin geliştirilebileceği düşünülmektedir.

4.6. ÇALIŞMANIN KLİNİK DOĞURGULARI

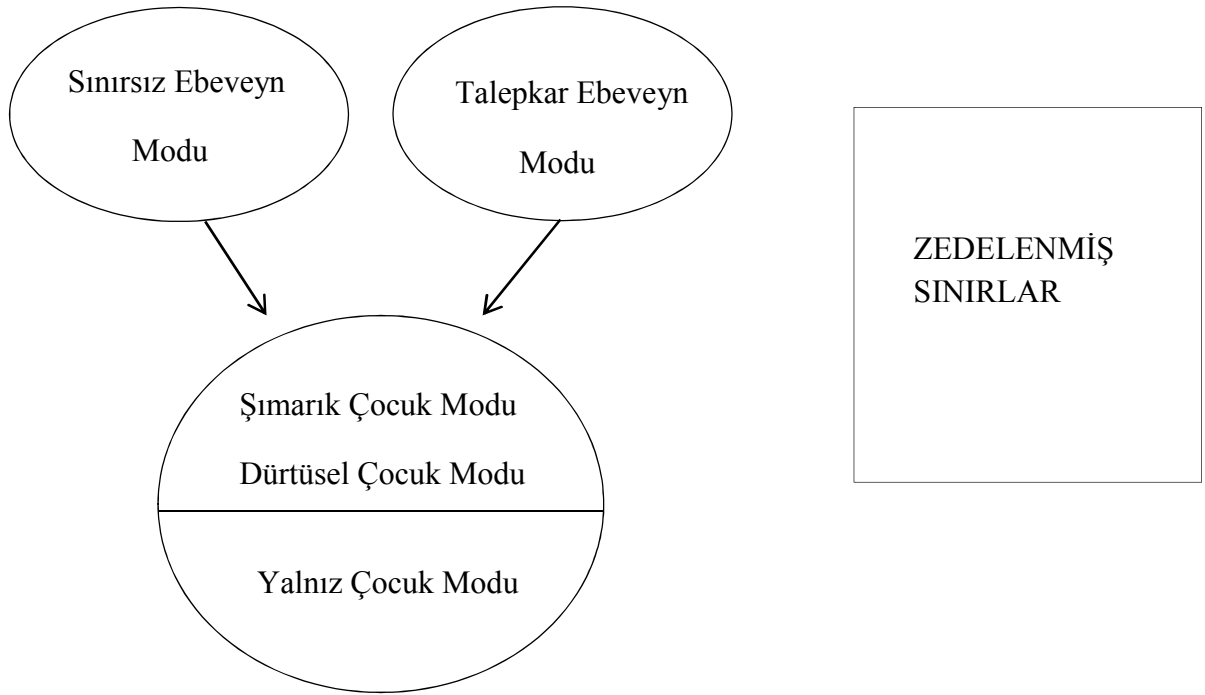
Narsisistik kişilik bozukluğu tedavisi oldukça zor olan, katı ve kökleşmiş yapıya sahip bir bozukluk olarak değerlendirilmektedir. Narsisistik kişilik bozukluğunun genel örnekleme görülme sıklığı göz önünde bulundurulduğunda, bu bozukluğun

araştırılmasında narsisistik kişilik özellikleri ile yapılan çalışmaların büyük önem taşıdığı düşünülmektedir. Son yıllarda yapılan çalışmalar narsisistik kişilik özelliklerinin büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri olmak üzere iki boyuttan oluştuğunu ortaya koymaktadır (Levy, 2012; Rathvon ve Holmstrom, 1996; Rose, 2002; Wink, 1991). Bu nedenle narsisizmi büyüklenmeci ve kırılğan boyutlarıyla ele almanın önemli olduğu düşünülmüştür. Şema terapi'nin narsisistik kişilik bozukluklarının tedavisinde ve narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerle psikoterapide oldukça kapsamlı ve bütünleyici bir model önerdiği görülmektedir. Ancak alanyazında narsisistik kişilik özelliklerinin Şema terapi çerçevesinde değerlendirildiği çalışmalara nadiren rastlanmaktadır. Mevcut çalışma, bilindiği kadarıyla büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri ile ilişkili faktörlerin şema terapi modeli çerçevesinde bütüncül bir yaklaşımla incelendiği ilk çalışmalardan biri olma özelliğini taşımaktadır.

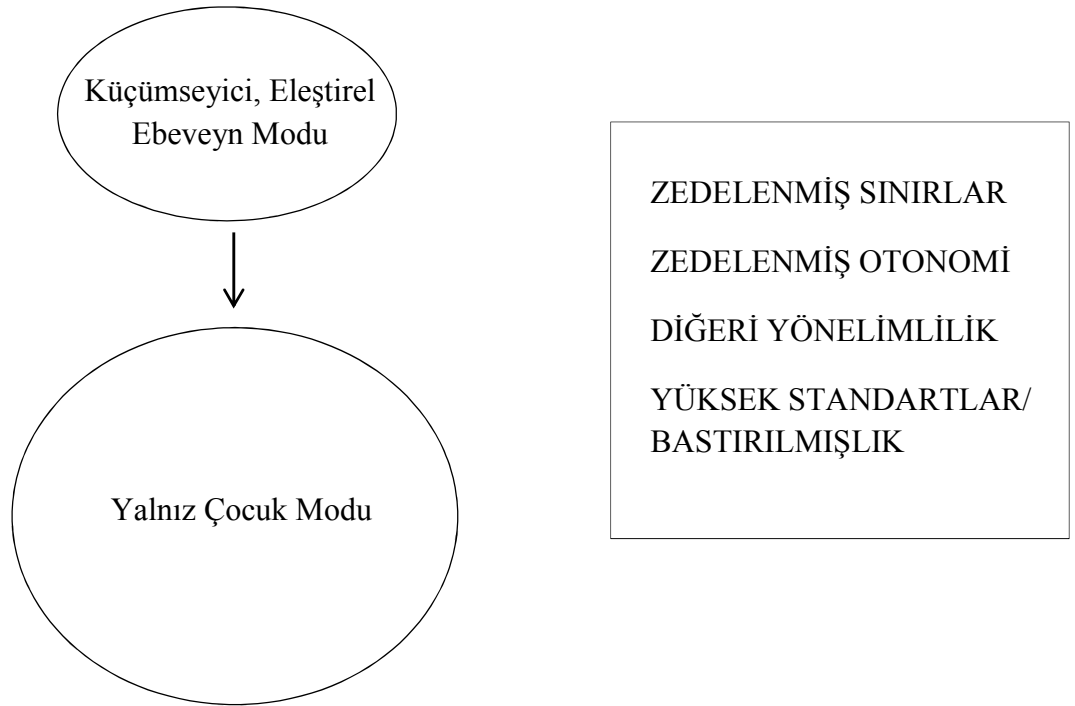
Büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri ile ilgili çalışmada elde edilen bulguların narsisizmin büyüklenmeci ve kırılğan boyutlarının daha iyi anlaşılmasına olanak sağlayacağı düşünülmektedir. Alanyazına bakıldığında, algılanan ebeveynlik biçimleri ve narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalarda ebeveynliğin bütünleşmiş bir kavram olarak ele alındığı, anne ve baba tutumlarının narsisistik kişilik özellikleri üzerindeki etkisinin ayrı olarak değerlendirildiği çalışmaların nadir olduğu görülmektedir. Bu açıdan, algılanan ebeveynlik biçimleri ile büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkide ebeveynliğin hem anne hem de baba açısından ayrı ayrı değerlendirilmesinin alanyazına katkı sağladığı düşünülmektedir. Mevcut çalışmada büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri ile ilişkili olan algılanan ebeveynlik biçimlerinin ve erken dönem uyumsuz şemaların bütünleştirici bir bakış açısıyla değerlendirilmesinin büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özelliklerinin tedavisinde aydınlatıcı olacağı düşünülmektedir.

Çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda büyüklenmeci ve kırılğan narsisizm için ebeveyn modları üzerinden ayrıştırılan bir tedavi modeli önerilmesinin uygun olacağı düşünülmüştür. Şekil 3.1. ve Şekil 3.2.'de görüldüğü gibi büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerde sınırsız ebeveyn ve talepkar ebeveyn modunun;

kırılgan narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerde ise küçümseyici, eleştirel ebeveyn modunun hakim olduğu düşünülmektedir. Büyüklenmeci narsisizmde şımarık çocuk ve dürtüsel çocuk modu belirgin olsa da hem büyüklenmeci hem de kırılgan narsisizmin özünde yalnız çocuk modunun yer aldığı unutulmamalıdır. Geliştirilen modele göre; büyüklenmeci narsisistik bireylerle terapide sınır koyma ve sınırsızlığın durdurulması büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle terapi sürecinde büyüklenmeci narsisistik bireylerdeki sınırsızlığın terapi ilişkisindeki yansımaları üzerine odaklanmanın yararlı olacağı düşünülmektedir. Diğer taraftan kırılgan narsisistik bireylerde terapide küçümseyici ve eleştirel ebeveyn mesajlarının gerçekliğinin kontrol edilmesinin ve küçümseyici ebeveynin sesinin kısılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Kırılgan narsisistik bireylerin eleştiriye olan tahammülsüzlükleri göz önünde bulundurulduğunda bu kişilerin terapistin ifadelerini eleştirel olarak algılayabilecekleri akla gelmektedir. Terapi sürecinde eleştiriye yönelik hassasiyetin ele alınması ve terapide bu yönlerin güçlendirilmesi ayrıca önerilmektedir. Son olarak; büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerde zedelenmiş sınırlar şema alanındaki şemaların; kırılgan narsisistik kişilik özelliğine sahip bireylerde ise zedelenmiş sınırlar, zedelenmiş otonomi, diğeri yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık şema alanındaki şemaların ön planda olduğu göz önünde bulundurulduğunda buna yönelik tedavilerin geliştirilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

Şekil 3.1. Büyükenmeci narsisistik kişilik özellikleri için Şema terapi çerçevesinde geliştirilen model

Şekil 3.2. Kırılgan narsisistik kişilik özellikleri için Şema terapi çerçevesinde geliştirilen model

4.7. ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI

Örneklemin yapısına ilişkin sorunlar çalışmanın başlıca sınırlılıkları arasında yer almaktadır. Öncelikle, araştırma örneklemini oluşturan kadın ve erkek katılımcıların sayısı birbirine eşit değildir. Kadın katılımcıların sayısının erkek katılımcıların sayısından daha fazla olması araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Örnekleme ilgili diğer bir kısıtlılık da çalışma sonuçlarının genellenebilirliğiyle ilgilidir. Çalışma örnekleminin büyük çoğunluğu Hacettepe Üniversitesi'nde lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Bu nedenle örnekleme ilişkin bulguların tüm üniversite öğrencilerine genellenebilirliğiyle ilgili bir kısıtlılık ortaya çıkmaktadır.

Araştırmaya ilişkin başka bir kısıtlılık ise kullanılan veri toplama araçlarının özbildirime dayalı olmasıdır. Örtük yapılar olan erken dönem uyumsuz şemaların özbildirim ölçekleri ile değerlendirilmelerine ilişkin sıkıntılar bulunmaktadır. Ayrıca büyülenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özelliklerine ilişkin özbildirime dayalı değerlendirmelerin bireylerin savunucu tutumları ve kendilerini iyi sunma eğilimlerinden etkilenebileceği düşünülebilir. Araştırmanın önemli bir diğer sınırlılığı ise veri setindeki madde sayısının oldukça fazla olmasına bağlı olarak ortaya çıkabilecek yorgunluk etkisidir. Bu etkiyi en aza indirmek amacıyla ölçekler demografik bilgi formu en başta olmak koşuluyla terazileme tekniğiyle dengelenerek uygulanmıştır, ancak buna rağmen katılımcılarda yorgunluk etkisinin ortaya çıkabileceği düşünülmektedir. Buna ek olarak, veri setindeki madde sayısının oldukça fazla olmasından dolayı ölçeklerin doldurulmasının uzun sürmesi veri toplama sürecinde sıkıntılara neden olmuştur. Ölçümlerin uzunluğu nedeniyle sınıf uygulaması yapılamadığı durumlarda katılımcılardan ölçekleri evde doldurmaları istenmiş, ancak bu durum veri kaybına neden olmuştur. Ayrıca, ölçeklerin % 10'undan fazlasını cevaplamayan pek çok katılımcı olduğu gözlenmiş, bu katılımcıların verileri örneklemden çıkarılmıştır.

Çalışmada Paralel Çoklu Aracı Değişken Analizlerinin bir gereği olarak büyülenmeci narsisistik kişilik özellikleri ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri iki ayrı değişken olarak ele alınmıştır. Öte yandan büyülenmeci ve kırılğan narsisizmin birlikte görülebileceği, birbirlerinin varyanslarına katkıda bulunabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle izleyen çalışmalarda büyülenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özelliklerinin

Yapısal Eşitlik Modeli ile gerçekleştirilecek bütünleşik analizlerle ele alınmasının yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Son olarak, araştırmada nedenselliğe ilişkin bir çıkarım yapılamaması diğer bir kısıtlılığı oluşturmaktadır. Bu nedenle araştırmaya ilişkin bulgular ilişkisellik sınırları içinde değerlendirilmiştir.

4.8. YENİ ÇALIŞMALAR İÇİN ÖNERİLER

Ülkemizde büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri ile ilgili yapılan çalışmaların yeni gelişmeye başladığı görülmektedir. Kültürel farkların incelenmesi açısından ülkemizde büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri ile ilişkili faktörleri inceleyen daha fazla çalışmaya gerek duyulmaktadır. Mevcut çalışmada örneklemin kadın ve erkek katılımcı sayısı bakımından eşit olmadığı gözlenmiştir. Öte yandan büyüklenmeci narsisistik kişilik özelliklerinin cinsiyete göre anlamlı derecede farklılaştığı bulunmuştur. Bundan sonraki yapılacak çalışmalarda kadın ve erkek katılımcıların sayısının eşit tutularak büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri ile ilişkili faktörlerin her iki cinsiyet için ayrı ayrı ele alınması önerilmektedir.

Çalışmada analizlere on dört erken dönem uyumsuz şema boyutunu kapsayan toplam beş şema alanı dahil edilmiştir. Çalışmanın bulguları büyüklenmeci narsisizmin zedelenmiş sınırlar şema alanı; kırılğan narsisizmin ise zedelenmiş sınırlar, yüksek standartlar/bastırılmışlık, diğeri yönelimlilik ve zedelenmiş otonomi şema alanları ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Alanyazındaki çalışmalar bu şema alanlarını oluşturan şema boyutlarının bir kısmının büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özelliklerine ilişkin varyansı daha fazla açıkladığını göstermektedir (Torres, 2002; Zeigler-Hill ve ark., 2011). Bu nedenle ileride yapılacak çalışmalarda büyüklenmeci ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkilerin şema boyutları üzerinden ele alınmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Şema terapi uygulamasında büyük önem taşıyan şema modlarının Eksen II bozuklukları ile ilişkisini inceleyen çalışmaların yeni gelişmeye başladığı görülmektedir (Lobbstael, Van Vreeswijk ve Arntz, 2008). Şema terapi modeli çerçevesinde narsisistik kişilik özellikleri ile şema modları arasındaki bağlantıya ilişkin geliştirilen önermelerin

bilimsel açıdan test edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle gelecekte yapılacak çalışmalarda algılanan ebeveynlik biçimleri, erken dönem uyumsuz şemalar ile büyüklenmeci ve kırılgan narsisistik kişilik özelliklerini içeren kapsamlı bir modelde şema modlarının rolünün incelenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Akhtar, S. & Thompson, J. A. (1982). Overview: Narcissitic personality disorder.

American Journal of Psychiatry, 139(1), 12 - 20.

Akhun, M. (2012) Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Erken

Dönem Uyumsuz Şemaları, Benlik Kurguları, Ayrılma Bireyleşme ve Duygu

Düzenleme Güçlüğü'nün Psikolojik Belirtilerle İlişkisi. Doktora tezi, Hacettepe

Üniversitesi, Ankara.

Alfasfos, L. (2009). *The early maladaptive schemas and their correlations with the*

psychiatric symptoms and the personality accentuations for Palestinian

students. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hamburg University, Hamburg.

American Psychiatric Association (1980). *Diagnostic and statistical manual of mental*

disorders (3rd ed.). Washington: DC: Author.

American Psychiatric Association (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental*

disorders (4th ed.). Washington: DC: Author.

American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental*

disorders (5th ed.). Arlington, VA: American Psychiatric Publishing.

Amerikan Psikiyatri Birliği (2013). *Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El*

Kitabı, Beşinci Baskı (DSM-V). (Çev. ed.: E Köroğlu). Ankara, Hekimler Yayın

Birliği, 2013.

Assor, A., & Tal, K. (2012). When parents' affection depends on child's achievement:

Parental conditional positive regard, self-aggrandizement, shame and coping in

- adolescents. *Journal of Adolescence*, 35(2), 249-260.
- Atay, S. (2009). Narsistik Kişilik Envanteri'nin Türkçe'ye Standardizasyonu. *Gazi University Journal of Economics & Administrative Sciences*, 11(1), 1-16.
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social- psychological research: Conceptual, strategic and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*. 51, 1173-1182.
doi: 10.1037/0022-3514.51.6.1173
- Barry, C. T., Frick, P. J., & Killian, A. L. (2003). The relation of narcissism and self-esteem to conduct problems in children: A preliminary investigation. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 32(1), 139-152.
- Baumeister, R. F. & Vohs, K. D. (2001). Narcissism as addiction to esteem. *Psychological Inquiry*, 12(4), 206 - 209.
- Baykal, S. (1991). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri ile ilgili kalıp yargılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(2), 66-75.
- Behary, W. T., & Dieckmann, E. (2011). Schema Therapy For Narcissism: The Art of Empathic Confrontation, Limit-Setting, and Leverage. In Campbell, W. K., & Miller, J. D. (Eds.), *The Handbook of Narcissism and Narcissistic Personality Disorder: Theoretical Approaches, Empirical Findings, and Treatments* (ss. 445-454). John Wiley & Sons.
- Bushman, B. J., & Baumeister, R. F. (1998). Threatened egotism, narcissism, self-esteem, and direct and displaced aggression: does self-love or self-hate lead to

- violence? *Journal of personality and social psychology*, 75(1), 219.
- Bushman, B. J., & Baumeister, R. F. (2002). Does self-love or self-hate lead to violence? *Journal of Research in Personality*, 36, 543–545. doi :10.1016/S0092-6566(02)00502-0
- Cai, H., Kwan, V. S., & Sedikides, C. (2012). A sociocultural approach to narcissism: The case of modern China. *European Journal of Personality*, 26(5), 529-535.
- Campbell, W. K., & Foster, C. A. (2002). Narcissism and commitment in romantic relationships: An investment model analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28, 484–495. doi: 10.1177/0146167202287006
- Campbell, W. K., Reeder, G. D., Sedikides, C. ve Elliot, A. J. (2000). Narcissism and comparative self-enhancement strategies. *Journal of Research in Personality*, 34, 329 – 347.
- Caner, M. (2009). Evli Bireylerde Kendi Ebeveynlerini Algılama Biçimleri, Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ve Eşe Yönelik Değerlendirmeler Arasındaki İlişkiler: Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Bir İnceleme. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Capron, E. W. (2004). Types of Pampering and the Narcissistic Personality Trait. *Journal of Individual Psychology*, 60(1), 76–93.
- Carr, S. N., & Francis, A. J. (2010). Early maladaptive schemas and personality disorder symptoms: An examination in a non-clinical sample. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 83(4), 333-349.
- Cooper, A. M., & Ronningstam, E. (1992). Narcissistic personality disorder. In A.

- Tasman & M. Riba (Eds.), *American Psychiatric Press review of psychiatry*, 11, (ss. 80-97). Washington, DC: American Psychiatric Press.
- Çakır, Z. (2007). Antisosyal kişilik bozukluğunda erken dönem uyumsuz şemalar, algılanan ebeveynlik stilleri ve şema sürdürücü başa çıkma davranışları arasındaki ilişkiler: Şema terapi modeli çerçevesinde bir inceleme. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Dickinson, K. ve Pincus, A. (2003). Interpersonal analysis of grandiose and vulnerable narcissism. *Journal of Personality Disorders*, 17 (3), 188 - 207.
- Ellis, H. (1898). Auto- eroticism: A psychological study. *Alienist and Neurologist*, 19, 260–299.
- Emmons, R.A. (1984). Factor analysis and construct validity of the Narcissistic Personality Inventory. *Journal of Personality Assessment*, 48, 291-300.
doi:10.1207/s15327752jpa4803_11
- Eyring III, W. E., & Sobelman, S. (1996). Narcissism and birth order. *Psychological reports*, 78(2), 403-406.
- Fişek, G. O. (2011). *Baba işlevleri, babalık halleri: Araştırmaların düşündürdükleri*. Psikanalitik Bakışlar Sempozyumu, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Foster, J. D. (2007). The Narcissistic Self: Background, an Extended Agency Model, and Ongoing Controversies. In C. Sedikides & S. Spencer (Eds) *Frontiers in Social Psychology: The Self*, (ss. 1-43). Philadelphia: Psychology Press.
- Freeman, N. (1998). Constructive thinking and early maladaptive schemas as predictors of interpersonal adjustment and marital satisfaction. Doktora tezi, Biola

University, California.

Freud, S. (1957). On Narcissism: An Introduction. *The standard edition of the complete works of Sigmund Freud*. Strachey, J. (Ed. ve Çev.) Vol.14, ss. 67-103, London:

Hogarth Press Ltd. (orijinal metnin yayın yılı 1914).

Freud, S. (1961). Libidinal types. *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud*. Strachey, J. (Ed. ve Çev.) Vol.21, ss. 215-223,

London: Hogarth Press Ltd. (orijinal metnin yayın yılı 1931).

Freud, S. (1964). Totem And Taboo. *The standard edition of the complete works of Sigmund Freud*. Strachey, J. (Ed. ve Çev.) Vol.13, London: Hogarth Press Ltd.

(orijinal metnin yayın yılı 1913).

Freud, S. (1986). Psycho-analytic Notes On An Autobiographical Account Of A Case Of Paranoia (Dementia Paranoids). *The standard edition of the complete works of Sigmund Freud*. Strachey, J. (Ed. ve Çev.) Vol.12, London: Hogarth Press Ltd.

(orijinal metnin yayın yılı 1911).

Gabbard, G. (1989). Two subtypes of narcissistic personality disorder. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 53, 527 - 532.

Gülmez, N. (2009). Narsistik liderlik. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Güngör, İ. H., Ekşi, H., & Arıca, O. T. (2012). Genç Yetişkinlerde Değer Tercihlerinin Narsistik Kişilik Özellikleri Yordaması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 1271-1290.

Grijalva, E., Newman, D. A., Tay, L., Donnellan, M. B., Harms, P. D., Robins, R. W.,

- & Yan, T. (2015). Gender differences in narcissism: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin, 141*(2), 261.
- Hamilton, E. (1942). *Mythology: Timeless tales of gods and heroes*. Boston, MA: Little, Brown.
- Hayes, A. F. (2013). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. New York: Guilford Press.
- Hendin, H. M., & Cheek, J. M. (1997). Assessing hypersensitive narcissism: A reexamination of Murray's Narcism Scale. *Journal of Research in Personality, 31*(4), 588-599.
- Horney, K. (1939). *New ways in psychoanalysis*. New York, NY: Horton.
- Horton, R. S., Bleau, G., & Drwecki, B. (2006). Parenting Narcissus: What are the links between parenting and narcissism? *Journal of Personality, 74*, 345–376. doi: 10.1111/j.1467-6494.2005.00378.x
- John, O. P., & Robins, R. W. (1994). Accuracy and bias in self-perception: Individual differences in self-enhancement and the role of narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology, 66*, 206–206. doi: 10.1037//0022-3514.66.1.206
- Johnson, J. G., Cohen, P., Chen, H., Kasen, S., & Brook, J. S. (2006). Parenting behaviors associated with risk for offspring personality disorder during adulthood. *Archives of General Psychiatry, 63*(5), 579-587.
- Jones, E. (1913). The God complex. *Essays in applied psychoanalysis, 2*, 244-265.
- Kernberg, O. F. (1967). Borderline personality organization. *Journal of the American*

Psychoanalytic Association, 15, 641–685.

Kernberg O. F.(1975). *Borderline Conditions And Pathological Narcissism*. New York:

Jason Aronson.

Kohut, H. (1968). The psychoanalytic treatment of narcissistic personality disorders:

Outline of a systematic approach. *Psychoanalytic Study of the Child, 23*, 86–113.

Kohut, H. (1977). *The restoration of the self*. New York: International Universities

Press

Köroğlu, E. (2011). *Psikiyatri Elkitabı*, 4. Basım, Ankara: HYB Basım Yayın.

Krusemark, E. A. , Lee, C. , & Newman, J. P. (2015). Narcissism dimensions

differentially moderate selective attention to evaluative stimuli in incarcerated

offenders. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment, 6*(1), 12.

Levy, K. N. (2012). Subtypes, dimensions, levels, and mental states in narcissism and

narcissistic personality disorder. *Journal of clinical psychology,68*(8), 886-897.

Lobbestael, J., Van Vreeswijk, M. F., & Arntz, A. (2008). An empirical test of schema

mode conceptualizations in personality disorders. *Behaviour Research and*

Therapy, 46(7), 854-860.

Masterson, J.F.(1990). *The Search For The Real Self*. New York: The Free Press

Masterson, J. F. (1993). *The emerging self: A developmental, self, and object relations*

approach to the treatment of the closet narcissistic disorder of the self. New

York: Brunner/Mazel.

Mattia, J., & Zimmerman, M. (2001). Epidemiology. In J. Livesley (Ed.) *Handbook of*

personality disorders: Theory, research, and treatment. New York, NY, US:

Guilford Press.

Miller, J. D. & Campbell, W. K. (2008). Comparing clinical and social-personality conceptualizations of narcissism. *Journal of Personality*, 76, 449 – 476. doi:

10.1111/j.1467-6494.2008.00492.x

Miller, J. D., & Campbell, W. K. (2010). The case for using research on trait narcissism as a building block for understanding narcissistic personality disorder.

Personality Disorders: Theory, research, and treatment, 1(3), 180.

Miller, J. D., Campbell, W. K., Young, D. L., Lakey, C. E., Reidy, D. E., Zeichner, A., & Goodie, A. S.(2009). Examining the relations among narcissism, impulsivity, and self-defeating behaviors. *Journal of Personality*, 77, 761–794.

doi: 10.1111/j.1467-6494.2009.00564.x

Miller, J. D., Dir, A., Gentile, B., Wilson, L., Pryor, L. R., & Campbell, W. K. (2010).

Searching for a vulnerable dark triad: Comparing factor 2 psychopathy, vulnerable narcissism, and borderline personality disorder. *Journal of Personality*, 78(5), 1529- 1564.

Miller, J. D., Gentile, B., Wilson, L., & Campbell, W. K. (2013). Grandiose and vulnerable narcissism and the DSM–5 pathological personality trait model.

Journal of Personality Assessment, 95(3), 284-290.

Näcke, P. (1899). Die sexuellen perversitäten in der irrenanstalt. *Psychiatrie en*

Neurologische Bladen, 3, 122–149.

Nurse, R. A. (1998). The dependent/narcissistic couple. In J. Carlson, & L. Sperry

(Eds.), *The disordered couple* (ss. 315-331). Philadelphia: Brunner/Mazel.

- Otway, L. J., & Vignoles, V. L. (2006). Narcissism and childhood recollections: A quantitative test of psychoanalytic predictions. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32(1), 104-116.
- Ovid. (1958). *The metamorphoses* (Çev. H. Gregory). New York, NY: Viking Press. (orijinal metnin yayın yılı 1717) .
- Petrocelli, J. V., Glaser, B. A., Calhoun, G. B., & Campbell, L. F. (2001). Early maladaptive schemas of personality disorder subtypes. *Journal of Personality Disorders*, 15(6), 546.
- Pincus, A. L., Ansell, E. B., Pimentel, C. A., Cain, N. M., Wright, A. G. C., Levy, K. N. (2009). Initial construction and validation of the Pathological Narcissism Inventory. *Psychological Assessment*, 21(3), 365–79.
- Pincus, A. L., & Lukowitsky, M. R. (2010). Pathological narcissism and narcissistic personality disorder. *Annual Review of Clinical Psychology*, 6, 421-446.
doi: 10.1146/annurev.clinpsy.121208.131215.
- Rafaeli, E., Bernstein, D. P., & Young, J. (2010). *Schema therapy: Distinctive features*. New York: Routledge.
- Ramsey, A., Watson, P. J., Biderman, M. D., & Reeves, A. L. (1996). Self-reported narcissism and perceived parental permissiveness and authoritarianism. *The Journal of genetic psychology*, 157(2), 227-238.
- Rank, O. (1911). A contribution to narcissism. *Jahrbuch fur Psychoanalytische und Psychopathologische Forschungen*, 3, 401–426.
- Raskin, R. N., & Hall, C. S. (1979). A narcissistic personality inventory. *Psychological*

reports, 45(2), 590-590.

- Raskin, R., & Hall, C. S. (1981). The Narcissistic Personality Inventory: Alternative form reliability and further evidence of construct validity. *Journal of Personality Assessment*, 45, 159-162. doi: 10.1207/s15327752jpa4502_10
- Raskin, R., & Terry, H. (1988). A principal-components analysis of the Narcissistic Personality Inventory and further evidence of its construct validation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 890-902. doi: 10.1037//0022-3514.54.5.890
- Rathvon, N., & Holstrom, R. W. (1996). An MMPI-2 portrait of narcissism. *Journal of Personality Assessment*, 66, 1–19. doi:10.1207/s15327752jpa6601_1
- Reeves, M., & Taylor, J. (2007). Specific relationships between core beliefs and personality disorder symptoms in a non-clinical sample. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 14(2), 96-104.
- Reich, W. (1933). On Character Analysis. *The Psychoanalytic Review (1913-1957)*, 20, 89.
- Rhodewalt, F. ve Morf, C. (1998). On self-aggrandizement and anger: A temporal analysis of narcissism and affective reactions to success and failure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(3), 672 - 685.
- Rohmann, E., Neumann, E., Herner, M. J., & Bierhoff, H. W. (2012). Grandiose and vulnerable narcissism. *European Psychologist*, 17(4), 279–290.
- Ronningstam, E. (2005). *Identifying and Understand the Narcissistic Personality*. New York: Oxford Univ. Press

- Ronningstam, E., & J. Gunderson. (1990). Identifying criteria for narcissistic personality disorder. *American Journal of Psychiatry*, 147, 918-922.
- Ronningstam, E., Weinberg, I., & Maltzberger, J. T. (2008). Eleven deaths of Mr. K.—Contributing factors to suicide in narcissistic personalities. *Psychiatry*, 71(2), 169-182.
- Rose, P. (2002). The happy and unhappy faces of narcissism. *Personality and Individual Differences*, 33, 379-391. doi:10.1016/S0191-8869(01)00162-3
- Rozenblatt, S. (2002), *In Defence of Self: The Relationship of Self-Esteem and Narcissism to Agressive Behavior*. Yayınlanmamış doktora tezi, Long Island University, New York.
- Sadger, J.(1908). Psychiatrische-Neurologisches In Psychoanalytischer Beleuchtung. *Zentralblatt für das Gesamtgebiet der Medizin und ihrer Hilfswissenschaften*, 7-8.
- Soygüt, G., Çakır, Z., & Karaosmanoğlu, A. (2008). Ebeveynlik biçimlerinin değerlendirilmesi: Young Ebeveynlik Ölçeğinin psikometrik özelliklerine ilişkin bir değerlendirme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 17-30.
- Soygüt, G., Karaosmanoğlu, A., & Çakır, Z. (2009). Erken dönem uyumsuz şemaların değerlendirilmesi: Young Şema Ölçeği Kısa Form-3'ün psikometrik özelliklerine ilişkin bir inceleme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(1), 75-84.
- Specht, M. W., Chapman, A., & Celluci, T. (2009). Schemas and borderline personality disorder symptoms in incarcerated women. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 40(2), 256–264.
- Stinson, F. S., Dawson, D. A., Goldstein, R. B., Chou, S. P., Huang, B., Smith, S. M., ...

- & Grant, B. F. (2008). Prevalence, correlates, disability, and comorbidity of DSM-IV narcissistic personality disorder: results from the wave 2 national epidemiologic survey on alcohol and related conditions. *The Journal of clinical psychiatry*, *69*(7), 1033- 1045.
- Şengül, B. Z., Ünal, E., Akça, S., Canbolat, F., Denizci, M., & Baştuğ, G. (2015). Validity and Reliability Study for the Turkish Adaptation of the Hypersensitive Narcissism Scale (HSNS). *Düşünen Adam*, *28*(3), 231.
- Thimm, J. C. (2010). Mediation of early maladaptive schemas between perceptions of parental rearing style and personality disorder symptoms. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, *41*(1), 52–59.
- Torres, C. (2002). *Early maladaptive schemas and cognitive distortions in psychopathy and narcissism*. Yayınlanmamış doktora tezi, The Australian National University, Canberra.
- Trull, T. J., & McCrae, R. R. (2002). A five-factor perspective on personality disorder research. In P. T. Costa & T. A. Widiger (Eds.), *Personality disorders and the five-factor model of personality* (ss. 45–58). Washington, DC: American Psychological Association.
- Twenge, J. M., Konrath, S., Foster, J. D., Keith Campbell, W., & Bushman, B. J. (2008). Egos inflating over time: a cross-temporal meta-analysis of the Narcissistic Personality Inventory. *Journal of Personality*, *76*(4), 875-902.
- Ünal, B. (2012). Early maladaptive schemas and well-being: Importance of parenting styles and other psychological resources. Doktora tezi, Orta Doğu Teknik

Üniversitesi, Ankara.

Vefikuluçay, D., Demirel, S., Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2007). 'Kafkas Üniversitesi Son

Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açıları.

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 14(2), 12–27.

Wälder, R. (1925) The Psychoses: Their Mechanisms and Accessibility to Influence.

International Journal of Psycho-Analysis, 6, 259-281.

Watson, P. J., Hickman, S. E., Morris, R. J., Milliron, J. T., & Whiting, L. (1995).

Narcissism, self-esteem, and parental nurturance. *Journal of Psychology:*

Interdisciplinary and Applied, 129(1), 61–73.

Watson, P. J., Little, T., & Biderman, M. D. (1992). Narcissism and parenting styles.

Psychoanalytic Psychology, 9(2), 231–244.

Watson, P. J., Little, T., Sawrie, S. M., & Biderman, M. D. (1992). Measures of the

narcissistic personality: Complexity of relationships with self-esteem and

empathy. *Journal of Personality Disorders*, 6(4), 434-449.

Wink, P. (1991). Two faces of narcissism. *Journal of Personality and Social*

Psychology, 61(4), 590-597.

Young, J. (1990). *Cognitive therapy for personality disorders: A schema –focused*

approach. Sarasota, FL: Professional Resource Pres.

Young, J. (1994). Young Parenting Inventory-1. Basılmamış Rapor.

Young, J. (1999). *Cognitive therapy for personality disorders: A schema –focused*

Approach(rev. ed.). Sarasota, FL: Professional Resource Pres.

Young, J. E., & Brown, G. (1994). Young schema questionnaire. Cognitive therapy for

personality disorders: A schema-focused approach, 63-76.

Young, J. E., & Klosko, J.S. (1994). *Reinventing your life*. New York: Plume.

Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2003). *Schema therapy: A practitioner's guide*. New York: The Guilford Press.

Young, J.E., & Lindeman, M. D. (1992). An integrative schema- focused model for personality disorders. *Journal of Cognitive Psychotherapy: An International Quarterly*, 6 (1), 11-23.

Zeigler-Hill, V., Green, B. A., Arnau, R. C., Sisemore, T. B., & Myers, E. M. (2011). Trouble ahead, trouble behind: Narcissism and early maladaptive schemas. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 42(1), 96-103.

EK 1

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Yaşınız:

Cinsiyetiniz: ( ) Kadın ( ) Erkek

Öğrencisi Olduğunuz Üniversite:

Bağlı Olduğunuz Fakülte:

Bölümünüz:

Sınıfınız:

Medeni Haliniz:

Şu An Yaşadığınız Yer:

- Ailemle   Öğrenci yurdunda   Akraba yanında
 Evde-arkadaşla   Evde-tek başına   Diğer:

Ailenizin Eğitim Durumu:

Annem:

Babam:

☐ İlkokul mezunu	☐ İlkokul mezunu
☐ Ortaokul mezunu	☐ Ortaokul mezunu
☐ Lise mezunu	☐ Lise mezunu
☐ Üniversite mezunu	☐ Üniversite mezunu
☐ Yüksek lisans	☐ Yüksek lisans
☐ Doktora	☐ Doktora
☐ Diğer: _____	☐ Diğer: _____

Anninizin mesleği nedir: _____

Annemiz hayatta mı? Evet Hayır

Hayatta değilse,

Siz kaç yaşınızdayken vefat etti?: _____

Kim (ya da kimler) tarafından büyütüldünüz?:
_____

Babanızın mesleği nedir: _____

Babanız hayatta mı? Evet Hayır

Hayatta değilse,

Siz kaç yaşınızdayken vefat etti?: _____

Kim tarafından büyütüldünüz? _____

Anne ve babanız: Evli Boşanmış Ayrı yaşıyorlar Hayatta Değiller

Kaç kardeşiniz?: _____

Siz kaçıncısınız?: _____

Size göre aileniz ekonomik bakımdan hangi gruba girer?

Üst Üst-orta Orta Orta alt

Alt Diğer.....

Herhangi bir psikolojik rahatsızlığınız var mı? Varsa nedir?:

Herhangi bir psikolojik tedavi görüyor musunuz?: Evet Hayır

Herhangi bir psikiyatrik ilaç kullanıyor musunuz? Varsa nedir?:

EK 2

NARSİSTİK KİŞİLİK ENVANTERİ (NKE)

Yönerge: Aşağıdaki her bir tutum çifti içinden, lütfen size en uygun olanı belirtiniz.

- 1) ___ İnsanlar bana iltifat ettiklerinde bazen utanırım.
___ İyi biri olduğumu biliyorum, çünkü herkes böyle söyler.
- 2) ___ Kalabalık içinde herkesten biri olmayı tercih ederim.
___ İlgi merkezi olmayı severim.
- 3) ___ Pek çok insandan ne daha iyi ne daha kötüyüm.
___ Özel biri olduğumu düşünüyorum.
- 4) ___ İnsanlar üzerinde otorite kurmaktan hoşlanırım.
___ Emirlerle uymaktan rahatsız olmam.
- 5) ___ İnsanları kolayca manipüle ederim.
___ İnsanları manipüle ettiğimi fark ettiğimde rahatsız olurum.
- 6) ___ Layık olduğum saygıyı elde etme konusunda ısrarcıyım.
___ Hak ettiğim saygıyı genellikle görürüm.
- 7) ___ Gösterişten kaçınırım.
___ Genellikle fırsatını bulduğumda şov yaparım.
- 8) ___ Her zaman ne yaptığımı bilirim.
___ Bazen yaptığım şeyden emin değilimdir.
- 9) ___ Bazen iyi hikaye anlatırım.
___ Herkes hikayelerimi dinlemekten hoşlanır.

- 10) __ İnsanlardan çok şey beklerim.
__ Başkaları için bir şeyler yapmaktan hoşlanırım.
- 11) __ İlgî merkezi olmaktan hoşlanırım.
__ İlgî merkezi olmak beni rahatsız eder.
- 12) __ Otorite olmanın benim için pek bir anlamı yoktur.
__ İnsanlar daima otoritemi kabul ediyor görünürler.
- 13) __ Önemli bir insan olacağım.
__ Başarılı olmayı umuyorum.
- 14) __ İnsanlar söylediklerimin bazılarına inanır.
__ İnsanları istediğim her şeye inandırabilirim.
- 15) __ Kendi kendime yeterim.
__ Başkalarından öğrenebileceğim çok şey var.
- 16) __ Herkes gibi biriyim.
__ Sıra dışı biriyim.

EK 3

KIRILGAN NARSİZİZM ÖLÇEĞİ (KNÖ)

Lütfen aşağıdaki soruları, her bir maddenin sizin duygu ve davranışlarınızı ne dereceye kadar tanımladığına karar vererek cevaplandırınız. Altta yazılı derecelendirme ölçeğinden bir rakam seçerek her bir maddenin yanındaki boşluğu doldurunuz.

---

1 = Hiç tanımlamıyor / Doğru değil / Kesinlikle katılmıyorum

2 = Yansıtmıyor

3 = Ne tanımlıyor ne tanımlamıyor / Kararsızım

4 = Yansıtıyor

5 = Oldukça tanımlıyor /Doğru/ Kesinlikle katılıyorum

_____ 1. Duygularım, başkalarının alayları veya aşağılayıcı sözleriyle kolayca incinir.

_____ 2. Bir mekâna girdiğimde sıklıkla kendimin farkında olur ve başkalarının gözlerinin benim üzerimde olduğunu hissederim.

Ölçeğin tamamına ulaşmak için lütfen Begüm Zübeyde Şengül, Elif Ünal, Seray Akça,

Fazilet Canbolat, Merve Denizci ve Bahar Baştuğ ile iletişim kurunuz.

İletişim için: psyelifunal@gmail.com

EK 4

YOUNG EBEVEYNLİK ÖLÇEĞİ (YEBÖ)

Aşağıda anne ve babanızı tarif etmekte kullanabileceğiniz tanımlamalar verilmiştir. Lütfen her tanımlamayı dikkatle okuyun ve ebeveynlerinize ne kadar uyduğuna karar verin. 1 ile 6 arasında, çocukluğunuz sırasında annenizi ve babanızı tanımlayan en yüksek dereceyi seçin. Eğer sizi anne veya babanız yerine başka insanlar büyüttü ise onları da aynı şekilde derecelendirin. Eğer anne veya babanızdan biri hiç olmadı ise o sütunu boş bırakın.

- 1 - Tamamı ile yanlış
- 2 - Çoğunlukla yanlış
- 3 - Uyan tarafı daha fazla
- 4 - Orta derecede doğru
- 5 - Çoğunlukla doğru
- 6 - Ona tamamı ile uyuyor.

Anne Baba

- 1. ____ ____ Beni sevdi ve bana özel birisi gibi davrandı.
- 2. ____ ____ Bana vaktini ayırdı ve özen gösterdi.
- 3. ____ ____ Bana yol gösterdi ve olumlu yönlendirdi.
- 4. ____ ____ Beni dinledi, anladı ve duygularımızı karşılıklı paylaştık.
- 5. ____ ____ Bana karşı sıcaktı ve fiziksel olarak şefkatliydi.
- 6. ____ ____ Ben çocukken öldü veya evi terk etti.
- 7. ____ ____ Dengesizdi, ne yapacağı belli olmazdı veya alkolikti.
- 8. ____ ____ Kardeş(ler)imi bana tercih etti.
- 9. ____ ____ Uzun süreler boyunca beni terk etti veya yalnız bıraktı.
- 10. ____ ____ Bana yalan söyledi, beni kandırdı veya bana ihanet etti.
- 11. ____ ____ Beni dövdü, duygusal veya cinsel olarak taciz etti.
- 12. ____ ____ Beni kendi amaçları için kullandı.
- 13. ____ ____ İnsanların canını yakmaktan hoşlanırdı.

Anne Baba

14. ____ ____ Bir yerimi inciteceğim diye çok endişelenirdi.
15. ____ ____ Hasta olacağım diye çok endişelenirdi.
16. ____ ____ Evhamlı veya fobik/korkak bir insandı.
17. ____ ____ Beni aşırı korurdu.
18. ____ ____ Kendi kararlarım veya yargılarıma güvenememe neden oldu
19. ____ ____ İşleri kendi başıma yapmama fırsat vermeden çoğu işimi o yaptı.
20. ____ ____ Bana hep daha çocukmuşum gibi davrandı.
21. ____ ____ Beni çok eleştirirdi.
22. ____ ____ Bana kendimi sevmeye layık olmayan veya dışlanmış bir gibi hissettirdi.
23. ____ ____ Bana hep bende yanlış bir şey varmış gibi davrandı.
24. ____ ____ Önemli konularda kendimden utanmama neden oldu.
25. ____ ____ Okulda başarılı olmam için gereken disiplini bana kazandırmadı.
26. ____ ____ Bana salakmışım veya beceriksizmişim gibi davrandı.
27. ____ ____ Başarılı olmamı gerçekten istemedi.
28. ____ ____ Hayatta başarısız olacağıma inandı.
29. ____ ____ Benim fikrim veya isteklerim önemsizmiş gibi davrandı.
30. ____ ____ Benim ihtiyaçlarımı gözetmeden kendisi ne isterse onu yaptı.
31. ____ ____ Hayatımı o kadar çok kontrol altında tuttu ki çok az seçme özgürlüğüm oldu.
32. ____ ____ Her şey onun kurallarına uymalıydı.
33. ____ ____ Aile için kendi isteklerini feda etti.
34. ____ ____ Günlük sorumluluklarının pek çoğunu yerine getiremiyordu ve ben her zaman kendi payıma düşenden fazlasını yapmak zorunda kaldım.
35. ____ ____ Hep mutsuzdu; destek ve anlayış için hep bana dayandı.

Anne Baba

36. ____ ____ Bana güçlü olduğumu ve diğer insanlara yardım etmem gerektiğini hissettirdi.
37. ____ ____ Kendisinden beklentisi hep çok yüksekti ve bunlar için kendini çok zorlardı.
38. ____ ____ Benden her zaman en iyisini yapmamı bekledi.
39. ____ ____ Pek çok alanda mükemmeliyetçiydi; ona göre her şey olması gerektiği gibi olmalıydı.
40. ____ ____ Yaptığım hiçbir şeyin yeterli olmadığını hissetmeme sebep oldu.
41. ____ ____ Neyin doğru neyin yanlış olduğu hakkında kesin ve katı kuralları vardı.
42. ____ ____ Eğer işler düzgün ve yeterince hızlı yapılmazsa sabırsızlanırdı.
43. ____ ____ İşlerin tam ve iyi olarak yapılmasına, eğlenme veya dinlenmekten daha fazla önem verdi.
44. ____ ____ Beni pek çok konuda şımarttı veya aşırı hoşgörülü davrandı.
45. ____ ____ Diğer insanlardan daha önemli ve daha iyi olduğumu hissettirdi.
46. ____ ____ Çok talepkârdı; her şeyin onun istediği gibi olmasını isterdi.
47. ____ ____ Diğer insanlara karşı sorumluluklarımın olduğunu bana öğretmedi.
48. ____ ____ Bana çok az disiplin veya terbiye verdi.
49. ____ ____ Bana çok az kural koydu veya sorumluluk verdi.
50. ____ ____ Aşırı sinirlenmeme veya kontrolümü kaybetmeme izin verirdi.
51. ____ ____ Disiplinsiz bir insandı.
52. ____ ____ Birbirimizi çok iyi anlayacak kadar yakındık.
53. ____ ____ Ondan tam olarak ayrı bir birey olduğumu hissedemedim veya bireyselliğimi yeterince yaşayamadım.
54. ____ ____ Onun çok güçlü bir insan olmasından dolayı büyürken kendi yönümü belirleyemiyordum.

Anne Baba

55. ____ ____ İçimizden birinin uzağa gitmesi durumunda, birbirimizi üzebileceğimizi hissedirdim.
56. ____ ____ Ailemizin ekonomik sorunları ile ilgili çok endişeli idi.
57. ____ ____ Küçük bir hata bile yapsam kötü sonuçların ortaya çıkacağını hissettirirdi.
58. ____ ____ Kötümser bir bakışı açısı vardı, hep en kötüsünü beklerdi.
59. ____ ____ Hayatın kötü yanları veya kötü giden şeyler üzerine odaklanırdı.
60. ____ ____ Her şey onun kontrolü altında olmalıydı.
61. ____ ____ Duygularını ifade etmekten rahatsız olurdu
62. ____ ____ Hep düzenli ve tertipliydi; değişiklik yerine bilineni tercih ederdi.
63. ____ ____ Kızgınlığını çok nadir belli ederdi.
64. ____ ____ Kapalı birisiydi; duygularını çok nadir açardı.
65. ____ ____ Yanlış bir şey yaptığımda kızardı veya sert bir şekilde eleştirdiği olurdu.
66. ____ ____ Yanlış bir şey yaptığımda beni cezalandırdığı olurdu.
67. ____ ____ Yanlış yaptığımda bana aptal veya salak gibi kelimelerle hitap ettiği olurdu.
68. ____ ____ İşler kötü gittiğinde başkalarını suçlardı.
69. ____ ____ Sosyal statü ve görünümüne önem verirdi.
70. ____ ____ Başarı ve rekabete çok önem verirdi.
71. ____ ____ Başkalarının gözünde benim davranışlarımın onu ne duruma düşüreceği ile çok ilgiliydi.
72. ____ ____ Başarılı olduğum zaman beni daha çok sever veya bana daha çok özen gösterirdi.

EK 5

YOUNG ŞEMA ÖLÇEĞİ KISA FORM 3 - YŞÖ-KF3

Yönerge: Aşağıda, kişilerin kendilerini tanımlarken kullandıkları ifadeler sıralanmıştır. Lütfen her bir ifadeyi okuyun ve sizi ne kadar iyi tanımladığına karar verin. Emin olmadığınız sorularda neyin doğru olabileceğinden çok, sizin **duygusal olarak** ne hissettiğinize dayanarak cevap verin.

Bir kaç soru, anne babanızla ilişkiniz hakkındadır. Eğer biri veya her ikisi şu anda yaşamıyorlarsa, bu soruları o veya onlar hayatta iken ilişkinizi göz önüne alarak cevaplandırın.

1 den 6'ya kadar olan seçeneklerden sizi tanımlayan en yüksek şıkkı seçerek her sorudan önce yer alan boşluğa yazın.

Derecelendirme:

- 1- Benim için tamamıyla yanlış
- 2- Benim için büyük ölçüde yanlış
- 3- Bana uyan tarafı uymayan tarafından biraz fazla
- 4- Benim için orta derecede doğru
- 5- Benim için çoğunlukla doğru
- 6- Beni mükemmel şekilde tanımlıyor

1. ____ Bana bakan, benimle zaman geçiren, başıma gelen olaylarla gerçekten ilgilenen kimsem olmadı.
2. ____ Beni terkedeceklerinden korktuğum için yakın olduğum insanların peşini bırakmam.
3. ____ İnsanların beni kullandıklarını hissediyorum
4. ____ Uyumsuzum.
5. ____ Beğendiğim hiçbir erkek/kadın, kusurlarımı görürse beni sevmez.
6. ____ İş (veya okul) hayatımda neredeyse hiçbir şeyi diğer insanlar kadar iyi yapamıyorum
7. ____ Günlük yaşamımı tek başıma idare edebilme becerisine sahip olduğumu hissetmiyorum.
8. ____ Kötü bir şey olacağı duygusundan kurtulamıyorum.
9. ____ Anne babamdan ayrılmayı, bağımsız hareket edebilmeyi, yaşıtırlarım kadar, başaramadım.
10. ____ Eğer istediğimi yaparsam, başımı derde sokarım diye düşünürüm.

11. ____ Genellikle yakınlarıma ilgi gösteren ve bakan ben olurum.
12. ____ Olumlu duygularımı diğerlerine göstermekten utanırım (sevdiğimi, önemseddiğimi göstermek gibi).
13. ____ Yaptığım çoğu şeyde en iyi olmalıyım; ikinci olmayı kabullenemem.
14. ____ Diğer insanlardan bir şeyler istediğimde bana “hayır” denilmesini çok zor kabullenirim.
15. ____ Kendimi sıradan ve sıkıcı işleri yapmaya zorlayamam.
16. ____ Paramın olması ve önemli insanlar tanıyor olmak beni değerli yapar.
17. ____ Her şey yolunda gidiyor görünse bile, bunun bozulacağını hissederim.
18. ____ Eğer bir yanlış yaparsam, cezalandırılmayı hak ederim.
19. ____ Çevremde bana sıcaklık, koruma ve duygusal yakınlık gösteren kimsem yok.
20. ____ Diğer insanlara o kadar muhtacım ki onları kaybedeceğim diye çok endişeleniyorum.
21. ____ İnsanlara karşı tedbiri elden bırakmam yoksa bana kasıtlı olarak zarar vereceklerini hissederim.
22. ____ Temel olarak diğer insanlardan farklıyım.
23. ____ Gerçek beni tanırlarsa beğendiğim hiç kimse bana yakın olmak istemez.
24. ____ İşleri halletmede son derece yetersizim.
25. ____ Gündelik işlerde kendimi başkalarına bağımlı biri olarak görüyorum.
26. ____ Her an bir felaket (doğal, adli, mali veya tıbbi) olabilir diye hissedyorum.
27. ____ Annem, babam ve ben birbirimizin hayatı ve sorunlarıyla aşırı ilgili olmaya eğilimliyiz.
28. ____ Diğer insanların isteklerine uymaktan başka yolum yokmuş gibi hissedyorum; eğer böyle yapmazsam bir şekilde beni reddederler veya intikam alırlar.
29. ____ Başkalarını kendimden daha fazla düşündüğüm için ben iyi bir insanım.
30. ____ Duygularımı diğerlerine açmayı utanç verici bulurum.
31. ____ En iyisini yapmalıyım, “yeterince iyi” ile yetinemem.
32. ____ Ben özel biriyim ve diğer insanlar için konulmuş olan kısıtlamaları veya sınırları kabul etmek zorunda değilim.
33. ____ Eğer hedefime ulaşamazsam kolaylıkla yılgınlığa düşer ve vazgeçerim.

34. ____ Başkalarının da farkında olduğu başarılar benim için en değerlisidir.
35. ____ İyi bir şey olursa, bunu kötü bir şeyin izleyeceğinden endişe ederim.
36. ____ Eğer yanlış yaparsam, bunun özrü yoktur.
37. ____ Birisi için özel olduğumu hiç hissetmedim.
38. ____ Yakınlarımla beni terk edeceği ya da ayrılacağından endişe duyarım
39. ____ Herhangi bir anda birileri beni aldatmaya kalkışabilir.
40. ____ Bir yere ait değilim, yalnızım.
41. ____ Başkalarının sevgisine, ilgisine ve saygısına değer bir insan değilim.
42. ____ İş ve başarı alanlarında birçok insan benden daha yeterli.
43. ____ Doğru ile yanlış birbirinden ayırmakta zorlanırım.
44. ____ Fiziksel bir saldırıya uğramaktan endişe duyarım.
45. ____ Annem, babam ve ben özel hayatımız birbirimizden saklarsak, birbirimizi aldatmış hisseder veya suçluluk duyarız
46. ____ İlişkilerimde, diğer kişinin yönlendirici olmasına izin veririm.
47. ____ Yakınlarımla o kadar meşgulüm ki kendime çok az zaman kalıyor.
48. ____ İnsanlarla beraberken içten ve cana yakın olmak benim için zordur.
49. ____ Tüm sorumluluklarımı yerine getirmek zorundayım.
50. ____ İstedikimi yapmaktan alıkonulmaktan veya kısıtlanmaktan nefret ederim.
51. ____ Uzun vadeli amaçlara ulaşabilmek için şu andaki zevklerimden fedakârlık etmekte zorlanırım
52. ____ Başkalarından yoğun bir ilgi görmezsem kendimi daha az önemli hissederim.
53. ____ Yeterince dikkatli olmazsanız, neredeyse her zaman bir şeyler ters gider.
54. ____ Eğer işimi doğru yapmazsam sonuçlara katlanmam gerekir.
55. ____ Beni gerçekten dinleyen, anlayan veya benim gerçek ihtiyaçlarım ve duygularımı önemseyen kimsem olmadı.
56. ____ Önem verdiğim birisinin benden uzaklaştığını sezersem çok kötü hissederim.
57. ____ Diğer insanların niyetleriyle ilgili oldukça şüpheliyimdir.
58. ____ Kendimi diğer insanlara uzak veya kopmuş hissediyorum.
59. ____ Kendimi sevebilecek biri gibi hissetmiyorum.
60. ____ İş (okul) hayatımda diğer insanlar kadar yetenekli değilim.

61. ____ Gündelik işler için benim kararlarıma güvenilemez.
62. ____ Tüm paramı kaybedip çok fakir veya zavallı duruma düşmekten endişe duyarım.
63. ____ Çoğunlukla annem ve babamın benimle iç içe yaşadığını hissediyorum.
Benim kendime ait bir hayatım yok.
64. ____ Kendim için ne istediğimi bilmediğim için daima benim adıma diğer insanların karar vermesine izin veririm.
65. ____ Ben hep başkalarının sorunlarını dinleyen kişi oldum.
66. ____ Kendimi o kadar kontrol ederim ki insanlar beni duygusuz veya hissiz bulurlar.
67. ____ Başarmak ve bir şeyler yapmak için sürekli bir baskı altındayım.
68. ____ Diğer insanların uyduğu kurallara ve geleneklere uymak zorunda olmadığımı hissediyorum.
69. ____ Benim yararına olduğunu bilsem bile hoşuma gitmeyen şeyleri yapmaya kendimi zorlayamam.
70. ____ Bir toplantıda fikrimi söylediğimde veya bir topluluğa tanıtıldığımda onaylanmayı ve takdir görmeyi isterim.
71. ____ Ne kadar çok çalışırsam çalışayım, maddi olarak iflas edeceğimden ve neredeyse her şeyimi kaybedeceğimden endişe ederim.
72. ____ Neden yanlış yaptığının önemi yoktur; eğer hata yaptıysam sonucuna da katlanmam gerekir.
73. ____ Hayatımda ne yapacağımı bilmediğim zamanlarda uygun bir öneride bulunacak veya beni yönlendirecek kimsem olmadı.
74. ____ İnsanların beni terk edeceği endişesiyle bazen onları kendimden uzaklaştırırım.
75. ____ Genellikle insanların asıl veya art niyetlerini araştırırım.
76. ____ Kendimi hep grupların dışında hissedirim.
77. ____ Kabul edilemeyecek pek çok özelliğim yüzünden insanlara kendimi açamıyorum veya beni tam olarak tanımalarına izin vermiyorum.
78. ____ İş (okul) hayatımda diğer insanlar kadar zeki değilim.
79. ____ Ortaya çıkan gündelik sorunları çözebilme konusunda kendime

güvenmiyorum.

80. _____ Bir doktor tarafından herhangi bir ciddi hastalık bulunmamasına rağmen bende ciddi bir hastalığın gelişmekte olduğu endişesine kapılıyorum.

81. _____ Sık sık annemden babamdan ya da eşimden ayrı bir kimliğimin olmadığını hissediyorum.

82. _____ Haklarıma saygı duyulmasını ve duygularımın hesaba katılmasını istemekte çok zorlanıyorum.

83. _____ Başkaları beni, diğerleri için çok, kendim için az şey yapan biri olarak görüyorlar.

84. _____ Diğerleri beni duygusal olarak soğuk bulurlar.

85. _____ Kendimi sorumluluktan kolayca sıyıramıyorum veya hatalarım için gerekçe bulamıyorum.

86. _____ Benim yaptıklarımın, diğer insanların katkılarından daha önemli olduğunu hissediyorum.

87. _____ Kararlarıma nadiren sadık kalabilirim.

88. _____ Bir dolu övgü ve iltifat almam kendimi değerli birisi olarak hissetmemi sağlar.

89. _____ Yanlış bir kararın bir felakete yol açabileceğinden endişe ederim.

90. _____ Ben cezalandırılmayı hakeden kötü bir insanım.

EK 6

GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Değerli Katılımcı;

Bu çalışma, Prof. Dr. Gonca Soygüt Pekak danışmanlığında Hacettepe Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans programı öğrencisi Elif Üzümcü tarafından üniversite öğrencilerinde kişilik örüntüleri ile erken dönem yaşantılar ve algılanan ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkileri araştırmak amacıyla yürütülen bir tez çalışmasıdır. Bu çalışmanın yürütülebilmesi için gerekli etik izinler alınmıştır. Yaklaşık 35 dakika süren bu çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Ankette, sizden kim olduğunuz ile ilgili hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplarınız tamamiyle gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir; elde edilecek bilgiler bilimsel yayınlarda kullanılacaktır. Bu anlamda, araştırma sonuçlarından sağlıklı bilgiler edinilebilmesi için soruların samimi bir şekilde doldurulması ve boş bırakılmaması oldukça önemlidir. Anket genel olarak kişisel rahatsızlık teşkil edecek soruları içermemektedir. Ancak araştırma sırasında herhangi bir nedenden dolayı rahatsızlık hissederseniz, cevaplama işini istediğiniz anda bırakmakta serbestsiniz.

Bu çalışmaya katıldığımız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışmaya yönelik sorularınızı Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Gonca Soygüt Pekak ve Klinik Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisi Elif Üzümcü'ye iletebilirsiniz.

Elif Üzümcü, e-posta: elifuzumcu.hacettepe@gmail.com

Prof. Dr. Gonca Soygüt Pekak, e-posta: goncab@hacettepe.edu.tr

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman katılımımı sonlandırabileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı kullanımını kabul ediyorum. (Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz).

İsim Soyad

Tarih

İmza

_____

----/----/----

_____

EK 7

ETİK KURUL İZNI

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : 35853172/ 481 - 2934

16 Ekim 2015

EDEBİYAT FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

Fakülteniz Psikoloji Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Gonca SOYGÜT PEKAK danışmanlığında, yüksek lisans öğrencisi Elif ÜZÜMCÜ'nün hazırladığı "Büyükleme ve Kırılgan Narsistik Kişilik Özellikleri ile İlişkili Faktörlerin Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Yapısal Eşitlik Modeli ile İncelenmesi" başlıklı tez çalışması, Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun 6 Ekim 2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Omer UĞUR
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek: Tutanak

EK 8

ORJİNALLİK RAPORU

 <p>HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU</p>
<p>HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA</p> <p style="text-align: right;">Tarih: 29/06/2016</p> <p>Tez Başlığı / Konusu: Büyükleme ve Kırılgan Narsisistik Kişilik Özellikleri ile İlişkili Faktörlerin Şema Terapi Modeli Çerçevesinde İncelenmesi</p> <p>Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 152 sayfalık kısmına ilişkin, 29/06/2016 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 21dir.</p> <p>Uygulanan filtrelemeler:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, 2- Kaynakça dâhil 3- Alıntılar dâhil 4- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç <p>Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.</p> <p>Gereğini saygılarımla arz ederim.</p> <p style="text-align: right;">29.06.2016</p> <p>Adı Soyadı: Elif Üzümcü _____</p> <p>Öğrenci No: N13226717 _____</p> <p>Anabilim Dalı: Psikoloji Anabilim Dalı _____</p> <p>Programı: Klinik Psikoloji _____</p> <p>Statüsü: ☒ Y.Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Dr. _____</p>
<p><u>DANIŞMAN ONAYI</u></p> <p>UYGUNDUR.</p> <p style="text-align: center;">   Prof. Dr. Gonca SOYGÜT PEKAK   </p>

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
THESIS/DISSERTATION ORIGINALITY REPORT**

**HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
TO THE DEPARTMENT OF PSYCHOLOGY**

Date: 29/06/2016

Thesis Title / Topic: Examining the Factors Associated with Grandiose and Vulnerable Narcissistic Personality Characteristics in the Context of Schema Therapy Model.

According to the originality report obtained by myself/my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options stated below on 29/06/2016 for the total of 152 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled as above, the similarity index of my thesis is 21%.

Filtering options applied:

1. Approval and Declaration sections included
2. Bibliography/Works Cited included
3. Quotes included
4. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Name Surname: Elif Üzümcü
Student No: N13226717
Department: Psychology
Program: Clinical Psychology
Status: Masters Ph.D. Integrated Ph.D.

29.06.2016

ADVISOR APPROVAL

APPROVED.

Prof. Dr. Gonca SOYGÜT PEKAK

